

גמרא סדורה

מסכת עירובין

פרק ו' - "הַדָּר"

לימוד פרק זה מוקדש לעילוי נשמת:

ר' יהודה יוסט ז"ל

י"ז תשרי תשפ"א

איש שמח אוהב את הבריות

ובעל עיניים בלב לראות: איש עצוב ולשמחו

איש נצרך ולהקשיב לו ולנסות לעזור לו

ושמח מאוד בשמחתם של אחרים.

מהדורה המעניקה חווית הצלחה ומאהיבה את הגמרא על לומדיה

"אם היו בני אדם מרגישים במתיקות התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה, כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם"
(אור החיים הקדוש)

יצא לאור על ידי

עמותת "וכל בניך לימודי ה"

י"ט תשרי תשפ"א

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמיין!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ד. הר חברון 9040700

©

כל הזכויות על הטקסט, ניקוד ופיסוק,

החלוקה לסוגיות ופסקאות,

שמורות לעמותת "וכל בנייך לימודי ה" ולדניאל ברק ווינט.

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרות רווח.

רס"י

מתני'
הדר עם העכו"ם או עם מי שאינו מודה בעירוב. כותי כדאמר בפרק בכל מערבין (דף לא:):
אוסר עליו. לטלטל מביתו לחצר עד שישכור הימנו רשות שיש לו בחצר:
עד שיהו ב' ישראלים. דרין בבי בתים ואוסרין זה על זה ובאין לערב ביניהן הנכרי אוסר עליהן אבל על היחיד אינו אוסר ובגמרא מפרש. טעמא:
מעשה בצדוקי אחד. קסבר ר"ג צדוקי אינו כעכו"ם ולא דמי לכותי דגרי אריות הן ואינם גרים גמורים אבל צדוקי ישראל הוא ונהפך למינות ואינו מודה בתורה שבעל פה כיון דישאל הוא יכול לבטל רשותו בלא שום שכירות:
מעשה בצדוקי שהיה דר עמנו במבוי. וביטלנו רשותו:
ואמר לנו אבא מהרו והוציאו כלים לבבוי. והחזיקו בו כיון דקדש היום מיד כדי שלא יחזור בו:
עד שלא יוציא. כליו תחילה ויחזור ויחזיק ברשותו ויאסור עליכם ושי"מ דאינו כנכרי דאי אגירו מיניה היכי מצוי למהדר אע"ג דמפיק לא אסר דהא נקיט דמי:
מהרו ועשו צרכיכם במבוי. מבעוד יום דבשבת לא מהני לכו האי ביטול שמא יוציא ויאסור עליכם דקסבר רבי יהודה אע"ג דהחזיקו בני מבוי במבוי תחילה מצוי לאהדורי ביה:
גמ'
לא שנה חד. ישראל יחידי דר עמו:
שמה דירה. ויש לו רשות בחצר ונמצא ישראל המוציא לחצר מביתו שהוא מיוחד לו מוציא מרשות לרשות ורבנן גזרו שלא להוציא מרשות לרשות בלא עירוב דלמא אתי לאפוקי מרה"י לרה"י:
הרי הוא כדיר של בהמה. ואין לו כח לאסור ור"מ קאמר לה לקמן בברייתא בשמעתין ורמינן מתני עלה ומוקמינן בדליתיה וישאל אפי' כי ליתיה אוסר אלמא דירת עכו"ם לאו שמה דירה:
אלא דכ"ע לאו שמה דירה. אלא משום גזרה שמא ילמוד ישראל מעשיו של עכו"ם הטריחוהו והפסידוהו חכמים לישראל הדר עמו כדי שיקשה בעיניו ליתן שכר בכל שבת ושבת ויצא משם ובהיא גזרה פליגי ר"מ ור"א בן יעקב אי גזרין ליה על ישראל יחיד הדר עם העכו"ם או לא:
ר"א סבר כיון דעכו"ם חשוד על שפיכות דמים. לא שכח יחידי דדייר בהדיה ומילתא דלא שכחא לא גזור בה רבנן ור"מ סבר יחידי נמי זימנין דדייר ומש"ה אמור רבנן אין עירוב מועיל כו':
ועכו"ם לא מוגר. לא יהא רוצה לשכור ויצא ישראל זה משם:
מאי טעמא. לא מוגר עכו"ם:
בריאה. חזקה שיתנה ישראל עמו למלאות כל המבוי כלים אם ירצה:

מסכת עירובין פרק ו' - "הדר"

1. סא, ב - סב, א

משנה

הדר עם הגוי בחצר,
או עם מי שאינו מודה בעירוב - הרי זה אוסר עליו.
רבי אליעזר בן יעקב אומר:
לעולם אינו אוסר, עד שיהו שני ישראלים אוסרין זה על זה.
אמר רבן גמליאל:
מעשה בצדוקי אחד שהיה דר עמנו במבוי בירושלים,
ואמר לנו אבא:
מהרו והוציאו את הכלים למבוי, עד שלא יוציא ויאסור עליכם.
רבי יהודה אומר:
בלשון אחר:
מהרו ועשו צרכיכם במבוי, עד שלא יוציא ויאסור עליכם.

סב, א גמרא

יְתִיב אַבְיֵי בַר אֲבִין וְרַב חִינְנָא בַר אֲבִין, וְיְתִיב אַבְיֵי גַבְיֵיהוּ,
וְיְתִיב וְקָאמְרִי: בְּשֵׁלְמָא רַבִּי מֵאִיר קָסְבַר: דִּירַת גּוֹיִם שְׁמָה דִּירָה,
וְלֹא שְׁנָא חַד וְלֹא שְׁנָא תְּרִי.
אָלֵא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב מֵאִי קָסְבַר?
אִי קָסְבַר: דִּירַת גּוֹי שְׁמָה דִּירָה - אֶפְיֵלוּ חַד נִמְי נִיתְסַר!
וְאִי לֹא שְׁמָה דִּירָה - אֶפְיֵלוּ תְּרִי נִמְי לֹא נִיתְסַר!

אמר להו אבוי:

וסבר רבי מאיר: דירת גוי שמה דירה!?

והתניא:

"חצירו של גוי - הרי הוא כדיר של בהמה!"

אלא: דכולי עלמא

דירת גוי לא שמה דירה,

והכא בגזירה שמא ילמד ממעשיו קא מיפלגי:

רבי אליעזר בן יעקב סבר: כיון דגוי חשוד אשפיכות דמים, תרי דשכיחי דדיירי גזרו בהו.

חד, לא שכיח - לא גזרו ביה רבנן.

ורבי מאיר סבר: זימנין דמקרי ודייר.

ואמרו רבנן: אין עירוב מועיל במקום גוי,

ואין ביטול רשות מועיל במקום גוי, עד שישכיר.

וגוי לא מוגר.

מאי טעמא?

אילימא משום דסבר: דלמא אתי לאחזוקי ברשותו,

הניחא למאן דאמר: שכירות בריאה בעינן.

אלא למאן דאמר: שכירות רעועה בעינן, מאי איכא למימר?

דאיתמר:

רב חסדא אמר:

שכירות בריאה.

ורב ששת אמר:

שכירות רעועה!

מאי "רעועה"? מאי "בריאה"?

אילימא: בריאה - בפרוטה,

רפ"י

בן נח נהרג על הגזל. דהיא מז' מצות כדאמר בד' מיתות בסנהדרין (דף נ. נ.). ואמר אזהרה שלהן זו היא מיתתן ואשמועינן ר' יוחנן דעכו"ם לא מחיל אפילו אפחות משה פרוטה והוי גזל לדידהו:

לא ניתן להישבון. דגבי ישראל כתיב והשיב את הגזלה אבל בנכרי לא כתיב השבה הלכך כיון שעבר נהרג ואינו משלם: במוהרקי ואבורגני. למלאות החצר בספסלין וקתידראות אם ירצה:

רעועה - פחות משוה פרוטה.

מי איכא למאן דאמר: מגוי בפחות משוה פרוטה לא?! והא שלח רבי יצחק ברבי יעקב בר גיורי משמיה דרבי יוחנן: הווי יודעין ששוכרין מן הגוי אפילו בפחות משוה פרוטה. ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: בן נח נהרג על פחות משוה פרוטה. ולא ניתן להשבון!

אלא:

"בריאה" - במוהרקי ואבורגני,
"רעועה" - בלא מוהרקי ואבורגני.

הניחא למאן דאמר: שכירות בריאה בעינן.

אלא למאן דאמר: שכירות רעועה בעינן - מאי איכא למימר?

אפילו הכי, חשיש גוי לכשפים, ולא מוגר.

2. סב, א-ב

רפ"י

חצירו של עכו"ם. אע"ג שסתם חצירות פתוחין לתוכן בתים הרבה אין רשות נכרי חלוקה להיחשב רשות לכל אחד ואחד לבדו דדירת עכו"ם לא שמה דירה וישראל שאינו דר עמהן שנכנס לאחד מן הבתים בשבת מותר להוציא מן הבתים לחצר ולא הוי מוציא מרשות המיוחדת לעכו"ם זה לרשות שהיא לכולן:

ואם יש שם ישראל אחד. דר עמהן אוסר על כל ישראל להוציא מן הבתים לחצר מפני שהיא כחצירו: **ר"א בן יעקב אומר עד שיהו שני ישראלים.** דרין בשני בתים ואוסרין זה על זה רשות העכו"ם חלוקה מהן ואוסר העכו"ם על בתיהם והן אוסרין על בתי העכו"ם מלהוציא לחצר דשויה רבנן לדירת עכו"ם דירה כדאמר לעיל אבל בישראל יחידי לא שויה רבנן לדירת עכו"ם דירה ולא הוה אוסר על ביתו של ישראל ולא ישראל אוסר על ביתו שאין חילוק רשות בעכו"ם:

אמר מר הרי הוא כדיר של בהמה. דנכרי לא אסר מידי וכי דייר ישראל גביה קאמר ר' מאיר דישראל אוסר על ביתו של עכו"ם אבל עכו"ם אינו אוסר על ביתו של ישראל והתנן כו':

הא דליתיה. לעכו"ם לא אסר ואם יש שם ישראל אחר אוסר על ביתו של עכו"ם ואפי' ליתא לישראל: **ה"ג לעולם קסבר דירה בלא בעלים לאו שמה דירה.** וישראל דכי איתיה אסר. משום דירה דדירת ישראל שמה דירה: **כי ליתיה גזרו רבנן.** משום כי איתיה אבל עכו"ם דאפילו כי איתיה לאו שמה דירה אלא משום שמא ילמד כו':

דאתי ביומיה. שהלך למקום קרוב ויבא בו ביום ואי שרית להו קודם שיבא מטלטלי נמי אחר שיבא ולא מסקי אדעתיהו: ל"א הכי גרסינן ואם יש שם ישראל אחר שדר ישראל עם ישראל אחר בבית אחד הרי זה העכו"ם אוסר עליו דהכי שכיח דדייר ורישא דקתני הרי הוא כדיר של בהמה בישראל הדר יחידי עמו דלא שכיח דדייר ואתא ר' אליעזר למימר עד שיהו דרין בשני בתים ומשום הכי מותבינן לר"מ וביחידי לא אסר והתנן כו' ואי אפשר לומר כן דהא משנינן הא דאיתיה הא דליתיה וכיון דבליתיה מוקמינן לה כי יש שם ישראל אחר דר עם חבריו בבית מאי טעמא אסר עכו"ם ועוד דבתוספת' (פ"ה) הכי גרסינן ואם יש שם ישראל אחר הרי זה אוסר מפני שהוא כחצירו ואי האי אוסר בעכו"ם קאמר מאי מפני שהוא כחצירו ועוד הא טעמא משום שמא ילמד הוא:

הלכה. דדרשינן לה בפירקא ברביס: **מנהג.** בפירקא לא דרשינן אבל אורוי מורינן לה בבא לישאל ומאן דאמר נהגו אורוי נמי לא מורינן אבל אי עבדי לא מחינן בידיהו:

גופא:

"חצירו של גוי - הרי הוא כדיר של בהמה, ומותר להכנס ולהוציא מן חצר לבתים ומן בתים לחצר. ואם יש שם ישראל אחד - אוסר, דברי רבי מאיר. רבי אליעזר בן יעקב אומר: לעולם אינו אוסר, עד שיהו שני ישראלים אוסרים זה על זה."

סב,ב

אמר מר:

"חצירו של גוי - הרי הוא כדיר של בהמה."

והא אנו תנו:

"הדר עם הגוי בחצר - הרי זה אוסר עליו!"

לא קשיא:

הא - דאיתיה.

הא - דליתיה.

ומאי קסבר?

אי קסבר: דירה בלא בעלים שמה דירה - אפילו גוי, נמי ניתסר! ואי קסבר: דירה בלא בעלים לא שמה דירה, אפילו ישראל נמי לא ניתסר!

לעולם קסבר: דירה בלא בעלים - לא שמה דירה.

וישראל, דכי איתיה - אסר.

כי ליתיה - גזרו ביה רבנן.

גוי, דכי איתיה - גזירה שמה ילמד ממעשיו.

כי איתיה - אסר,

כי ליתיה - לא אסר.

ו"כי ליתיה, לא אסר"?

והתנן:

"המניח את ביתו והלך לו לשבות בעיר אחרת,

אחד גוי ואחד ישראל - אוסר,

דברי רבי מאיר" (עירובין פו.)!

התם דאתי ביומיה.

אמר רב יהודה אמר שמואל:

הלכה כרבי אליעזר בן יעקב.

ורב הונא אמר:

מנהג כרבי אליעזר בן יעקב.

ורבי יוחנן אמר:

נהגו העם כרבי אליעזר בן יעקב.

3. סב, ב - סג, א

רפ"י

קיימא לן. ביבמות פ' החולץ בסופה (דף מט:) משנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי כלומר במקומות מועטין מוזכר במשנה אבל נקי הוא. דהלכה כמותו בכל מקום והכא אמר שמואל דהלכה כמותו ומשמע דפשיטא לן דהכי הילכתא:

מהו לאורויי תלמיד במקום רבו. כיון דלא תליא בסברא ומילתא פשיטא היא שרי או דילמא חוצפא הוא:

ביעתא. ביצה לאוכלה: **ביעתא**. שיש בו ניסיוני דחלבא דמלתא פשיטא הוא:

בעו מיניה מרב חסדא. אם מותר אם אסור ולנסותו היה מתכוין אם יורה במקום רבו:

ולא אורי. בשני דרב הונא רביה:

כגון מגלת תענית דכתיבא ומנחא אלו ימים אסורין להתענות להכי נקט מגילת תענית שלא היתה דבר הלכה כתובה בימיהן אפילו אות אחת חוץ ממגילת תענית ולהכי קרי לה מגלה:

בכפרי. שם מקום ולא היה מקומו של רב הונא ומקומו בפומבדיתא ושתייהן בבבל:

חרתא. שם העיר:

דארגז. שם האיש שבנאה והוה אמגושי כך ראיתי בתשובת הגאונים:

סר סכינא. בדק סכין לטבח ולא אמרו להראות סכין לחכם אלא מפני כבודו של חכם ונמצא רבינא נוטל לו עטרת כבוד העיר ורב אשי רבו במתא מחסיא הוה והיא מבבל:

דהא רב המנונא אורי בחרתא דארגז. הואיל ולא היה רבו דר בה אעי"פ שהיתה בבבל ואני לא הוריתי במתא מחסיא שהיא מקומך:

תלמיד חבר. חכם כמותו אלא שלמד ממנו דבר אחד או יותר:

אמר ליה אבוי לרב יוסף: קיימא לן: משנת רבי אליעזר בן יעקב - קב ונקי.

אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי אליעזר בן יעקב.

מהו לאורויי במקום רבו?

אמר ליה:

אפילו ביעתא בכותחא בעי¹⁴⁰ מיניה מרב חסדא כל שני דרב הונא, ולא אורי.

אמר ליה רבי יעקב בר אבא לאבוי: כגון מגלת תענית דכתיבא ומנחא. מהו לאורויי באתריה דרביה?

אמר ליה:

הכי אמר רב יוסף:

אפילו ביעתא בכותחא בעו מיניה מרב חסדא כל שני דרב הונא ולא אורי.

רב חסדא אורי בכפרי בשני דרב הונא.

סג, א רב המנונא אורי בחרתא דארגז בשני דרב חסדא.

רבינא סר סכינא בבבל.

אמר ליה רב אשי:

מאי טעמא עבד מר הכי?

אמר ליה:

והא רב המנונא אורי בחרתא דארגז בשני דרב חסדא!

אמר ליה:

"לאו אורי" אתמר.

אמר ליה:

איתמר "אורי",

ואתמר "לא אורי".

בשני דרב הונא רביה - הוא דלא אורי,

ואורי בשני רב חסדא, דתלמיד חבר דיליה הוה.

ואנא נמי תלמיד חבר דמר אנא.

¹⁴⁰ הגהות הב"ח, ר"ף, רא"ש.

4. סג, א

רש"י

לנפשיה. בודק סכין לשחוט בו הוא עצמו בהמה שלו ואין צריך להראות לרבו:
למחוזא. אתריה דרבא:
אנא מיזבן זבינא. כי אכילנא מהאי בישראל בדמי אנא זבין לה מינד הלכך לאו. לנפשאי אלא כשאר טבחא הוית לי:
עגלא תילתא. גדל שלישי ואז הוא עומד בעיקר טעם בשרו כדתנן (ב"מ דף סח.) ומגדלן אותו עד שיהו משולשין ואמרינן נמי (שם דף סט.) מותר שלישי בשכר אלמא אורחיה עד שלישי ל"א שלישי לבטן וקשה לי הא דאמר בעלמא (סנהדרין דף סה:) רב חנינא ורב אושעיא הוו עסקי בספר יצירה וכל מעלי שבתא איברי להו עגלא תילתא דהתם מאי שלישי לבטן איכא הא לא היה בבטן מעולם:
לא ליחוש לסבא. לרב אחא בר יעקב ובתמיהה קאמר:
דאתחילו בכבודו. מאחר שנאמר לו דניחוש לסבא והתחילו לדבר בכבודו לא היה לו לזלול בדבר:
ואב"א שאני רב אחא בר יעקב דמפליג. הרבה מאד היה זקן וחסם:
ולאפרושי מאיסורא. ראה תלמיד אדם רוצה לעבור עבירה ורבו שם ושותק מותר לתלמיד לקפוץ ולגעור:
בצינתא. בדקל ואין משתמשין באילן משום שבות:
אמר ליה. רבינא לרב אשי הא מילתא דעבידת קמך השתא מי הויא אפקירותא חוצפה או לא:
אין חכמה וגו'. אין תורת חכמה וכבוד ותבונה ויועץ עומדת כנגד חילול השם:

אמר רבא:

צורבא מרבנן חזי לנפשיה.

רבינא איקלע למחוזא, אייתי אושפזיכניה סכינא וקא מחוי ליה.

אמר ליה: זיל אמטייה לרבא.

אמר ליה: לא סבר מר הא דאמר רבא: צורבא מרבנן חזי לנפשיה!?

אמר ליה: אנא מיזבן זבינא.

(סימן: זיל"א להני"א רבי אלעזר מהגרוניא, מחלי"ף רב אבא בר תחליפא, איק"א רב אחא בר איקא, ויעק"ב רב אחא בר יעקב).

רבי אלעזר מהגרוניא ורב אחא¹⁴¹ בר תחליפא איקלעו לבי רב אחא בריה דרב איקא,

באתריה דרב אחא בר יעקב.

בעי רב אחא בריה דרב איקא למיעבד להו עיגלא תילתא.

אייתי סכינא וקא מחוי להו.

אמר להו רב אחא בר תחליפא: לא ליחוש ליה לסבא?

אמר להו רבי אלעזר מהגרוניא: הכי אמר רבא: צורבא מרבנן חזי לנפשיה.

חזי, ואיעניש רב אלעזר מהגרוניא.

והאמר רבא:

צורבא מרבנן חזי לנפשיה!

שאני התם דאתחילו בכבודו.

ואי בעית אימא:

שאני רב אחא בר יעקב דמופלג.

אמר רבא:

ולאפרושי מאיסורא אפילו בפניו שפיר דמי.

רבינא הוה יתיב קמיה דרב אשי,

חזייה לההוא גברא דקא אסר ליה לחמריה בצינתא בשבתא.

רמא ביה קלא, ולא אשגח ביה.

אמר ליה: ליהוי האי גברא בשמתא.

אמר ליה: כי האי גוונא, מי מתחנא פאפקרותא?

אמר ליה: "אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'" (משלי כא, ל),

כל מקום שיש בו חילול השם - אין חולקין כבוד לרב.

¹⁴¹ ע"פ מסורת הש"ס.

5. סג, א

רפ"י

בפניו אסור. להורות וחייב מיתה בידי שמים והא דרבא לאו לאפרושי מאיסור קאי אלא על הבא לישאל:
בפניו הוה. והאי דקתני רחוק ממנו שהיה רחוק מקומו ממקום רבו שלש פרסאות ומיהו כי אורי קמיה אורי:
והא רחוק ממנו קאמרו. ואי הוראה לאו רחוק ממנו הוה מאי אתא רבי יוחנן לאשמועינן: צפנתי אמרתך כנסתי דברי מלהורות במקום שאהא חוטא עליהן:

אמר רבא:
בפניו - אסור,
 וחייב מיתה.
שלא בפניו - אסור,
 ואין חייב מיתה.

ו"שלא בפניו" - לא?
 והא תנאיא:

"רבי אליעזר אומר:

לא מתו בני אהרן עד שהורו הלכה בפני משה רבן.
מאי דרוש?

"ונתנו בני אהרן אש על המזבח"¹⁴² (ויקרא א, ז).

אמרו: אף על פי שהאש יורדת מן השמים, מצוה להביא מן ההדיוט. **ותלמיד אחד היה לו לרבי אליעזר, שהורה הלכה בפניו.**

אמר רבי אליעזר לאימא שלום אשתו:

תמיה אני אם יוציא זה שנתו, ולא הוציא שנתו.

אמרה לו: נביא אתה?

אמר לה: לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי,

אלא כך מקובלני: כל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה."

ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:

אותו תלמיד יהודה בן גוריא שמו,

והיה רחוק ממנו שלש פרסאות!

בפניו הוה.

והא רחוק ממנו שלש פרסאות קאמר!

וליתעמיה שמו ושם אביו למה?!

אלא שלא תאמר מושל היה.

¹⁴² ונתנו בני אהרן הפהו אש על המזבח וערכו עצים על האש

6. סג, א-ב

רש"י

צדק. דברי תורה :
עירא היאירי. רבו הוה כדכתיב היה כהן לדוד רב לדוד :
מורידין אותו מגדולתו. לעיל קאי אדזעירי במורה הלכה בפני רבו :
את אחי אבא צוה. דחלק כבוד למשה דכתיב אשר צוה ה' את משה והורה הלכות גיעול אך את הזהב :
איננש. לירד מגדולה שפסקו לו מקמי הכי :
דכתיב ולפני אלעזר הכהן יעמוד ושאל לו. שהיה עתיד יהושע להיות צריך לישאל דבר הלכה מאלעזר :
ולא אשכחן. לאחר מיתת משה דאיצטרך ליה יהושע לאלעזר לשאול כלום :
מותיב. משיב דבר מורה הלכה :
לשאול למיתה :
כלאם. ראויים הם לכך דהוי ליה כמורה הלכה :
וכתיב נון בנו יהושע בנו. ובתר יהושע לא חשיב בן :
לא נענש יהושע. להיות עירי אלא שבטל כו' :
ויהי בהיות יהושע וגו'. מדכתיב וחרבו שלופה בידו מכלל דלפורענות בא ועתה באתי דקאמר ליה הכי קא"ל על עבירה של עכשיו באתי ומדאיצטרך למימר על של עכשיו מכלל דאכתי הוה אחריתי ומאי היא הכי קאמר ליה אמש ביטלתם תמיד של בין הערבים בערב ביטלתם התמיד ועכשיו שחשיכה אתם מבטלים תלמוד תורה לפי שהיו עסוקים במלחמה ביום לא היה להן עת לעסוק בתורה אלא בלילה והדבר מוכיח שעל עסקי תלמוד תורה הוכיחו מדכתיב קרא אחרינא במלחמה של עי שהיתה אחריה וילך יהושע בלילה ההוא בתוך העמק ואמר רבי יוחנן תלמוד שכן בעומקה של הלכה :

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן:

כל המורה הלכה בפני רבו - ראוי להכישו נחש, שנאמר: "ויען אליהו בן ברקאל הבזי ויאמר צעיר אני לימים ... על בן זחלתי"¹⁴³ (איוב לב, ו), וכתוב: "עם חמת זחלי עפר"¹⁴⁴ (דברים לב, כד).

זעירי אמר רבי הנינא:

נקרא: חוטא,

שנאמר: "בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך" (תהילים קיט, יא).

רב המנונא רמי:

נאמר: "בלבי צפנתי אמרתך" (תהילים קיט, יא).

וכתיב: "בשרתי צדק בקהל רב"¹⁴⁵ (תהילים מ, י)!

לא קשיא:

כאן - בזמן שעירא היאירי קיים,

כאן - בזמן שאין עירא היאירי קיים.

אמר רבי אבא בר זבדא:

כל הנותן מתנותיו לכהן אחד - מביא רעב לעולם.

שנאמר: "עירא היאירי היה כהן לדוד"¹⁴⁶ (שמואל ב' כ, כו).

לדוד הוא דהוה כהן, לכולי עלמא לא?!

אלא שהיה משגך לו מתנותיו.

וכתיב בתריה: "ויהי רעב בימי דוד"¹⁴⁷ (שמואל ב' כא, א).

רבי אליעזר אומר:

מורידין אותו מגדולתו,

שנאמר: "ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא"¹⁴⁸ (במדבר לא, כא),

אף על גב דאמר לה: לאחי אבא צוה, ואותי לא צוה, אפילו הכי - איננש.

דכתיב: "ולפני אלעזר הכהן יעמד"¹⁴⁹ (במדבר כז, כא).

ולא אשכחן דאיצטרך ליה יהושע.

אמר רבי לוי:

כל דמותיב מלה קמיה רביה - אזיל לשאול בלא ודל,

שנאמר: "ויען יהושע בן נון משרת משה מבחריו ויאמר אדני משה כללם"¹⁵⁰ (במדבר יא, כח).

סג, ב וכתוב: "נון בנו יהושע בנו" (דברי הימים א, ז, כו).

ופליגא דרבי אבא בר פפא, דאמר רבי אבא בר פפא:

לא נענש יהושע אלא בשביל שביטל את ישראל לילה אחד מפריה ורביה,

שנאמר: "ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא [והנה- איש עמד לנגדו וחרבו שלופה בידו,

וילך יהושע אליו ויאמר לו: הלנו אתה אם- לצרינו]" (יהושע ה, יג),

וכתיב: "ויאמר לא, כי אני שר צבא ה' עתה באתי"¹⁵⁰ וגו' (יהושע ה, יד-טו).

¹⁴³ ויען אליהו בן ברקאל הבזי ויאמר צעיר אני לימים ואתם ושישים על בן זחלתי ויארא מחות דעי אתכם

¹⁴⁴ מזי רעב ולחמי רשף וקטב מרירי ושן בהמת אשלה במ עם חמת זחלי עפר

¹⁴⁵ בשרתי צדק בקהל רב הנה שפתי לא אכלא ה' אתה ודעת

¹⁴⁶ וגם עירא היאירי היה כהן לדוד

¹⁴⁷ ויהי רעב בימי דוד שלש שנים שנה אחרי שנה ויבקש דוד את פני ה'

¹⁴⁸ ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא הבאים למלחמה ואת חקת התורה אשר צוה ה' את משה

¹⁴⁹ ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני ה' על פיו יצאו ועל פיו יבאו הוא וכל בני ישראל אתו וכל העדה

¹⁵⁰ יד ויאמר לא כי אני שר-צבא ה' עתה באתי ויפל יהושע אל-פניו ארצה וישתחו ויאמר לו מה אדני מדבר אל-עבדו.

טו ויאמר שר-צבא ה' אל-יהושע של-נעלק מעל דגלך כי המקום אשר אתה עמד עליו קדש הוא ויעש יהושע כן

רפ"י

וגמירי דכל זמן שארון ושכינה שרויין שלא במקומן כו'. ואותו לילה שהוכיחם המלאך היו מבטלים ת"ת בשביל שהיו אורבין על העיר ולא החזירו בערב את ארון למקומו בגלגל והוא הלילה שביטלו מפריה ורביה:
בקילעא. בחדר:
נשי עמו תגרשון. שבושין הן ממנו:

אמר לו: אמש ביטלתם תמיד של בין הערבים, ועכשיו ביטלתם תלמוד תורה.

על איזה מהם באת?

אמר לו: "עתה באתי" (יהושע ה, יד).

מיד: "וילך יהושע בלילה ההוא בתוך העמק" (יהושע ח, יג).

ואמר רבי יוחנן:

מלמד שהלך בעומקה של הלכה.

וגמירי דכל זמן שארון ושכינה שרויין שלא במקומן - אסורין בתשמיש המטה.

אמר רבי שמואל בר אינאי משמיה דרב:

גדול תלמוד תורה - יותר מהקרבת תמידין.

דאמר ליה: "עתה באתי" (יהושע ה, יד).

אמר רב ברונא אמר רב:

כל הישן בקילעא שאיש ואשתו שרויין בה,

עליו הכתוב אומר: "נשי עמי תגרשון מבית תענגיה" ¹⁵¹ (מכה ב, ט).

ואמר רב יוסף:

אפילו באשתו נדה.

רבא אמר:

אם אשתו נדה היא - תבא עליו ברכה.

ולא היא, דעד האי דנא, מאן נטריה?!

7. סג, ב - סד, א

רפ"י

לחמן בר רישתק. כך שמו :
בטילו רשותיכו. דמבוי לגבי
 חד מיניכו ואף על גב דאינהו
 אסורים להוציא מחצרותיהם
 למבוי כדתנן נתנו לו רשותן הוא
 מותר והן אסורין אהני ליה
 מיהא לטלטל בכל המבוי כלים
 ששבתו בתוכו וכלים ששבתו
 בבית היחיד שבטלו רשותן
 אצלו דאי לאו הכי אסירי
 לטלטולי ביה כדאמרינן במס'
 שבת בפרק ר"א אומר אם לא
 הביא כלי (דף קל:):
דמערבי. ביניהן אף על גב דלא
 מהני:
דמכרזינן. הוּו יודעין שאין
 עירובנו מועיל כלום ואין אנו
 מוציאין מחצרותינו למבוי ומה
 שאנו מטלטלין בתוכו בשביל
 שרה"י היא:
אכרזתא לדרדקי. וכי הכרזה זו
 מועיל לדורות הבאין שיראו
 אותן מטלטלין כאן ולא שמעו
 בהכרזה:
ליקריב לגביה. ישתדל עם
 הנכרי עד שיהא אוהבו וישאיל
 לו הנכרי מקום בחצירו
 לאתנוחי ביה מידי דכיון
 דהשתא דייר ישראל בחצר
 הנכרי הוה ליה האי ישראל
 כשכירו ולקיטו של נכרי:
ואמר רב יהודה אפילו. שכירו
 ולקיטו:
של נכרי אם ישראל הוא נותן
עירובו עם בני מבוי ודיו. שכיר
 לעבודת כל השנה ולקיטו לימות
 הקציר והאסיף:
היו שם. בבית הנכרי:
חמשה שכירים ולקיטין. דרין
 בחדרים ובעליות שאילו היתה
 רשות שלהן היו צריכין לתת
 כולן בעירוב כדתנן במתניתין
 ומודין בזמן שמקצתן שרויין
 בחדרים כו' והשתא דרשותא
 דנכרי מהו לתת כולן בעירוב
 אם שכח האחד ולא נתן אוסר
 על בני מבוי מי אמרינן כי היכי
 דשוינהו ליה לשכיר וללקיט
 כבעלים להקל ולהתיר עירובו
 במבוי זה הוּו נמי בעלים
 להחמיר או דלמא לקולא
 שווינהו רבנן כבעלים אבל
 לחומרא לא דכל בעירובין להקל
 והני דירה ודאי לאו דידהו היא:

ההוא מבואה דהוה דייר בה לחמן בר רישתק.
 אמרו ליה: אוגר לן רשותך, לא אוגר להו.
 אתו אמרו ליה לאבוי.
 אמר להו: זילו בטילו רשותיכו לגבי חד, הוה ליה יחיד במקום גוי,
 ויחיד במקום גוי - לא אסר.
 אמרו ליה: מידי הוא טעמא, אלא דלא שכית דדירי,
 והכא הא קדיירי!

אמר להו:
 כל בטולי רשותיהו גבי חד, מילתא דלא שכחא היא,
 ומילתא דלא שכחא, לא גזרו בה רבנן.

אזל רב הונא בריה דרב יהושע אמרה לשמענתא קמיה דרבא,
 סדא אמר ליה: אאם כן ביטלת תורת עירוב מאותו מבוי!

דמעריב.

יאמרו עירוב מועיל במקום גוי!?

דמכרזינן.

אכרזתא לדרדקי!?

אלא אמר רבא:

ליזיל חד מינייהו, ליקרב ליה, ולשאול מיניה דוכתא, ולינח ביה מידי,
 דהוה ליה כשכירו ולקיטו.
 ואמר רב יהודה אמר שמואל:
 אפילו שכירו,
 ואפילו לקיטו - נותן עירובו, ודיו.

אמר ליה אבוי לרב יוסף:

היו שמה חמשה שכירו וחמשה לקיטו - מהו?

אמר ליה:

אם אמרו: שכירו ולקיטו להקל,
 יאמרו שכירו ולקיטו להחמיר!?

רפ"י

מאי טעמא אמר מר הכי. זו
נאה וזו אינה נאה:
הונה. כבודה של תורה וסופה
להשתכח ממנו:
רועה זונות. נוטריקון זו נאה
וארענה ואעסוק בה כדי
שתתקיים בידי:
הדרי בי. לא אוסיף עוד:

8. סד, א

גופא:

"אמר רב יהודה אמר שמואל:
אפילו שכירו,
ואפילו לקיטו - נותן עירובו, ודי'".

אמר רב נחמן:

כמה מעליא הא שמעתא.

אמר רב יהודה אמר שמואל:

שטה רביעית יין - אל יורה.

אמר רב נחמן:

לא מעליא הא שמעתא,
דהא אנא כל כמה דלא שתינא רביעתא דחמרא לא צילא דעתאי.

אמר ליה רבא:

מאי טעמא אמר מר הכי?

האמר רבי אחא בר חנינא:

מאי דכתיב: "ורעה זונות יאבד הון"¹⁵² (משלי כט, ג) ?

כל האומר 'שמועה זו נאה' ו'זו אינה נאה' - מאבד הונה של תורה!

אמר ליה:

הדרי בי.

9. סד, א-ב

רפ"י

המחזיק בנכסי הגר. מידי דתמיהה היא ותוהי בה אינשי לפי שבאו לו בלא יגיעה למיכד אין מתקיימין אם לא על ידי מצוה: **יקח בהן ס'ית.** במקצתם ובשכר אלו יתקיימו האחרים בידו: **בעל בנכסי אשתו.** בעי למיעבד בהו מצוה דמילתא דתוהו בה אינשי נמי היא ושלטא בהו עינא בישא: **אפילו כותב בהו תפילין.** .. נמי מיקיימו בידיה: **מאי קראה.** דעל ידי דעבד בהו מצוה מיקיימי בידיה דכתיב וידר ישראל וגו' והחרמתי לשון הקדש ועל ידי כך נשמעת תפלתם ונפלו בידם:

["אמר רב יהודה אמר שמואל: שתה רביעית יין - אל יזרה"].

אמר רבה בר רב הונא: שתוי - אל יתפלל, ואם התפלל - תפלתו תפלה. שיפור - אל יתפלל, ואם התפלל - תפלתו תועבה.

היכי דמי "שתוי"? והיכי דמי "שיפור"?

כי הא דרבי אבא בר שמוני ורב מנשיא בר ירמיה מוגיפתי הוו קא מפטרי מהדדי אמעברא, דנהר יופטי. אמרו: כל חד מינן לימא מילתא דלא שמייע לחבריה, דאמר מרי בר רב הונא: לא יפטר אדם מחברו אלא מתוך דבר הלכה, שמתוך כך זוכרו.

פתח חד ואמר: היכי דמי שתוי? והיכי דמי שיפור? שתוי - כל שיכול לדבר לפני המקל. שיפור - כל שאינו יכול לדבר לפני המקל.

פתח אידיך ואמר: המחזיק בנכסי הגר, מה יעשה ויתקיימו בידו? יקח בהן ספר תורה.

אמר רב ששת: אפילו בעל בנכסי אשתו.

רבא אמר: אפילו עבד עיסקא ורווח.

רב פפא אמר: אפילו מצא מצאאה.

אמר רב נחמן בר יצחק: אפילו כתב בהו תפילין.

ואמר רב חנין, ואיתימא רבי חנינא: מאי קראה?

"וידר ישראל נדר לה' ויאמר אם נתון תגן את העם תזה בידי והחרמתי את עריהם" (במדבר כא, ב).

10. סד, ב

רש"י

ושינה כל שהוא. או זו או זו :
 ניטפל לו רבי אלעאי. נתקרב
 אצל הנכרי :
 מבגאי שמני. כך שמי :
 אין מעבירין על האוכלין.
 המוצא אוכלין בדרך אינו רשאי
 לעבור עליהן ולהניחן שם :
 שהולכין אחרי רוב עוברי
 דרכים. מדלא שרא ליה לרי
 אלעאי למיכלינהו דאחזקינהו
 בחזקת פיתן של נכרים שרוב
 עוברי דרכים נכרים הן :
 שחמצו של נכרי. שאחר הפסח
 היה :
 מותר בהנאה. כגון הכא דאיכא
 טובת הנאה לנכרי :
 לזה שעמו. לרי אלעאי :
 לסולמא של צור. מעלות הר
 גבוה :
 אבל יותר מרביעיית כו'. וכיון
 דיין האיטלקי הוה ומשכר טפי
 הוה ליה כיותר מרביעיית :

אמר רמי בר אבא:
 דרך מיל,

ושינה כל שהוא - מפייגים את היין.

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבונה:

לא שנו אלא ששתה כדי רביעית,

אבל שתה יותר מרביעית - כל שכן שדרך טורדתו,
 ושינה משכרתו.

ודרך מיל מפייגה היין?!

והתניא:

"מעשה ברבן גמליאל שהיה רוכב על החמור והיה מהלך מעכו לכזיב,
 והיה רבי אלעאי מהלך אחריו.

מצא גלוסקין בדרך,

אמר לו: אלעאי, טול גלוסקין מן הדרך.

מצא גוי אחד,

אמר לו: מבגאי, טול גלוסקין הללו מאילעאי.

ניטפל לו רבי אלעאי, ואמר לו: מהיכן אתה?

אמר לו: מעיירות של בורגנין.

ומה שמך?

מבגאי שמני.

כלום היכירך רבן גמליאל מעולם?

אמר לו: לאו.

באותה שעה למדנו שכונן רבן גמליאל ברוח הקודש.

ושלשה דברים למדנו באותה שעה:

למדנו שאין מעבירין על האוכלין.

ולמדנו שהולכין אחרי רוב עוברי דרכים.

ולמדנו שחמצו של גוי אחר הפסח, מותר בהנאה.

כיון שהגיע לכזיב בא אחד לישראל על נדרו.

אמר לזה שעמו: כלום שתינו רביעית יין האיטלקי?

אמר לו: הן.

אם כן, יטייל אחרינו עד שיפייג יינינו.

וטייל אחריהו שלשה מילין, עד שהגיעו לסולמא של צור.

כיון שהגיע לסולמא של צור,

ירד רבן גמליאל מן החמור, ונתעטף, וישב, והתיר לו נדרו.

והרבה דברים למדנו באותה שעה.

למדנו: שרביעית יין האיטלקי משכר.

ולמדנו: שיכור אל יורה.

ולמדנו: שדרך מפייגה את היין.

ולמדנו: שאין מפירין נדרים - לא רכוב,

ולא מהלך,

ולא עומד,

אלא יושב."

קתני מיהת "שלשה מילין"!

שאני יין האיטלקי, דמשכר טפי.

והאמר רב נחמן אמר רבה בר אבונה:

לא שנו אלא ששתה רביעית,

אבל שתה יותר מרביעית - כל שכן דרך טורדתו,

רש"י

רכוב שאני. דאין לו טורח הדרך :
לרמי בר אבא נמי. דאמר דרך מיל והכא תני שלש מילין לא תיקשי דרכוב שאני דאין לו טורח ולפיכך אין מפיגו כל כך :
תנאי היא. במסכת נדרים :
פותחין בחרטה. צריך לחכם למצוא פתח לשואל שיהא לו פתחון פה לומר לדעת כן לא נדרתי ואילו הייתי יודע שכן הוא לא הייתי נודר ונמצא נדר נעקר מאליו :
אין פותחין. אין צריך לפתוח לו בחרטה אלא החכם עוקרו אע"פ שאינו מוצא לו טעם עקירה רבן גמליאל סבר כמאן דאמר פותחין לפיכך הוצרך ישוב הדעת לחשב איזה פתח ימצא לו :
כל הבוטה. הנודר נדר :
ראוי לדוקרו. דלמא לא מקיים ליה והיינו פתח דקאמר ליה אילו היית יודע שאסור לנדר וחיוב מיתה אתה עליו כלום היית נודר ואמר ליה האיך לא :
אלא לשון חכמים מרפא. שמתירין לו נדרו :

ושינה משכרתו!

רכוב שאני.

השתא דאתית להכי, לרמי בר אבא, נמי לא קשיא: רכוב שאני.

איני?

והאמר רב נחמן:

מפירין נדרים - בין מהלך, בין עומד, ובין רכוב!

תנאי היא,

דאיכא למאן דאמר: פותחין בחרטה. ואיכא למאן דאמר: אין פותחין בחרטה.

דאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:

מאי פתח ליה רבן גמליאל לההוא גברא?

"יש בוטה כמדקרות חרב ולשון חכמים מרפא" (משלי יב, יח) - כל ה"בוטה" - ראוי לדוקרו בחרב. אלא ש"לשון חכמים מרפא".

רש"י

.11 סד, ב

פתיתין אין מעבירין עליהן.
אלא נוטלין אותן דליכא למיחש
לכשפים:
ואפתיתין לא עבדן. כשפים:
דשקלן באגרייהו. פתיתי לחם
לעשות כשפים מדברים אחרים
והכי קאמר נביא בשביל פיתותי
לחם שנותנים לכן בשכרן
חיללתן את שמי בתוך עמי
שהייתן עושות בהן כשפים
לנביאי הבעל להטעות את עמי:

אמר מר:

"אין מעבירין על האוכלין".

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי:

לא שנו אלא בדורות הראשונים, שאין בנות ישראל פרוצות בכשפים.
אבל בדורות האחרונים, שבנות ישראל פרוצות בכשפים - מעבירין.

תנא:

"שלימין - מעבירין.

פתיתין - אין מעבירין".

אמר ליה רב אסי לרב אשי:

ופתיתין לא עבדו?!

"ותחללנה אתי אל עמי בשעלי שערים ובפתותי לחם"¹⁵³ (יחזקאל יג, ט)!

דשקלי באגרייהו.

¹⁵³ ותחללנה אתי אל עמי בשעלי שערים ובפתותי לחם להמית נפשות אשר לא תמונתנה ולחיות נפשות אשר לא תחיינה בכזבכם לעמי שימעי קוב

12. סד, ב - סה, ב

כ"י

יכולני לפטור. לטעון על כל ישראל לפני הקב"ה דבר שיפטרו כולן מדאנא לע"ל לומר שהן שיכורים ואין נתפשין על עונם:

מדנין תפלה. אם דנין אותן על שלא היו מתפללין בכוונה יכול אני לפטורן:

המפיק מגן. המעביר תפלת מגן אברהם שאינו אומרה:

בשעת גאווה. בשעת שיכרות אינו מתפלל:

סוגרין וחותרמין צרות בעדו. שלא יבאו עליו:

שאינו מפיק איתמר. דהאי מפיק לישנא דגלווי הוא וה"ק כל שאינו מגלה תפלה בשעת שיכרות כלומר שאינו מתפלל:

אפיקי מים. גילווי הים כדכתיב ויגלו מוסדות:

מסר שינתיה לשמעיה. אמר לו הניחני לישן מעט וכשיגיע זמן תפלה הקיצני ר' חנינא דאמר אעבורי בעי לית ליה דרב ששת ואסור להתפלל עד שיעור מאליו:

בצר אל יורה. בדקתי אחר המקרא זה ואינו בכל הכתובים ושמה בספר בן סירא הוא:

אמר רב ששת משום **רבי אלעזר בן עזריה**:

סה, א יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שחרב בית המקדש ועד עכשיו, שנאמר: **"לכן שמעי נא זאת עניה ושמרת ולא מיין"** (ישעיהו נא, כא).

מיתיבי:

"שיבוד:

מקחו - מקח,

וממכרו - ממכר.

עבר עבירה שיש בו מיתה - ממיתין אותו,

מלקות - מלקין אותו.

בללו של דבר: הרי הוא - בפיקח לכל דבריו,

אלא שפטור מן התפלה!"

מאי 'יכולני לפטור' דקאמר נמי?

מדנין תפלה.

אמר רבי חנינא:

לא שנו אלא שלא הגיע לשכרותו של לוט,

אבל אם הגיע לשכרותו של לוט - פטור מכולם.

אמר רבי חנינא:

כל המפיק מגן בשעת גאווה - סוגרין וחותרמין צרות בעדו.

שנאמר: **"גאווה אפיקי מגנים סגור הותם צר"** (איוב מא, ז).

מאי משמע דהאי "אפיק" לישנא דעבורי הוא?

דכתיב: **"אחי בגדו כמו נחל פאפיק נחלים ועברו"** (איוב ו, טו).

רבי יוחנן אמר:

כל שאינו מפיק אתמר.

מאי משמע דהאי 'מפיק' לישנא דגלווי הוא?

דכתיב: **"ויראו אפיקי מים ויגלו מוסדות תבל"**¹⁵⁴ (תהילים יח, טז).

מכדי, קראי משמע בין למר ובין למר,

מאי בנייהו?

איכא בנייהו:

דרב ששת.

דרב ששת מסר שינתיה לשמעיה.

מר - אית ליה דרב ששת.

ומר - לית ליה דרב ששת.

אמר רב חייא בר אשי אמר רב:

כל שאין דעתו מיושבת עליו - אל יתפלל,

משום שנאמר: **"בצר אל יורה"**¹⁵⁵.

¹⁵⁴ ויראו אפיקי מים ויגלו מוסדות תבל מגערתך ה' מנשמת רוח אפק

רש"י

יומא דשותא. רוח דרומית מנשבת בו וחזקה: **צלותא.** דעת צלולה: **כיומא דאיסתנא.** כשמנשבת רוח צפונית יום אורה הוא ונוח לכל כדאמר ביבמות בפרק הערל (דף עב.) מפני מה לא מלו ישראל במדבר מפני שלא נשבה בהן רוח צפונית אבל ביומא דשותא אמר התם לא מהלין ביה ולא מסוכרין ביה: **קריב כותחא.** אפי' ציווי עבודה קלה היתה מבטלת אותי: **לא תנאי.** לא הייתי שונה כמו ששניתני: **יומי דאריכי.** ימים שהוא בקבר אריכי לישן וקטיני לעסוק בתורה ובמצות: **ונינום טובא.** ונישן הרבה: **יזיף ופרע.** היה קובע לו לשנות כך וכך פרקים ביום והיה רגיל לעסוק ביום ופעמים שהיה טרוד במזונותיו ביום ופורע קביעות עתו בלילה: **אל יתפלל ג' ימים.** שאין דעתו מיושבת עליו מפני טורח הדרך: **ונהנה שם ימים שלשה.** והדר ואבינה מכלל דעד השתא לא הויא בינה: **דאית ביה שיכרא.** ריח השכר משכרתו: **דאית ביה הרסנא.** משום ריחא:

רבי חנינא ביומא דדתח, לא מצלי, אמר: "בצר אל יורה" כתיב.

מר עוקבא ביומא דשותא, לא הוה נפיק לבי דינא.

אמר רב נחמן בר יצחק: הלכתא - בעיא צילותא, כיומא דאסתנא.

אמר אביי: אי אמרה לי אם: קריב כותחא - לא תנאי.

אמר רבא: אי קרצתן בינה - לא תנאי.

מר בריה דרבנא עבדה ליה אמיה - שבועה מני לשבעה יומי.

אמר רב יהודה: לא איברי ליליא אלא לשינתא.

אמר רבי שמעון בן לקיש: לא איברי סיהרא אלא לגירסא.

אמרי ליה לרבי זירא: מחודדן שמעתך.

אמר להו: דיממי גינהו.

אמרה ליה ברתייה דרב חסדא לרב חסדא: לא בעי מר מינן פורתא? אמר לה: השתא אתו יומי דאריכי וקטיני, וגיננום טובא.

אמר רב נחמן בר יצחק: אנן פועלי דיממי אנן.

רב אחא בר יעקב זיף ופרע.

אמר רבי אלעזר: הבא מן הדרך - אל יתפלל שלשה ימים, שנאמר: "ואקבצם אל הנהר הבא אל אחוא ונחנה שם ימים שלשה ואבינה בעם"¹⁵⁶ (עזרא ח, טו).

אבוא דשמואל, כי אתי באורחא, לא מצלי תלתא יומי.

שמואל לא מצלי בביתא דאית ביה שיכרא.

רב פפא לא מצלי בביתא דאית ביה הרסנא.

¹⁵⁵ אין פסוק כזה. עיי' רש"י, תוס'.

¹⁵⁶ "ואקבצם אל הנהר הבא אל אחוא ונחנה שם ימים שלשה ואבינה בעם ובמהנים ומבני לוי לא מצאתי שם"

רש"י

המתפתה ביין. שמפייסין אותו על דבר ומתרצה כשטוב לבו ביין:

ריח הניחוח. ואמרן לעיל דריחא דומיא דמשתייא הוא וכתוב ויאמר אל לבו לא אוסיף וגו' דאירצי:

המתיישב ביינו. ששותה יין ואין דעתו מטרפתו:

ניתן בשבעים אותיות. כך חשבונו בגימטריא:

יצא סוד. וזה הואיל ולא יצא סודו שקול הוא כסנהדרין של עי:

לשלם בו שכר לרשעים. ששותין ושמחין ומקבלין עולמן בחייהם:

לאובד. רשע:

אינו בכלל הברכה. לא הגיע לסוף ברכה גמורה ואפילו הוא עשיר בדברים אחרים:

שניקח בכסף מעשר. שמותר ללוקחו בכסף מע"ש בירושלים הכל ניקח בכסף מעשר חוץ מן המים ומלח בפרק בכל מערבין (לעיל דף כו):

אם נשפך בביתו כמים. הוי בכלל ברכה ואי לא. לא:

אדם ניכר. אם הגון הוא:

בכוסו. אם דעתו מיושבת עליו ביינו:

בכיסו. כשנושא ונותן עם בני אדם אם באמונה הוא עושה:

בכעסו. שאינו קפדן יותר מדאי:

אמר רבי חנינא:

כל המתפתה ביינו - יש בו מדעת קונו,

שנאמר: **"וירח ה' את ריח הניחוח"**¹⁵⁷ (בראשית ח, כא).

אמר רבי חייא:

כל המתיישב ביינו - יש בו דעת שבעים זקנים.

יין - ניתן בשבעים אותיות

ו"סוד" - ניתן בשבעים אותיות.

נכנס יין - יצא סוד.

אמר רבי חנין:

לא נברא יין אלא: לנחם אבלים,

ולשלם שכר לרשעים,

שנאמר: **"תנו שכר לאובד"**¹⁵⁸ (משלי לא, ו).

אמר רבי חנין בר פפא:

כל שאין יין נשפך בתוך ביתו כמים - אינו בכלל ברכה,

שנאמר: **"וברך את לחמך ואת מימך"**¹⁵⁹ (שמות כג, כה).

מה לחם, שניקח בכסף מעשר,

אף מים, שניקח בכסף מעשר,

ומאי ניהו?

יין, וקא קרי ליה מים.

ב, סה, אי נשפך בביתו כמים - איכא ברכה,

ואי לא - לא.

אמר רבי אילעאי:

בשלושה דברים אדם ניכר: בכוסו,

בכיסו,

ובכעסו.

ואמרי לה: אף בשחקו.

¹⁵⁷ וירח ה' את ריח הניחוח ויאמר ה' אל לבו לא אסף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם כי יצר לב האדם רע מנעורו ולא אסף עוד להמות את כל חי פאשר עשיתי

¹⁵⁸ ו תנו שכר לאובד ויין למרוי נפש. ז ישתה וישפח רישו ועמלו לא יזכר עוד

¹⁵⁹ ועבדתם את ה' אלהיכם וברך את לחמך ואת מימך והסרתני מחלה מקרבך

13. סה, ב

רס"י

ישראל ונכרי בפנימית. שתי חצירות זו לפניו מזו והיה לו לבן פנימית דריסת הרגל על בן חיצונה:
ואסר. בחיצונה עד שישכיר:
בשילהי פירקיה. לאחר שסיים הדרשה:
כר"מ. דלא בעי שני ישראלים אוסרין זה על זה:
כרכיש רבה וישיה. הודה לדבריו:
למה לי ישראל בחיצונה. דבעינן שני ישראלים:
פנימי במקומו. בחצר הפנימית:
מהו. להוציא מביתו לחצר:
אמר להם מותר. אלמא לא אסר אלא בחיצונה שרשות שני ישראלים שולטת בה:
אוסרים זה על זה. והני לאו אוסרים זה על זה נינהו דהא אמרי רבנן בשילהי פירקין רגל המותרת במקומה אינה אוסרת שלא במקומה משום דריסת הרגל ואף על פי שלא עירבה עמה:
ואלא. רב כר"ע ס"ל והווי להו שני ישראלים אוסרין זה על זה הלכך אסר נכרי עליהו למה לי משום נכרי ישראל פנימי לחודיה נמי אסר על חיצון:
לעולם כר"א. משום הכי פנימי במקומו מותר וחיצון אסור משום דריסת הרגל דפנימי כר"ע וכיון דאסר עליה הווי להו בחיצונה שני ישראלים אוסרין זה על זה ומהני נכרי לבטל את עירובן אפילו עירבו ואי ליכא נכרי כי עירבו שרי:
דמירתת נכרי. להרוג את ישראל הדר עמו בפנימית דסבר אתי ישראל דחיצונה ותבע ליה מיניה ולא מצינו למימר ליה נפק אזיל ליה לבראי דאמר לי:
 אי הוה נפיק אנא חזא ליה:
תן לחכם ויחכם עוד. כי היכי דהתם אסור הכא נמי אסור:

אמר רב יהודה אמר רב: ישראל וגוי בפנימית, וישראל בחיצונה. בא מעשה לפני רבי - ואסר. לפני רבי חייא - ואסר.

יתוב רבה ורב יוסף בשילהי פירקיה דרב ששת ויתבי רב ששת וקאמר: כמאן אמרה רב לשמעתי? כרבי מאיר. כרבי רבה רישיה.

אמר רב יוסף: תרי גברי רב רבי רבנן, ליתעו בהאי מילתא! אי כרבי מאיר - למה לי ישראל בחיצונה! וכי תימא: מעשה שהיה כך היה, והא בעו מיניה מרב: פנימי במקומו מהו? ואמר להם: מותר!

ואלא מאי כרבי אליעזר בן יעקב? והאמר: עד שיהו שני ישראלים אוסרים זה על זה!

אלא, כרבי יעקבא, דאמר: רגל המותרת במקומה - אוסרת שלא במקומה.

למה לי גוי? אפילו ישראל נמי!

אמר רבי הונא בריה דרב יהושע: לעולם כרבי אליעזר בן יעקב, וכרבי יעקבא, והכא במאי עסקינן: כגון שעירבו, וטעמא דאיכא גוי דאסיר, אבל ליכא גוי - לא אסיר.

בעא מיניה רבי אליעזר מרב: ישראל וגוי בחיצונה, וישראל בפנימית - מהו?

התם טעמא משום דשכיח דדייר, דמירתת גוי, וסבר: השתא אתי ישראל ואמר לי: ישראל דהוה גבך היכא? אבל הכא - אמינא ליה: נפק אזל ליה. או דילמא: הכא נמי מירתת? דסבר: השתא אתי ישראל וחזי לי.

אמר ליה: "תן לחכם ויחכם עוד"¹⁶⁰ (משלי ט, ט).

¹⁶⁰ תן לחכם ויחכם עוד הודע לצדיק ויוסף לקח

14. סה, ב - סו, ב

רש"י

איִקְלְעוּ לַהֲהוּא פּוֹנֵדֵק. דְּהוּוּ דִּיירי ביה בההוא חצר תרי ישראלים וחד נכרי ששכר את דירתו מחבירו נכרי ואותו שבת לא היה שם אותו נכרי השוכר אלא נכרי המשכיר והיו יראים שמא יבא נכרי בשבת:

פּוֹנֵדֵק. יש בו חדרים פתוחין לחצר והאכסנאים נכנסים בהן ואוסרין זה על זה בשבת:

הִיכָא דְלֹא מְצִי מְסַלֵּיק לִיה. משכיר לשוכר עד זמנו:

לֹא תִיבְעֵי לָךְ. דודאי [לאו] ברשותיה הוא ולא מצינן למיגר מיניה:

נשכור. דספק דבריהם להקל:

דֹּאֲתָא נְכָרִי בְּשַׁבַּת. דמאתמול שפיר מצו לערובי דיורין דישראל דהוּוּ ביה משום דנכרי לא אסר עלייהו היכא דליתיה ולא עירבו מאתמול ולא הוּוּ (מצו) מטלטלי בחצר כי אתא נכרי אמרי מהו למיגר מיניה והדר נבטל רשות לגבי חד וההוא מיהו לישתרי להוציא:

מַה מְבַטֵּל רְשׁוּת אֶפִּילוּ בְּשַׁבַּת. כדתנן במתניתין בית הלל אומרים משתחשך כו':

לֹא מַה מְעַרְב אֶפִּי' בַּפְּחוֹת כו'. דלקולא אקשיניהו רבי יוחנן ולא לחומרא דכל בעירובין להקל:

וּמַה מְעַרְב אֶפִּי' שְׂכִירוֹ וּלְקִיטוֹ. דנכרי אם ישראל הוא כדאמר לעיל (דף סד.) נותן עירובו ודיו:

אֶף שׁוֹכֵר אֶפִּי' שְׂכִירוֹ וּלְקִיטוֹ. דנכרי אם נכרי הוא משכיר רשות אדונו לדיורי החצר:

אֶחָד מְעַרְב עֵי"י כּוֹלֵן. כגון ב' חצירות ופתח ביניהן ובאו לערב זו עם זו אחד מוליך עירובה של זו לתוך של זו והוי שליח לחבירו כדתניי בהאי פירקא (דף עב:) חמשה שגבו את עירובן כשהן מוליכין אותו למקום אחר. אחד מוליך ע"י כולן:

חֲמִשָּׁה. ישראל ששרויין עם הנכרי בחצר אחת אחד מהן שוכר מן הנכרי בשביל כולן:

רִישׁ לְקִישׁ וְתַלְמִידֵי דְרַבִּי חֲנִינָא אִיקְלְעוּ לַהֲהוּא פּוֹנֵדֵק, וְלֹא הָוָה שׁוֹכֵר, וְהָוָה מְשַׁכֵּר. אָמְרוּ: מַהוּ לְמִיגַר מִיְנִיָּה?

כָּל הִיכָא דְלֹא מְצִי מְסַלֵּיק לִיה - לֹא תִיבְעֵי לָךְ, דְּלֹא אֲגְרִינָא. כִּי תִיבְעוּ הִיכָא דְמְצִי מְסַלֵּיק לִיה. מַאי?

כִּינּוּ דְמְצוּ מְסַלֵּיק אֲגְרִינָא, אִו דִּילְמָא:

הַשְׁתָּא מִיָּהָא הָא לֹא סְלָקִיָּה?

אָמַר לָהּ רִישׁ לְקִישׁ:

נְשַׁכּוּר, וְלִכְשָׁנְגִיעַ אֶצֶל רְבוּתֵינוּ שְׁבַדְרוּם, נְשַׁאֵל לָהּ.

אֲתוּ שְׁיִילוּ לְרַבִּי אֶפֶס,

אָמַר לָהּ: יָפָה עֲשִׂיתֶם שְׁשֻׁכְרְתֶם.

רַבִּי חֲנִינָא בַר יוֹסֵף וְרַבִּי חִיָּיא בַר אֲבָא וְרַבִּי אֲסִי אִיקְלְעוּ לַהֲהוּא פּוֹנֵדֵק, דֹּאֲתָא גּוֹי מְרִי דְפּוֹנֵדֵק בְּשַׁבַּתָּא, אָמְרוּ: מַהוּ לְמִיגַר מִיְנִיָּה?

שׁוֹכֵר כְּמַעְרַב דְּמִי.

מַה מְעַרְב מִבְּעוּד יוֹם, אֶף שׁוֹכֵר מִבְּעוּד יוֹם.

אִו דִּילְמָא:

שׁוֹכֵר כְּמִבְטֵל רְשׁוּת דְּמִי,

מַה מְבַטֵּל רְשׁוּת וְאֶפִּילוּ בְּשַׁבַּת, אֶף שׁוֹכֵר וְאֶפִּילוּ בְּשַׁבַּת?

רַבִּי חֲנִינָא בַר יוֹסֵף אָמַר:

נְשַׁכּוּר,

וְרַב אֲסִי אָמַר:

לֹא נְשַׁכּוּר.

אָמַר לָהּ רַבִּי חִיָּיא בַר אֲבָא:

נְסֻמוּךְ עַל דְּרַבִּי זְקוּן וְנְשַׁכּוּר.

אֲתוּ שְׁיִילוּ לִיה לְרַבִּי יוֹחָנָן,

סו, א אָמַר לָהּ: יָפָה עֲשִׂיתֶם שְׁשֻׁכְרְתֶם.

תְּהוּוּ בַּה נְהַרְדְּעִי:

וּמִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הֲכִי?!

וְהָאֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

שׁוֹכֵר כְּמַעְרַב דְּמִי,

מַאי לָאוּ: מַה מְעַרְב מִבְּעוּד יוֹם, אֶף שׁוֹכֵר מִבְּעוּד יוֹם!

לֹא,

מַה מְעַרְב, וְאֶפִּילוּ בְּפָחוֹת מְשׁוּה פְּרוּטָה, אֶף שׁוֹכֵר בְּפָחוֹת מְשׁוּה פְּרוּטָה.

וּמַה מְעַרְב אֶפִּילוּ שְׂכִירוֹ וּלְקִיטוֹ, אֶף שׁוֹכֵר אֲלֵא אֶפִּילוּ שְׂכִירוֹ וּלְקִיטוֹ.

וּמַה מְעַרְב חֲמִשָּׁה שְׁשֻׁרְיִין בְּחֶצֶר אַחַת אַחַד מְעַרְב עַל יְדֵי כּוֹלָן, שׁוֹכֵר נְמִי.

חֲמִשָּׁה שְׁשֻׁרְיִין בְּחֶצֶר אַחַת, אַחַד שׁוֹכֵר עַל יְדֵי כּוֹלָן.

רפ"י

תהי בה ר"א. בהא מילתא דאמרן לעיל ששכרו מן הנכרי ואח"כ ביטלו ותהי לשון מריח כמו בת תיהא דמסכת ע"ז (דף סו:) כלומר מעיין ומחשב לדעת טעמו של דבר:

כל מקום שאוסרין. זה על זה בלא עירוב ואם היו רוצין לערב יכולין לערב:

מבטלין. אם שכחו ולא עירבו מבטלין רשותן לאחד מהן והוי כוליה חצר דידיה ותהא מותרת לטלטל בכולה ובלבד שלא יוציאו מן הבתים לחצר אלא מביתו של אותו יחיד בלבד:

כל מקום לאתויי שתי חצירות זו לפניו מזו. דהיכא דלא עירבה פנימית לעצמה אסרה אחיצונה אפילו לרבנן דפליגי עליה דר"ע מודו דרגל האוסרת במקומה אוסרת שלא במקומה כגון בחיצונה משום דריסת הרגל שיש לה עליה ואם רצתה לערב עמה מערבין ואם שכחו ולא עירבו מבטלין בני פנימית רשותן לבני חיצונה אותו דריסת הרגל שיש לה עליה:

שתי חצירות. פתוחות למבוי או לרשות הרבים ופתח ביניהן מערבין אם רוצין ואם לא עירבו זו עם זו מותרת לעצמה וזו מותרת לעצמה:

אין מבטלין. אם הוצרכו לטלטל מזו לזו אין מבטלין רשות של זו לזו דלא תקון רבנן ביטול רשות אלא היכא דאסרי עליהו:

לא לאתויי נכרי. שדר עם שני ישראלים בחצר שאוסרין אותו שני ישראלים זה על זה ואין יכולין לערב בשביל הנכרי וקאמרין דאין מבטלין:

ואי אתא נכרי מאתמול. אמאי קרי להו אוסרין ואין מערבין הא מצו לעירובי ולמיגר:

אלא לאו דאתא בשבתא. אלמא ביטול רשות לא תקון אלא היכא דחזו לערובי מאתמול:

תהי בה רבי אלעזר.

אמר רבי זירא:
מאי תהייא דרבי אלעזר?

אמר רב ששת:
גברא רבה כרבי זירא לא ידע מאי תהייא דרבי אלעזר?
קא קשיא ליה דשמואל רביה.
דאמר שמואל:
כל מקום שאוסרין ומערבין - מבטלין.
מערבין ואין אוסרין, אוסרין ואין מערבין - אין מבטלין.

"כל מקום שאוסרין ומערבין - מבטלין".
כגון: שתי חצירות זו לפניו מזו.

"מערבין ואין אוסרין - אין מבטלין".
כגון: שתי חצירות ופתח אחד ביניהן.

"אוסרין ואין מערבין - אין מבטלין".
לאתויי מאי?
לאו, לאתויי גוי.

ואי דאתא מאתמול - לוגר מאתמול!

סו,ב אלא לאו, דאתא בשבתא,
וקתני: "אוסרין ואין מערבין, אין מבטלין!"

שמע מינה.

15. סו, ב

רש"י

הא שמעתא. דשמואל דאמר בשתי חצירות זו לפנים מזו שיוכל לבטל דריסת רגלם לחיצונה:

את אמרת ניהלן. רב יוסף חלה ושכח תלמודו וקא מדכר ליה אבבי תלמידו:

אין ביטול רשות בחורבה. בית מכאן ובית מכאן וחורבה ביניהן וב' הבתים פתוחים לה ואסור להשתמש בה אא"כ עירבו אין מבטלין רשותן זה לזה להתיר את האחד להכניס ולהוציא מביתו לחורבה דלא שרו רבנן ביטול רשות אלא בחצר שלפני הבית דאקילו בה רבנן דהוי עיקר תשמישתייהו התם:

מתוך שאוסרין. בני פנימית על בני חיצונה משום דריסת הרגל מבטלין להם דריסת רגלם אם לא עירבו בני פנימית אפילו לעצמה דהויא רגל האסורה במקומה ואוסרת שלא במקומה עד שתבטל:

אנא אמינא משמיה דשמואל הכי. בתמיה:

והאמר שמואל אין לנו בעירובין. להוסיף היתר:

אלא כלשון משנתנו. ובמשנתנו (דף סט:) תנן אנשי חצר ששכח אחד מהם כו' נתנו לו רשותן כו' אלמא בחד חצר תנן ביטול ולא בשתי חצרות והאי סיומא דאנשי חצר ולא אנשי חצירות לאו שמואל קאמר לה אלא רב יוסף קא דייק לה ממילתא דשמואל:

שהמבוי לחצירות כחצר לבתים. במתניתין דפירקין היא וקא דייק שמואל בלישנא דחצירות ובתים ויליף מיניה לקמן דלא מיקרי מבוי להיות ניתר בלחי וקורה עד שיהיו בתים וחצירות פתוחין לתוכו שתי חצירות למבוי ושני בתים לחצר:

]"דאמר שמואל:

כל מקום שאוסרין ומערבין - מבטלין.

מערבין ואין אוסרין, אוסרין ואין מערבין - אין מבטלין.

"כל מקום שאוסרין ומערבין - מבטלין".

כגון: שתי חצירות זו לפנים מזו"].

אמר רב יוסף:

לא שמיע לי הא שמעתא.

אמר ליה אב"י:

את אמרת ניהלן, ואהא אמרת ניהלן

דאמר שמואל:

אין ביטול רשות מחצר לחצר.

ואין ביטול רשות בחורבה.

ואמרת לן עליה:

כי אמר שמואל: "אין ביטול רשות מחצר לחצר",

לא אמרן אלא: שתי חצירות ופתח אחד ביניהן.

אבל זו לפנים מזו, מתוך שאוסרין זה על זה, מבטלין.

אמר ליה:

אנא אמינא משמיה דשמואל הכי?!

והאמר שמואל: אין לנו עירובין אלא כלשון משנתנו: "אנשי חצר" ולא אנשי חצירות!

אמר ליה:

כי אמרת לן: "אין לנו בעירובין אלא כלשון משנתנו",

אהא אמרת לן:

"שהמבוי לחצירות כחצר לבתים".

16. סו, ב - סז, א

גופא:

"אמר שמואל:

אין ביטול רשות מחצר לחצר, ואין ביטול רשות בחורבה".

ורבי יוחנן אמר:

יש ביטול רשות מחצר לחצר, ויש ביטול רשות בחורבה.

וצריכא,

דאי אשמעינן מחצר לחצר,

בהא קאמר שמואל, משום דהא תשמיישתא לחוד, והא תשמיישתא לחוד. אבל בחורבה, תשמיישתא חדא לתרוייהו, אימא: מודי ליה לרבי יוחנן.

וכי אתמר בהא,

בהא קאמר רבי יוחנן, אכל בהך מודי ליה לשמואל, צריכא.

אמר אביי:

הא דאמר שמואל: אין ביטול רשות מחצר לחצר,

לא אמרן אלא: בשתי חצירות ופתח אחד ביניהן,

אבל שתי חצירות זו לפנים מזו, מתוך שאוסרין - מבטלין.

רבא אמר:

אפילו שתי חצירות זו לפנים מזו,

פעמים מבטלין, ופעמים אין מבטלין.

כיצד?

נתנו עירובן בחיצונה, ושכח אחד,

בין מן הפנימית ובין מן החיצונה, ולא עירב - שתיהן אסורות.

נתנו עירובן בפנימית, ושכח אחד מן הפנימית, ולא עירב - שתיהן אסורות.

שכח אחד מן החיצונה ולא עירב - פנימית מותרת וחיצונה אסורה.

"נתנו עירובן בחיצונה ושכח אחד,

בין מן הפנימית ובין מן החיצונה, ולא עירב - שתיהן אסורות".

האי בר פנימית, למאן ניבטיל?

ליבטיל לבני פנימית - ליתא לעירובייהו גבייהו!

לבטיל לבני חיצונה - אין ביטול רשות מחצר לחצר!

האי בר חיצונה, למאן נבטיל?

ליבטיל לבני חיצונה - איכא פנימית דאסרה עליהו!

לבטיל לבני פנימית - אין ביטול רשות מחצר לחצר!

"נתנו עירובן בפנימית, ושכח אחד מן הפנימית, ולא עירב - שתיהן אסורות".

האי בר פנימית למאן נבטיל?

ליבטיל לבני הפנימית - איכא חיצונה דאסרה עליהו!

ליבטיל לבני חיצונה - אין ביטול רשות מחצר לחצר!

סז, א

"שכח אחד מן החיצונה ולא עירב ודאי פנימית מותרת",

דאחדא דשא ומשתמשא,

וחיצונה אסורה.

אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרבא:

וכי שכח אחד מהפנימית, ולא עירב - אמאי שתיהן אסורות?

רפ"י

אבל חורבא חדא תשמיישתא לתרוייהו. ואסרי אהדדי אימא ליבטלו:

מתוך שאוסרין. אם לא עירבה פנימית לעצמה דהויא רגל האסורה במקומה אפי' רבנן מודו דאוסרת שלא במקומה:

מבטלין. דריסת רגלם לחיצונה ומותרין בני חיצונה לעצמן:

ופעמים אין מבטלין. ואע"ג דאוסרין:

נתנו את עירובן בחיצונה. כן דרך כשמערבין שתי חצירות יחד עירוב שעירבו חצר זה לעצמה להתיר דיוורן שבתוכה. מוליכין לתוך חבירתה ואין עושין עירוב אחר:

שתיהן אסורות. ולא מהני להו ביטול וטעמא מפרש לקמן ואזיל:

נתנו עירובן בפנימית. בני חיצונה מוליכין עירוב שביניהן המתירן לחצירן ונתנוהו לתוך הפנימית:

שתיהן אסורות. ואין ביטול מועיל:

פנימית מותרת. על ידי ביטול שביטלו להן אותן בני חיצונה שנתנו עירובן לתוכה והרגילה עירובן להיחשב כדיורי פנימית ואוסרין עליהם משום דהויא רגל האסורה במקומה בשביל ההוא דשכח ולא עירב ואוסרת שלא במקומה הואיל והרגילה העירוב שם ומודה שמואל בהא דמבטלין אותו הרגל שהרגילו עירובן לתוך הפנימית ומשתריא פנימית לעצמה:

האי בר פנימית. שכח ולא נתן בעירוב למאן ניבטיל:

ליבטיל לבני פנימית. רשות חצירו דתיהוי פנימית מיהא שריא לעצמה וחיצונה תיאסר מפני דריסת רגלו של זה שאסורה במקומה:

ליתא לעירובייהו גבייהו. ולכשיבדלו מן החיצונה הרי הן בלא עירוב וכולן אוסרין זה על זה:

ליבטיל. נמי דריסת רגלו לבני חיצונה ורשותו לבני חיצונה דאסתלק ליה לגמרי והרי כולן מותרין:

אין ביטול רשות. מבן חצר זו לבן חצר אחרת לשמואל ואע"ג דאסר עלייהו ואי קשיא ליבטלו בני פנימית רשות חצירן לגבי האי דלא עירב ויהא הוא רגל המותר במקומו דהא יחיד הוא ואינו אוסר על חיצונה ותשתרי חיצונה לאו מילתא היא דהא דכיון דבטלי רשותייהו לגביה הוי להו אינהו רגל האסורה במקומה כדתנן נתנו לו רשותן הוא מותר והן אוסרין ואסרי החיצונה ואע"ג דעירבו בהדה הא בטיל עירובייהו מכי איסתלקו להו מרשותא דפנימית ונחי דאין לתן רשות להוציא מבתייהן לחצר מ"מ דריסת הרגל יש להן בפנימית ובחיצונה וא"ת יבטלו אף דריסת רגלם לחיצונה אין ביטול רשות מחצר לחצר:

איכא פנימית דאסרה עלה. שהרי בטל העירוב בשביל זה והוי לה פנימית רגל האסורה במקומה דליתיה לעירובה לגבה:

ליבטיל לבני פנימית. אף לבני פנימית:

האי בר פנימית למאן ניבטיל כו' איכא חיצונה דאסרה עלה. שעירוב מרגילה לתוכה:

אין ביטול רשות מחצר לחצר. כלומר אין ביטול רשות מבן חצר זו לבן חצר אחרת כיון דפנימית אסורה חיצונה נמי אסורה מפני רגל האסורה במקומה שאוסרת עליה ועוד שאין עירובה אצלה:

שכח אחד מן החיצונה ולא עירב. בהא מודי שמואל דמבטלי בני חיצונה לבני פנימית אותו רשות שבא לתוך ע"י הרגל עירובן משום דאמר לה לתקוני שתפתך ולא לעוותי והכי מפרש לה בסוף פירקין והא דבעינן ביטול אליבא דרבי עקיבא אמרה רבא למילתיה דאי לרבנן בלאו ביטול נמי אמרה לה פנימית הכי ועקרה לה לעירוב משום דמעוותי בה אבל ר"ע אמר דבעיא לבטולי בשילחי פירקין וכי שכח בן פנימית ליכא למימר הכי דליבטל לבני פנימית ותיחוד דשא ותשמש דלא מצי למימר לתקוני שתפתך ולא לעוותי שהרי תחילת העיוות ע"י בן פנימי בא:

רש"י

כמאן כר' אליעזר. רבא קא מהדר ליה לרב הונא כמאן קאמרת למילתך כר"א דאמר אינו צריך כו' בשילהי עושין פסין אוקימנא הכי:

לְבָטִיל בַּר פְּנִימִית לְבָנֵי פְּנִימִית, וְתִיתִי חִיצוֹנָה וְתִשְׁתַּרְי בְּהַדְיָהּ!

כְּמֵאן?

כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר,

דְּאָמַר: אֵינוֹ צָרִיךְ לְבָטִיל רְשׁוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד.

כִּי קְאָמִינָא לְרַבָּנָן,

דְּאָמְרִי: צָרִיךְ לְבָטִיל לְכָל אֶחָד וְאֶחָד!

17. סז, א

רס"י

ממתנייתא דרב ששת. שהיו משניות סדורות לו וירא רב חסדא שלא יקשה ממשנה על משנה ויאמר לו לתרצן:

מפלפוליה. חריף וסבר היה ביותר ועמוק בשאלותיו:

והקיפום. סתמו רה"ר מכאן ומכאן ונשאר לפני בי הבתים כעין חצר שהבתים פתוחות לה: **מהו**. שיבטל זה רשותו לזה ויהא מותר להוציא מביתו לכאן דהא קיי"ל בפירקא תניינא (דף כ.) כל מחיצות הנעשות בשבת בין בשוגג בין במזיד שמה מחיצה וכ"ש הכא דנכריס עבדוה:

אליבא דמאן דאמר אין ביטול רשות מחצר לחצר. ואוקימנא טעמא משום דאין אוסרין ואין מבטלין ואע"ג דאי בעו לעירובי הוו מערבי אלמא תרתו בעינן אוסרין ומערבין:

לא תיבעי לך. דכ"ש דהכא לא הא ולא הא דלא הוו אוסרין זה על זה אתמול ולא תורת עירוב היתה לכאן:

כי תיבעי לך אליבא דמאן דאמר יש ביטול. ואע"ג דאין אוסרין מאי מי אמרינן התם הוא דאי בעו לערובי הוו מערבי ואע"ג דתרתו ליכא חדא מיהא איכא אבל הכא דאפילו חדא ליכא לא או דילמא מדאהא לא קפיד אהא נמי לא קפיד:

אין מבטלין. דחדא מיהא בעינן: **מת נכרי בשבת**. הא נמי בעא מיניה שני ישראלים ונכרי הדרים בחצר ולא שכרו ולא עירבו ומת נכרי בשבת מהו לבטל זה לזה:

אליבא דמ"ד. לעיל בפירקין (דף סה:) היכא דאתי נכרי בשבת שוכרין הימנו ואח"כ מבטלין לא תיבעי לך:

השתא תרתי עבדינן. שכירות וביטול חדא מיבעיא:

אני אומר מבטלין. ולא דמיה לההיא דלעיל דהכא אי בעי מיגר וערובי מאתמול מצי עבדי:

והמנונא אמר אין מבטלין. כיון דאי בעו ערובי מאתמול לא מצי עבדי בלא שכירות אין ביטול אלא במקום עירוב:

רב חסדא ורב ששת כי פגעי בהדי הדדי, **רב חסדא מרתען שפוחתיה ממתנייתא דרב ששת**, **רב ששת מרתען כוליה גופיה מפלפוליה דרב חסדא**.

בעא מיניה רב חסדא מרב ששת, **שני בתים משני צידי רשות הרבים**, **ובאו גוים והקיפום מחיצה בשבת - מהו?**

אליבא דמאן דאמר: אין ביטול רשות מחצר לחצר, **לא תיבעי לך**.

השתא דאי בעו לערובי מאתמול, **מצו מערבי**, **אמרת: "אין ביטול רשות מחצר לחצר"**, **הכא - דאי בעו לערובי מאתמול לא מצו מערבי**, **לא כל שקו?!**

כי תיבעי לך אליבא דמאן דאמר: "יש ביטול רשות מחצר לחצר", **התם - דאי בעו לערובי מאתמול מצו מערבי - בטולי נמי מצי מבטלין**, **אבל הכא - דלא מצו מערבי מאתמול - בטולי נמי לא מצי מבטלין**, **או דילמא: לא שנא?**

אמר ליה:
אין מבטלין.

מת גוי בשבת - מהו?

אליבא דמאן דאמר: שוכרין לא תיבעי לך, **השתא, תרתו עבדינן, חדא מיבעיא?!** **אלא, כי תיבעי לך אליבא דמאן דאמר: אין שוכרין**, **תרתו הוא דלא עבדינן, הא חדא עבדינן**, **או דילמא:**
לא שנא?

אמר ליה:
אני אומר: מבטלין, **והמנונא אמר: אין מבטלין.**

18. סז, א-ב

רש"י

בהוא ניחא ליה. משום דאיכא אורא טפי ממבוי: דאלפנא. ששמע מרבו ורבו מרבו:

אפי' פתוח לקרפף. ניחא ליה ביה טפי דאיכא אורא טפי ממבוי ואינו אוסר על בני מבוי: נכרי בית סאתים אוסר. אם היה לו פתח לקרפף בית סאתים ופתח למבוי עדיין אוסר על בני מבוי דאורא דקרפף לא נפיש אבל אם יותר מבית סאתים נפיש אורא ובההיא ניחא ליה ואינו אוסר:

ישראל. שיש לו פתח לקרפף ופתח למבוי ושכח ולא עירב במבוי אם קרפף בית סאתים הוא שראוי להשתמש בו אינו אוסר על בני מבוי ואעייג דלגבי נכרי חשיב זוטרא לגבי ישראל נפיש דהא בשבת ליכא הוצאת משואות יתירין וסגי בהכי ונפיש אורא ממבוי אבל יותר מבית סאתים דכרמלית הוא כגון שלא הוקף לדירה כיון דאסיר ליה לאישתמושי לא ניחא ליה ביה ואוסר על בני מבוי:

פתוח לקרפף מהו. אנכרי קאי ואמילתיה דרב יהודה:

אמר רב יהודה אמר שמואל:

גוי שיש לו פתח ארבעה על ארבעה, פתוח לבקעה. אפילו מכניס ומוציא גמלים וקרונות כל היום כולו דרך מבוי, אין אוסר על בני המבוי.

מאי טעמא?

בפיתחא דמיחד ליה, בההוא ניחא ליה.

איבעיא להו:

פתוח לקרפף - מהו?

אמר רב נחמן בר אמי משמיה דאולפנא:

אפילו פתוח לקרפף. סז,ב

רבה ורב יוסף דאמרי תרוניהו:

גוי:

בית סאתים - אוסר.

יותר מבית סאתים - אינו אוסר.

וישראל:

בית סאתים - אינו אוסר.

יותר מבית סאתים - אוסר.

בעא מיניה רבא בר חקלאי מרב הונא:

פתוח לקרפף מהו?

אמר ליה:

הרי אמרו: "בית סאתים - אוסר,

יותר מבית סאתים - אינו אוסר".

ר"י

19. סז, ב

הזורק לתוכו. מרה"ר: **חייב.** חטאת ואע"ג דלענין איסור טלטול שויה רבנן כרמלית שאסרו לטלטל בתוכו אלא בדי מדאורייתא רה"י גמורה היא דמחיצה היא אלא שמחוסרת דיורין ומש"ה אסרי רבנן לטלטולי:

ים. כרמלית הוא:

אין מטלטלין לא מתוכו לים. אפילו בדי אמות משום דכל גבוה עשרה ורוחב ד' הוי רה"י:

פחות מכאן. שאינו גבוה עשרה כרמלית היא כים ומטלטלין מזה לזה תוך ד' אמות:

עד כמה. יהא רחב סלע:

עד בית סאתים. אבל טפי לא ולקמיה מפרש אהייה קאי:

אי נימא אסיפא. אפחות מעשרה תרוייהו כרמלית נינהו לא שגא רחב ולא שגא קצר:

הא יותר מבית סאתים. בטל תורת רה"י מיניה והוי כרמלית אפי' לקולא ואף על גב דגבוה עשרה:

לעולם ארישא. ולא אמתוכו לים קאי אלא אדיוקא קאי והכי קא דייק הא בתוכו מטלטלין דהא רה"י היא עד כמה עד בית סאתים אבל טפי לא דשויה רבנן כרמלית לענין טלטול משום דמחוסר דירה ומיחלף ברה"ר מיהו לענין מתוכו לים רה"י היא:

רב אשי אמר לעולם ארישא. ולא אדיוקא קאי ואפי' לענין מתוכו לים נמי כרמלית שויה ושרי מיהו לרי' יוחנן לא תיקשי דודאי לענין חיובא מדאורייתא רה"י היא ומאי טעמא שרו רבנן לטלטולי מניה לכרמלית משום דאיסור טלטול מרשות היחיד לכרמלית מדרבנן הוא דהם אמרו זאת והם אמרו עוד איסור אחר וראו שאין שניהם עומדים כאן וביטלו זה מפני זה וכדמפרש:

הם אמרו קרפף יותר מבית סאתים אין מטלטלין בו. דשויה כרמלית לענין טלטול משום דמיחלף ברה"ר ומיהו אסור לטלטל מרה"ר לתוכו ומתוכו לרה"ר כדרי' יוחנן דמדאורייתא רה"י היא:

והם אמרו אין מטלטלין מרה"י לכרמלית. משום דלא ליתי לטלטולי מרה"י לרה"ר ובהאי רה"י שהיא ביותר מבית סאתים לא גזור מאי טעמא בית סאתים דשרי לטלטולי בכוליה כי אסרינן ליה לטלטולי מיניה לכרמלית לא אתיא מיניה חורבה אבל טפי מבית סאתים אי אסרת מתוכו לים תוך ד' אמות אתי למימר רה"י גמורה היא אפי' מדרבנן ומטלטלי בכולה ומיעקרא אידך תקנתא דרבנן ובטלו הא מקמי הא:

ומאי שגא. דאליהו תקנתא טפי מהך השתא נמי קא מטלטלי מרשות היחיד לכרמלית:

תוכו שכיח. וכי שרי ליה לטלטולי בגווה חזו ליה עלמא ומיחלף ברה"ר:

מתוכו לים לא שכיח. ולא גזור רבנן במלתא דלא שכיחא ואע"ג דבשאר רה"י לכרמלית גזור רבנן הנהו שכיחין אבל הני תרתי כחדא יותר מבית סאתים ומתוכו לכרמלית לא שכיח:

אמר עולא אמר רבי יוחנן:

קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה, ואפילו כור, ואפילו כוריים, הזורק לתוכו - חייב.

מאי טעמא?

מחיצה היא, אלא שמחוסרת דיורין.

מתלב רב הונא בר חיננא:

"סלע שבים, גבוה עשרה, ורוחב ארבעה - אין מטלטלים לא מן תוכו לים, ולא מן הים לתוכו."

פחות מכאן - מטלטלין.

עד כמה?

עד בית סאתים."

אהייה?

אילימא אסיפא - "בית סאתים", טפי לא?!

והא מפרמלית לכרמלית - קא מטלטלי!

אלא לאו, ארישא,

והכי קאמר:

סלע שבים, גבוה עשרה ורוחב ארבעה - אין מטלטלין לא מתוכו לים, ולא מן הים לתוכו.

ועד כמה?

עד בית סאתים,

הא יותר מבית סאתים - מטלטלין.

אלמא: כרמלית היא,

תיובתא דרבי יוחנן!

אמר רבא:

מאן דלא ידע תרוצי מתנתייתא תיובתא,

מותיב לרבי יוחנן?!

לעולם ארישא,

והכי קאמר: הא בתוכו - מטלטלין,

עד כמה?

עד בית סאתים.

רב אשי אמר:

לעולם ארישא,

הן אמרו והן אמרו.

הן אמרו: "קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה - אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות", והן אמרו: "אין מטלטלין מרשות היחיד לכרמלית".

בית סאתים דשרי לטלטולי בכוליה - אסרי רבנן לטלטולי, לא מן הים לתוכו, ולא מתוכו לים.

מאי טעמא? רשות היחיד גמורה היא.

יותר מבית סאתים, אסור לטלטולי בכוליה, שרו רבנן לטלטולי מתוכו לים, ומן הים לתוכו.

מאי טעמא?

דלמא אמרי: רשות היחיד גמורה היא, ואתי לטלטולי בכוליה.

ומאי שגא?

תוכו - שכיח.

מתוכו לים ומן הים לתוכו - לא שכיח.

20. סז, ב - סח, א

רָט"י

דאי שתפך חמימיה. שהיו רוצין למולו והחמו לו חמין מבערב ונשפכו היום:

מגו ביתאי. מביתיה דרבה והתינוק היה בבית אחר באותה חצר:

נסמוך אשיתוף. דמבוי דתנן (לקמן עג.) במתניי אם נשתתפו במבוי מותר כאן וכאן במבוי ובחצירות אף על פי שלא עירבו:

בדאורייתא מותבינן תיובתא. באיסור של תורה וחכם מורה בו היתר ויש בתלמידים שיודע להשיב. ישיב קודם מעשה שלא נעבור על דברי תורה אבל בדרבנן כגון עירובי חצירות שבקינן לחכם לעשות כהוראתו:

והדר מותבינן. ליה ללמוד אם יפה הורה:

הזאה. על הטמא אינה אסורה בשבת אלא משום שבות:

מה הזאה שבות ואינה דוחה שבת. ואפי' במקום מצוה כגון לשחוט פסחו כדתנן בפסחים בפרק אלו דברים (ד סה):

ההוא ינוקא דאשתפיך חמימיה. אָמַר לְהוּ רַבָּה: נִייתוּ לִיה חֲמִימָא מְגוּ בֵיתֵאִי.

אָמַר לִיה אַבִּי: וְהָא לֹא עָרְבִינוּ!

אָמַר לִיה: נִסְמוּךְ אֲשִׁיתוּף.

אָמַר לִיה: הָא לֹא שְׁתִּפִּינוּ!

נִימְרוּ לִיה לְגוּי לִיתִי לִיה.

אָמַר אַבִּי:

בְּעֵי לְאוֹתְבִיָּה לְמַר, וְלֹא שְׂבִקוּן רַב יוֹסֵף,

דְּאָמַר רַב יוֹסֵף אָמַר רַב פְּהֵנָא:

כִּי הוּיִנן בִּי רַב יְהוּדָה, הוּה אָמַר לֵן:

בְּדִאֲוִרֵיתָא - מוֹתְבִינן תִּיּוּבְתָא, וְהַדְר עֲבָדִינוּ מַעֲשָׂה.

בְּדִרְבָּנָן - עֲבָדִינוּ מַעֲשָׂה, וְהַדְר מוֹתְבִינן תִּיּוּבְתָא.

לְבַתַּר הֲכִי אָמַר לִיה: מַאי בְּעִית לְאוֹתְבִיָּה לְמַר?

אָמַר לִיה:

דִּתְנִיָּא:

"הַזָּאָה - שְׁבוֹת.

וְאִמִּירָה לְגוּי - שְׁבוֹת.

סח, א **מַה הַזָּאָה שְׁבוֹת, וְאִינָה דוֹחָה אֶת הַשְּׁבִת,**

אִף אִמִּירָה לְגוּי שְׁבוֹת, וְאִינָה דוֹחָה אֶת הַשְּׁבִת!"

אָמַר לִיה: וְלֹא שְׁנִי לָךְ בֵּין שְׁבוֹת דְּאִית בֵּיה מַעֲשָׂה, לְשְׁבוֹת דְּלִית בֵּיה מַעֲשָׂה! דְּהָא מַר לֹא אָמַר לְגוּי: 'זִיל אַחִים'.

רפ"י

תרי גברי רבבי כרבנן. כגון אתה ורבה דדיריתו ביה :

מר. רבה אין כבודו לחזור על בני המבוי ולגבות :

אינהו. שאר בני המבוי לא משגחי :

אקני להו. משלי ריפתא בסלא בדיבורא דליכא טרחא ויהו כולן זוכין בו לשם שיתוף :

כיון דאי בעו מינאי. אם אחד מהן היה צריך לאכול מן השיתוף והיה שואלו ממני אין יכולת בידי לוותר משלי בכל שבת לכך נמצא שאין בלבי להיות בו חלק גמור ובטל השיתוף :

שביקש יין ושמן. משל שיתוף :

רביעתא דחלא. חומץ :

בחביתא. באחת מחביותיך דמידי דלית ביה קפידא הוא ועיקר שיתוף ביין כדאמר בהאי פירקא (דף עא:) ויניח החבית בחצר ויסמוך על רביעית שבה לשום שיתוף לצורך כל השנה כולה שמניחין שיתוף בחצר :

אין משתתפין באוצר. בדבר האצור כגון חבית של יין או פירות המכונסין אין סומכין על מה שבתוכן משום דאין ברירה איזהו של שיתוף וכי מסתפק ממנו איכא למימר אזל ליה שיתוף :

כולן טמאין. כל הכלים הנתונים בעובי האסקופה טמאין ואע"פ שאינם באהל המת מפני שאין אנו יודעין באיזו פתח יוציאנו ופתח שעתידי לצאת בו מיטמא מיד וטעמא ליכא אלא הלכות טומאה הכי גמירי לה ואפי' חלונות של טפח על טפח טמאין דכיון דכולן סתומין לא מוכחא מילתא בהי מפיק ליה :

נפתח אחד מהן. ודאי בההוא מפיק ליה : פחות מדי' על די' אינו חשוב להציל על השאר :

עד שלא ימות. דלא נחתא להו טומאה אשאר פתחים אבל משימות המת כבר נטמאו הכלים ולא אמרינן הוברר הדבר דמעיקרא נמי דעתיה לאפוקי בהאי פיתחא אלא נחתא להו טומאה ואפי' כלים הבאין (לשאר פתחים) שם לאחר מחשבה טמאים דכיון דנחתא להו טומאה תו לא סלקא מינייהו במחשבה עד דעביד להו מעשה ממש דפתח ליה להאי ומהני לטהר את האחרים מכאן ולהבא כדקתני לעיל נפתח אחד מהן כו' :

וב' אומרים אף משימות המת. דאמרינן יש ברירה דמאתמול דעתיה בהאי פיתחא ולא נחתא טומאה לאחרני ואפי' כלים דקודם מחשבה טהורין :

21. סח, א

אמר ליה רבה בר רב הונן לאבבי:

מבואה דאית ביה תרי גברי רבבי כרבנן, לא ליהוי ביה לא עירוב ולא שיתוף?!

אמר ליה:

מאי נעביד?

מר, לאו אורחיה.

אנא, טרידנא בגירסאי.

אינהו, לא משגחי.

ואי אקני להו פיתח בסלא,

כיון דאי בעו לה מינאי, ולא אפשר ליתבה נהליהו, בטייל שיתוף.

דתנאי:

"אחד מבני מבוי שביקש יין ושמן, ולא נתנו לו - בטל השתוף".

ונקני להו מר רביעתא דחלא בחביתא.

תנאי:

"אין משתתפין באוצר".

והא תנאי:

"משתתפין!"

אמר רב אושעיא:

לא קשיא:

הא - בית שמאי,

הא - בית הלל.

דתנן:

"המת בבית, ולו פתחים הרבה - נוזלן טמאין.

נפתח אחד מהן - הוא טמא, וכולן טהורין.

חישב להוציאן באחד מהן,

או בחלון שיש בו ארבעה על ארבעה - מציל על כל הפתחים נוזלם.

בית שמאי אומרים:

והוא שחישב עד שלא ימות המת.

ובית הלל אומרים:

אף משימות המת" (אהלות ז, א).

22. סח, א

רש"י

נישיילה לאימיה אם צריכה.
 לצורכה חמין נחים ליה נכרי
 אגב אימיה דקי"ל חיה אחר
 שבעה אפי' אמרה צריכה אני
 אין מחללין עליה את השבת
 אבל עושין לה ע"י ארמאי:
הא אכלה תמרי. כלומר הא
 חזינן דאינה צריכה חמין
 לשתות דהא צונן נמי אכלה:
תוגבא. אשדורדישיין { עילפון,
 הלס, מבוכה } ואוכלת ואינה
 יודעת מה:

ההוא ינוקא דאישתפודי חמימיה,
 אָמַר לְהוּ רַבָּא:
 נִישִׁיילָה לְאִימִיה אִי צְרִיכָא,
 נְחִים לִיה גּוֹי אַגְבֵּי אִימִיה.

אָמַר לִיה רַב מוֹשְׁרֵשִׁיא לְרַבָּא:
 אִימִיה קָא אַכְלָה תַּמְרֵי.

אָמַר לִיה:
 אִימור, תּוּגְבָא בְּעִלְמָא הוּא דְנִקְטָ לָהּ.

23. סח, א-ב

רש"י

פנו לי מאני. בחצירו של רבא היו חמין והתינוק נשפכו חמין בחצר אחרת ופתח ביניהן ולא עירבו שתי חצירות יחד ולרבא היו בביתו חדרים פנימיים שאינן פתוחין לחצר והן לצניעות והנשים יושבות שם ובי גברי הוה פתוח לחצר ותנן במתניי המבטל רשות חצירו אסור להוציא מביתו לחצר דהא לאו דידיה הוא. הלכך פינה כליו מבי גברי כדי שלא יבא להוציא משם לחצר והלך וישב בחדרים הפנימיים וביטל רשות חצרו לבני חצר האחרת וביאו חמין מחצירו לחצירן:

נתיב מר אדוכתיה. דמדקאמרת פנו לי מאני גלית אדעתך דמאחר שתבטל רשותך אין לך היום היתר בחצר והיינו כשמואל דאמר לקמן אין מבטלין וחוזרין ומבטלין דאי לאו כשמואל סבירא לך ליתיב מר אדוכתיה ובטל להם רשות חצרך שעה אחת עד שיקחו החמין ויחזרו הם ויבטלו לך אותו הרשות ויחזירו לך חצרך:

דהא אמר רב מבטלין וחוזרין ומבטלין. שנים הדרין בחצר אחת ולא עירבו מבטל זה רשותו לזה עד שיעשה צרכו ויחזור זה ויבטל לזה:

מר נמי לא ליבטיל. דהא מחצר לחצר הוא:

התם. דאין חוזרין ומבטלין טעמא לאו משום דה"ל כבן חצר אחרת אלא משום דלא ליהוי מילי דרבנן:

כחוכא. שחוק:

ואטולא. ליצנות:

ההוא ינוקא דאשתתפוהי חמימיה,
אמר להו רבא:

פנו לי מאני מבי גברי לבי נשי, ואיזיל ואיתיב התם ואיבטיל להו הא חצר.

אמר ליה רבינא לרבא:
והאמר שמואל:

אין ביטול רשות מחצר לחצר?!

אמר ליה:

אנא פרבי יוהנן סבירא לי,

דאמר: יש ביטול מחצר לחצר.

ואי לא סבר לה מר כשמואל,

סח,ב נתיב מר בדוכתיה, וניבטיל להו לדידהו,

ונייהדרו אינהו וניבטלו ליה למר,

דקאמר רב:

מבטלין, וחוזרין ומבטלין.

אנא בהא כשמואל סבירא לי,

דאמר: אין מבטלין וחוזרין ומבטלין.

ולאו חד טעמא הוא?!

מאי טעמא אין מבטלין וחוזרין ומבטלין?

לאו, משום דכיון דבטליה לרשותיה, אסתלק ליה מהכא לגמרי,

והוה ליה כבן חצר אחרת, ו"אין ביטול רשות מחצר לחצר"?

מר נמי, לא נבטיל!

התם היינו טעמא:

כי היכי דלא ליהוי מלתא דרבנן כחוכא ואטולא.

24. סח, ב

רפ"י

רב דאמר כרבנן. דאמרי במתניי ביתו אסור להכניס ולהוציא לו ולהם דאמרי המבטל רשות חצירו לא ביטל רשות ביתו אלמא לא מסתלק ליה לגמרי ולא הוה ליה כבן חצר אחרת:

ושמואל כרבי אליעזר. דאמר בפרק עושין פסין (לעיל דף כו): ביתו מותר להכניס ולהוציא להם מאחר שביטל רשותו דרשות ביתו נמי ביטל:

אבל לענין איסתלוקי. לשווייה נפשיה כבן חצר אחרת דלא לימצעי למהדר וקבולי רשותיה מי אמר:

אבל מאי דבטיל מיהא איסתלק לגמרי. מן החצר שביטל בפירוש ודאי איסתלק וה"ל כבן חצר אחרת:

מי שנתן רשותו. לבני חצר מפני ששכח ולא עירב ולאחר שביטל הוציא מביתו לחצר אוסר על בני חצר דהדר שקליה לרשותיה:

ר"מ. דאמר אפילו בשוגג הדרא ליה רשותיה סבר לא מסולק הוא וגבי ביטול נמי חוזרין ומבטלין והדרא ליה:

לא דכ"ע אין חוזרין ומבטלין. דאיסתלק ליה ובדין הוא דבשוגג לא הדרא ליה אלא ר"מ קניס שוגג אטו מזיד ובמזיד כולחו מודו דאף על גב דאיסתלק ליה כיון דהדר הדר דהא לא זבניה וכגון שלא החזיקו בני מבוי במבוי לאחר ביטול קודם חזרה:

גופא:

"רב אמר: מבטלין וחוזרין ומבטלין, ושמואל אמר: אין מבטלין וחוזרין ומבטלין."

לימא רב ושמואל בפלוגתא דרבנן ורבי אליעזר קא מיפלגי?
 דרב - אמר כרבנן.
 ושמואל - דאמר כרבי אליעזר.

אמר לך רב:

אנא דאמרי אפילו לרבי אליעזר.

עד כאן לא אמר רבי אליעזר התם, המבטל רשות חצירו רשות ביתו ביטל, משום דבבית בלא חצר לא דיירי אינשי.
 אבל לענין איסתלוקי, מי אמר?

ושמואל אמר:

אנא דאמרי אפילו כרבנן,

עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא מאי דבטיל - בטיל, ודלא בטיל - לא בטיל,
 אבל מאי דבטיל מיהא איסתלק לגמרי.

אמר רב אחא אמר רב ששת:

כתנאי:

"מי שנתן רשותו והוציא, בין בשוגג, ובין במזיד - אוסר, דברי רבי מאיר.

רבי יהודה אומר:

במזיד - אוסר,

בשוגג - אינו אוסר" (עירובין סט, ב).

מאי לאו, בהא קמיפלגי:

דמר סבר: מבטלין וחוזרין ומבטלין.

ומר סבר: אין מבטלין וחוזרין ומבטלין.

אמר רב אחא בר תחליפא משמיה דרבא:

לא, דכולי עלמא אין מבטלין וחוזרין ומבטלין.

והכא ב"קנסו שוגג אטו מזיד" קמיפלגי.

מר סבר: קנסו שוגג אטו מזיד,

ומר סבר: לא קנסו שוגג אטו מזיד.

רב אשי אמר:

רב ושמואל בפלוגתא דרבי אליעזר ורבנן קא מיפלגי.

25. סח, ב

רס"י

צדוקי מאן דכר שמייה. מי קאמר ת"ק דבעי למיגר דפליג רבן גמליאל ואמר דיכול לבטל: **הרי הוא כנכרי.** דאינו יכול לבטל בלא שכירות: **והוציאו את הכלים.** והחזיקו במבוי ושוב לא יוכל לחזור מביטולו וכשקדש היום עסקינן דחזקה דמבעוד יום לא מוכחא: **והתניא.** בניחותא דפליגי רבנן בצדוקי: **עד שלא יוציא.** כליו במבוי ויחזור ויטול את רשותו: **ועשו צורכיכם.** מבעוד יום עד שלא תחשך קסבר ר' יהודה דלא פליג רבן גמליאל אלא צדוקי כנכרי ס"ל ואין יכול לבטל ולקמן פריך והתנן לרבי יהודה עד שלא יוציא אלמא לר' יהודה אליבא דרבן גמליאל יכול הוא לבטל ובהא הוא דפליג רבי יהודה דקסבר לאחר חזקה נמי יכול לחזור בו:

"אמר רבן גמליאל:

מעשה בצדוקי אחד שהיה דר עמנו במבוי בירושלים, ואמר לנו אבא: מהרו והוציאו את הכלים למבוי, עד שלא יוציא ויאסר עליכם."

"צדוקי" - מאן דכר שמייה?

חסורי מיחסרין והכי קתני:

"צדוקי הרי הוא כגוי,

ורבן גמליאל אומר:

צדוקי אינו כגוי.

ואמר רבן גמליאל:

מעשה בצדוקי אחד שהיה דר עמנו במבוי בירושלים, ואמר לנו אבא: מהרו והוציאו את הכלים למבוי, עד שלא יוציא ויאסר עליכם."

והתניא:

"הדר עם גוי, צדוקי וביתוסי - הרי אלו אוסרין עליו.

רבן גמליאל אומר:

צדוקי וביתוסי אינן אוסרין.

ומעשה בצדוקי אחד שהיה דר עם רבן גמליאל במבוי בירושלים,

ואמר להו רבן גמליאל לבניו:

בני, מהרו והוציאו מה שאתם מוציאין והכניסו מה שאתם מכניסין,

עד שלא יוציא התועב הזה, ויאסר עליכם, שהרי ביטל רשותו לכם,

דברי רבי מאיר.

רבי יהודה אומר:

בלשון אחרת:

מהרו ועשו צורכיכם במבוי, עד שלא תחשך ויאסר עליכם."

26. סח, ב - סט, א

רש"י

אימא אינו אוסר. לר"מ: והתניא. בניחותא: עד שלא נתן כו'. אישראל שלא עירב קאי: יכול לבטל. אע"ג דמומר הוא לחלל שבת יכול לבטל: במזיד אין יכול לבטל. קסבר ר' יהודה מחלל שבת אין יכול לבטל בלא שכירות: אוסר. דהדר שקליה לרשותיה ובשוגג נמי קנסו שוגג אטו מזיד: במה דברים אמורים. ר"מ קאמר לה דאילו ר' יהודה ללישנא דמתני' קאמר דלא מהניא חזקה וללישנא דברייתא דקאמר ר' יהודה עד שלא תחשך טעמא לאו משום דלא מהניא חזקה הוא אלא משום דקסבר הרי הוא כעובד כוכבים וגבי ישראל שביטל איכא למימר דאפי' לר' יהודה מהניא חזקה ובמה דברים אמורים דברי הכל הוא:

אמר מר:

"הוציאו מה שאתם מוציאו, והכניסו מה שאתם מכניסין, עד שלא יוציא התועב הזה ויאסר עליכם".

למימרא: דכי מפקי אינהו, והדר מפיק איהו לא אסר.

והתנן: סט, א

"מי שנתן רשותו והוציא, בין בשוגג בין במזיד - אוסר, דברי רבי מאיר" (עירובין סט:)

אמר רב יוסף:

אימא: אינו אוסר.

אפי' אמר:

לא קשיא:

כאן - שהחזיקו בני מבוי במבוי, כאן - שלא החזיקו בני מבוי במבוי.

והתניא:

"עד שלא נתן רשותו, הוציא בין בשוגג בין במזיד - יכול לבטל,

דברי רבי מאיר.

רבי יהודה אומר:

בשוגג - יכול לבטל,

במזיד - אינו יכול לבטל.

מי שנתן רשותו והוציא, בין בשוגג בין במזיד - אוסר,

דברי רבי מאיר.

רבי יהודה אומר:

במזיד - אוסר,

בשוגג - אינו אוסר.

במה דברים אמורים:

בשלא החזיקו בני מבוי במבוי,

אבל החזיקו בני מבוי במבוי, בין בשוגג ובין במזיד - אינו אוסר".

רס"י

והא אנו תנו. לר' יהודה עד שלא יוציא אלמא מהני ביטול כל כמה דלא דר ביה ובחזקה הוא דפליג דקסבר לא מהניא: ואיבעית אימא. מתני' דמשמע צדוקי מבטל במומר לחלל בצנעא:

27. סט, א

אמר מר:

"דבי יהודה אומר בלשון אחרת:

מהרו ועשו צורכיכם במבוי עד שלא תחשך ויאסר עליכם".

אלמא: גוי הוא.

והא אנו: **"עד שלא יוציא" תנו!**

אימא: **"עד שלא יוציא היום".**

ואיבעית אימא:

לא קשיא:

כאן - במומר לחלל שבתות בצנעא.

כאן - במומר לחלל שבתות בפרהסיא.

28. סט, א

רש"י

גילוי פנים. חצוף :
 מומר הוי. בתמיה וכי משום
 גילוי פנים חשיב ליה מומר :
 מומר בגילוי פנים. בפרהסיא :
 כר' יהודה. דלר"מ מומר לחלל
 שבת בפרהסיא מבטל :
 בחומרתא דמדושא. טבעת
 שחותמה ממין אחר ואמרי'
 במסכת שבת (דף נט:) היא של
 אלמוג וחותמה של מתכת אסור
 לצאת בה חומרתא חותם
 מדושא לא אתפרש ובדקתי
 במס' שבת ולא נשנית שם לענין
 שבת אלא לענין טומאה ואומר
 אני חומרתא דמדושא קשר של
 בושם אחד ממניי הבשמים וכי
 האי גוונא אמרי' בשבת (דף
 סב.) דאין יוצאין בחומרתא
 דפילון וחייב עליו חטאת משום
 דמשאוי הוא ואינו תכשיט
 אדם :
 כגון זה. שמחלל שבת בצנעא :

כמאן אָזלאּ האַ דְּתַנְיָא:

"מומר וגילוי פנים - הרי זה אינו מבטל רשות?"

"גילוי פנים" - מומר הוי?!

אָלאּ: 'מומר בגילוי פנים' - אינו יכול לבטל רשות.

כְּמָאן?

כְּרַבִּי יְהוּדָה.

ההוא דנפק בחומרתא דמדושא,
 כיון דחזייה לרבי יהודה נשיאָה, כסייה.
 אָמר: כְּגוֹן זֶה מְבַטֵּל רְשׁוּת לְרַבִּי יְהוּדָה.

29. סט, א-ב

רפ"י

איזהו ישראל מומר. דחשבינן ליה מומר לכל מילי:
ר' מאיר ורבנן. במסי' בכורות בפר' עד כמו (דף ל:):
עד דהוי מומר לע"ג. דההוא ודאי חשו לכל מילי דאמר מר חמורה ע"ג שכ המודה בה ככופר בכל התורה כולה דכתיבי וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלו ובע"ג משתעי קרא בהוריות (דף ח.נ):
אמר רב נחמן. איזהו ישראל מומר דקאמר רב הונא לעיל לענין ביטול רשות קאמר: **בשוק.** בפרהסיא ואע"ג דמחלל בצנעא: **כיצד.** אישראל קאי:
רשותי קנויה לך. או רשותי מבוטלת לך: **לזכות.** בקנין סודר:
רב אשי אמר. לעולם מומר דקאמר ר הונא לכל מילי קחשיב ליה מומר וכרבב ס"ל והאי תנא הוא דאלימא ליה שבו כע"ג:

אדם כי יקריב מכם פרט למומר. דאי מקבלין קרבנות דמכם משמע מקצתכם: **מכם.** מדכתיבי האי מיעוטא גבי ישראל ולא כתיבי כי יקריב מן האדם קרבן ש"י בישראל הוא דחלק ומיעט מומר:
ולא באומות. שמקבלין קרבן מכולם כדתינא איש מה ת"ל איש איש לרבות או הנכרים שנודרין נדרים ונדבות כישראל בהכל שוחטין (חולין דף יג:):

להביא בני אדם הדומין לבהמה. רשעינן שעשו עצמן כבהמה שאינה מכרת או בוראה מקבלין מהן קרבן:
מקבלין קרבנות. של נדבה ממושעי ישראל דהאי קרא בנדרים ונדבות משתעי דכתיבי כי יקריב:

כדי שיחזרו בתשובה. דאי דחינן לה בידים תו לא הדרי:
והמנסך את היין לע"ג:
אלא לאו הכי קאמר. מקבלין קרבנות ממושעי ישראל המומרים לדבר אחד:
חוץ מן המומר לנסך את היין או לחל שבת. דכמומר לכל התורה דמי דאימעיני ליה מכם ולא כולכם:

אמר רב הונא:

איזהו "ישראל מומר"?

זה המחלל שבתות בפרהסיא.

אמר ליה רב נחמן:

כמאן?

אי קרבי מאיר דאמר:

"חשוד לדבר אחד - חשוד לכל התורה כולה" - אפילו באחד מפל איסורין שבתורה נמי!

אי קרבנן - האמר: חשוד לדבר אחד - לא הוי חשוד לכל התורה כולה,

עד דהוי מומר לעבודה זרה!

סט,ב

אמר רב נחמן בר יצחק:

ליתן רשות ולבטל רשות.

וכדתניא:

"ישראל מומר, משמר שבתו בשוק - מבטל רשות.

שאינו משמר שבתו בשוק - אינו מבטל רשות.

מפני שאמר: ישראל נוטל רשות ונותן רשות.

ובגוי - עד שישכיר.

כיצד?

אומר לו: רשותי קנויה לך,

רשותי מבוטלת לך - קנה, ואין צריך לזכות."

רב אשי אמר:

האי תנא הוא, דחמירא עליה שבת פעבודה זרה.

כדתניא:

"מכם" ¹⁶¹ (ויקרא א, ב-ג) - ולא נולכם, פרט למומר.

"מכם" - בכם חלקתי, ולא באומות.

"מן הבהמה" - להביא בני אדם הדומין לבהמה.

מבאו אמרו: מקבלין קרבנות ממושעי ישראל, כדי שיחזרו בתשובה. חוץ: מן המומר,

והמנסך יין.

והמחלל שבתות בפרהסיא."

הא גופא קשיא:

אמרת: "מכם" - ולא נולכם, להוציא את המומר.

והדר תני: "מקבלין קרבנות ממושעי ישראל!"

הא לא קשיא:

רישא - במומר לכל התורה כולה,

מציעתא - במומר לדבר אחד.

אימא סיפא:

"חוץ מן המומר והמנסך יין."

האי "מומר" - היכי דמי?

אי במומר לכל התורה - היינו רישא!

אי לדבר אחד - קשיא מציעתא!

אלא, לאו, הכי קאמר: חוץ מן המומר לנסך ולחלל שבתות בפרהסיא.

אלמא: עבודה זרה ושבת כי הדדי גינהו!

שמע מינה.

¹⁶¹ דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם: (ג) אם עלה קרבנו מן הבקר זכר תמים וקריבנו אל פתח אהל מועד יקריב אתו לריצו לפני ה'

30. סט, ב

רס"י

מתני'

ביתו אסור להכניס ולהוציא. מביתו לחצר בין הוא בין שאר בני החצר ובגמרא מפרש כשביטל להן רשות שהיה לו בחצר ולא ביטל להן רשות ביתו הלכך הוה ליה רשות ביתו רשות דידהו וחצר רשותא דידהו:

ושלהם. בתים שלהן מותרין להוציא מהן לחצר בין הוא בין הן דהא בתים שלהן וחצר רשות אחת הן:

נתנו לו. הם רשות חצרן: **הוא מותר.** להוציא מביתו לחצר:

והן אסורין. אפי' מביתו לחצר ואע"ג דרשות אחת הן ובגמרא מפרש טעמא:

היו שנים. ששכחו ולא עירבו ושאר בני חצר בטלו להן רשותן שניהן אסורין זה על זה מפני שהוא של שניהן והבתים מיוחדין כל בית לבעליו ואין מוציא מרשות המיוחדת לו לרשות שלו ושל חברו:

הרי זה אסור. דמיהדר ומשקל רשותא הוא וחזר בו מביטולו:

גמ'

הא חצירו. רשות שהיתה לו בחצירו שריא לבני החצר ומותר להן להוציא מבתיהן לחצר כדקתני מתניתין להדיא:

אי דבטיל. רשותו לבני חצר: **ביתו אמאי אסור.** הרי נתן להן ביתו ונסתלק:

ואי דלא בטיל. מידי רשות חצירו מאן שרייה:

וקסברי רבנן. תנא דמתני' דסתמא היא ופליגא אדר' אליעזר דאמר בפרק עושין פסין (לעיל דף כו.) ביתו אסור להכניס ולהוציא לו אבל להם מותר דהמבטל רשות חצירו רשות ביתו ביטל:

דהוי אורח לגביהו. כיון דמביתו לא מפיק אע"ג דמשתמש בחצר לא מיהדר ומשקל רשותיה הוא אלא כשאר אורחין:

והן אסורין. אפי' מביתו לחצר דכיון דמשתמשי בחצר אע"ג דלאו מבית דידהו מפקי הוה ליה משקל רשותא דחמשה לגבי חד לא דמו לאורחין: **חמשה.** לאו דוקא:

משנה

אנשי חצר ששכח אחד מהן ולא עירב - ביתו אסור מלהכניס ומלהוציא, לו ולהם. ושלחם - מותרין לו ולהם.

נתנו לו רשותן.

הוא - מותר,

והן - אסורין.

היו שנים - אסורין זה על זה.

שאחד - נותן רשות ונוטל רשות,

שנים - נותנין רשות ואין נוטלין רשות.

מאימתי נותנין רשות?

בית שמאי אומרים:

מבעוד יום,

ובית הלל אומרים:

משחשיכה.

מי שנתיק רשותו והוציא, בין בשוגג ובין במזיד - הרי זה אסור.

דברי רבי מאיר.

רבי יהודה אומר:

במזיד - אסור,

בשוגג - אינו אסור.

גמרא

"ביתו הוא דאסור",

הא חצירו - שריא.

היכי דמי?

אי דבטיל - "ביתו" אמאי אסור?

אי דלא בטיל - חצירו אמאי שריא?

הכא במאי עסקינן?

כגון שביטל רשות חצירו, ולא ביטל רשות ביתו.

וקא סברי רבנן: המבטל רשות חצירו - רשות ביתו לא ביטל,

דדיר איניש בבית בלא חצר.

"ושלחן מותר לו ולהן".

מאי טעמא?

דהוי אורח לגביהו.

"נתנו לו רשותן, הוא - מותר והן - אסורין".

ונהוי אינהו לגביה כי אורחין!

חד לגבי חמשה - הוי אורח,

רס"י

שמע מינה מבטלין כו'. דמשמע נתנו לו רשות ארישא קאי דקתני ושלחן מותר לו ולהן דבטל להם רשותו חזרו הם ונתנו לו רשותן הוא מותר:

היו שנים. ששכחו ולא עירבו עם השאר ובטלו להן חבריהן רשותן אוסרין שניהן זה על זה: **פשיטא.** דאי הוון תרוייהו לחודייהו מעיקרא הוון אסרי אהדדי: לא צריכא דהדר חד ובטיל לחבריה: רשות עצמו ואת חלקו ברשות שבטלו להן חבריהן:

מהו דתימא לישתרו. דהוון להו כחמשה ששרייין בחצר ולא עירבו דמבטלי רשותא לחד מיניהו:

קמ"ל. דלא דמי דאילו התם כל חד וחד מבטל ליה רשותיה אבל הכא כיון דשאר בני חצר לאו להאי דפיש לחודיה בטלי אלא לתרוייהו כי הדר חד ומבטל לאידך רשותא ידיה מצי לבטולי רשותא דאקני ליה חבריה לא מצי לבטולי דכיון דבעידנא דבטלי להו הנך קמאי רשותייהו אפ"ה לא הוה להאי מבטל שריותא בהאי חצר משום דאסרי אהדדי אשתכח דבטול דקמאי לא אהני וכי הדר מבטל האי לא מצי לאקנויי רשותא דידהו דהא לא קנייה:

נותן תנינא. ושלחם מותר לו ולהן ואי לאו דבטיל ליה אמאי משתרו:

נוטל תנינא. נתנו לו אלמא יחיד נוטל רשות:

ליגזר. דאי מבטלי אינהו ליחיד אתו למימר נמי יחיד מבטל לשנים: **ואין נוטלין רשות למה לי.** הא תנא ליה היו שנים אוסרין זה על זה: **לא צריכא.** משנה יתירה לאשמועינן דאפי' אמרו ליה קמאי קני על מנת להקנות והדר איהו ובטיל לחבריה לא משתרי האי בתרא דמהו דתימא שליחא שווינהו קא משמע לן כיון דלא קנה איהו לאשתרויי לא מצי לאקנויי:

חמשה לגבי חד - לא הוי אורח.

שמע מינה - מבטלין וחוזרין ומבטלין!

הכי קאמר: נתנו לו רשותן מעיקרא, הוא - מותר, והן - אסורין.

"היו שנים אוסרין זה על זה".

פשיטא!

לא צריכא, הדר חד מינייהו ובטיל ליה לחבריה. מהו דתימא: לישתרי, קא משמע לן: כיון דבעידנא דבטיל לא הוה ליה שריותא בהאי חצר.

"שאחד נותן רשות".

הא תו למה לי?

אי - נותן, תנינא!

אי - נוטל, תנינא!

סיפא איצטרקא ליה: **"שנים נותנין רשות".**

הא נמי פשיטא!

מהו דתימא: ליגזר דילמא אתי לבטולי להו, קא משמע לן.

עא

"ואין נוטלין רשות".

למה לי?

לא צריכא אף על גב דאמרי ליה: קני על מנת להקנות.

31. ע, א

כָּשׁ"י

אחד שלא עירב כו'. כגון ג' דיוורין בחצר השנים עירבו והשלישי לא עירב מבטל לאחד מן המערבין ומותר דהאי בהדי חברה עירב אלמא אין צריך לבטל אלא לאחד דכולהו הוו כחד:

ושנים שלא עירבם נותנין רשותן לשנים. הדריס עמהן ועירבו או ליחיד שלישי הדר עמהן ולא עירב לא הוא ולא הן: אבל אין אחד שעירב. עם אחד נותן רשותו ליחיד שלישי שדר עמהן ולא עירב דכי בטיל ליה איהו רשותיה אכתי איכא חברה דאסר עליה:

לשנים שלא עירבו. כדאמרינן לעיל שנים אין נוטלין רשות:

דהוה ומית. ועל כרחך דרבה בשירא שחנתה בבקעה והקיפיה חצר ונטו שם איש אהלו מוקי לה דכי מת אין ליורשיו שם כלום דאי בחצר ממש הא איכא יורשין וכיון דאילו הוה אבוהון קיים הוה אסר אינהו נמי אסרי:

תדע. מרישא דהוה ומית עסקינן דאי איתיה צריך להאי לבטוליה ליה:

סיפא דרישה. מרישא דמתניתא עד אבל כו' חדא בבא היא הלכך סיפא דההיא קרי ליה סיפא דרישא:

לאחד לא. דצריך לבטל לכל אחד ואחד:

אי הכי ליתני לאחד שעירב. כדתנא ברישא ואנא ידענא דתרי נינהו דאין עירוב בלא שנים:

או לאחד שלא עירב. סיפא דההיא היא דהכי תנא: לשנים שעירבו או לא' שלא עירב:

אחד שלא עירב כו'. השתא מפרש לה לכולה אמאי אצטריך למיתנייהו לכולהו:

בעא מינה אבני מרבה:

חמשה ששורייין בחצר אחת, ושכח אחד מהם ולא עירב,

כשהוא מבטל רשותו - צריך לבטל לכל אחד ואחד,

או:

לא?

אמר ליה:

צריך לבטל לכל אחד ואחד.

איתביה:

"אחד שלא עירב - נותן רשותו לאחד שעירב.

שנים שעירבו - נותנין רשותן לאחד שלא עירב.

ושנים שלא עירבו - נותנין רשותן לשנים שעירבו.

או, לאחד שלא עירב.

אבל לא אחד שעירב נותן רשותו לאחד שלא עירב.

ואין שנים שעירבו נותנין רשותן לשנים שלא עירבו.

ואין שנים שלא עירבו נותנין רשותן לשנים שלא עירבו."

קתני מיהת רישא: "אחד שלא עירב נותן רשותו לאחד שעירב".

היכי דמי?

אי דליכא אחריןא בהדיה - בהדי מאן עירב?

אלא פשיטא דאיכא אחריןא בהדיה,

וקתני: לאחד שעירב!

ורבה?

הכא במאי עסקינן:

דהוה ומית.

אי דהוה ומית,

אימא סיפא: "אבל אין אחד שעירב, נותן רשותו לאחד שלא עירב".

ואי דהוה ומית, אמאי לא?

אלא פשיטא דאיתיה.

ומדסיפא איתיה, רישא נמי איתיה!

מידי איריא?

הא כדאיתא, והא כדאיתא!

תדע,

דקתני סיפא דרישא: "ושנים שלא עירבו, נותנין רשותן לשנים שעירבו",

"לשנים" - אין,

לאחד - לא.

ואבני אמר:

מאי "לשנים"?

לאחד משנים.

אי הכי ליתני: 'לאחד שעירב או לאחד שלא עירב'!

קשיא.

32. ע, א

רס"י

ולא גזרינן כו'. כלומר אי קשיא כיון דמית פשיטא דמבטל ליה להאי דפייש דהא קתני לה סיפא דאפי' שנים מבטלין ליחיד:

ושנים שעירבו כו'. פשיטא דהכא ליכא למגזר דלמא אתי יחיד לבטולי להו דאי מבטל להו שפיר דמי דהא עירבו וכיון דאורי ביחיד דמצי לבטולי. מה לי חד מה לי תרי:

כיון דלא עירב ליקנסיה. דמרישא לא נפקא לן דרישא איירי דהאי דלא עירב בטיל להנך דעירבו:

תנא הך סיפא לגלויי רישא. דבדהוה ומית עסקינן רישא דקתני לאחד שעירב דאילו איתיה לאידך בעי לבטולי ליה כדקתני בהך סיפא:

ולאביי. דמתרץ הך סיפא מאי לשנים לאחד משנים למה לי דתנייה הא תנא ליה רישא דיחיד מבטל לאחד משנים מה לי חד מבטל מה לי תרין מבטלין:

הני מילי כו'. דכל הני בטולי דלעיל איכא מקצתייהו דעירבו: **תורת עירוב.** תורת עירוב מן התינוקות הבאים אחרי כן:

לאבבי תנא הך סיפא. דלא איצטריך דהא פשיטא דאיכא חד דלא בטיל ליה רשותיה אלא להכי תנייה לאשמועינן דכולה מתניתא בדאיתנהו לתרוייהו המערבין עסקינן ואפילו הכי קתני רישא דרישא אחד שלא עירב נותן רשותו לאחד שעירב דאין צריך לבטל רשותיה לכל אחד ואיהו לא אסר אחבריה:

אידי דתנא רישא. אחד שלא עירב נותן רשותו לאחד שעירב תנא הך סיפא דאיפכא לא ולעולם רישא בדהוה ומית וסיפא בדאיתנהו:

"אֶחָד שְׁלֹא עִירֵב - נוֹתֵן רְשׁוּתוֹ לְאֶחָד שְׁעִירֵב. שְׁנַיִם שְׁעִירֵבו - נוֹתְנֵין רְשׁוּתוֹ לְאֶחָד שְׁלֹא עִירֵב. וּשְׁנַיִם שְׁלֹא עִירֵבו - נוֹתְנֵין רְשׁוּתוֹ לְשְׁנַיִם שְׁעִירֵבו. אוּ, לְאֶחָד שְׁלֹא עִירֵב.

אָבֵל לֹא אֶחָד שְׁעִירֵב נוֹתֵן רְשׁוּתוֹ לְאֶחָד שְׁלֹא עִירֵב. וְאִין שְׁנַיִם שְׁעִירֵבו נוֹתְנֵין רְשׁוּתוֹ לְשְׁנַיִם שְׁלֹא עִירֵבו. וְאִין שְׁנַיִם שְׁלֹא עִירֵבו נוֹתְנֵין רְשׁוּתוֹ לְשְׁנַיִם שְׁלֹא עִירֵבו".

"אֶחָד שְׁלֹא עִירֵב נוֹתֵן רְשׁוּתוֹ לְאֶחָד שְׁעִירֵב".

לְאָבִי - דְּאִיתִיהּ, וְקָא מְשַׁמַּע לֵן: דְּאִין צְרִיךְ לְבַטֵּל רְשׁוּת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד.

לְרַבָּה - דְּהָוָה וּמִית, וְלֹא גְזוֹר זִמְנִין דְּאִיתִיהּ.

"וּשְׁנַיִם שְׁעִירֵבו נוֹתְנֵין רְשׁוּתוֹ לְאֶחָד שְׁלֹא עִירֵב".

פְּשִׁיטָא!

מַהוּ דְּתִימָא: כִּיּוֹן דְּלֹא עִירֵב לִיקְנִסְיָהּ, קָא מְשַׁמַּע לֵן.

"שְׁנַיִם שְׁלֹא עִירֵבו נוֹתְנֵין רְשׁוּתוֹ לְשְׁנַיִם שְׁעִירֵבו".

לְרַבָּה - תְּנָא סִיפָא לְגַלּוּיֵי רִישָׁא.

לְאָבִי - "שְׁנַיִם שְׁלֹא עִירֵבו" אִיצְטְרִיכָא לִיהּ.

סְלָקָא דְּעַתְדָּא אָמִינָא: לְגַזֵּר דְּלָמָא אֲתִי לְבַטּוּלִי לְהוּ, קָא מְשַׁמַּע לֵן.

"אוּ לְאֶחָד שְׁלֹא עִירֵב".

לְמָה לִי?

מַהוּ דְּתִימָא: הֲנִי מִלִּי הֵיכָא דְּמִקְצָתוֹן עִירְבוּ וּמִקְצָתוֹן לֹא עִירְבוּ, אָבֵל הֵיכָא דְּכוּלָן לֹא עִירְבוּ לִיקְנִסְיָהוּ, כְּדִי שְׁלֹא תִשְׁתַּכַּח תּוֹרַת עִירוּב, קָא מְשַׁמַּע לֵן.

"אָבֵל אִין אֶחָד שְׁעִירֵב נוֹתֵן רְשׁוּתוֹ לְאֶחָד שְׁלֹא עִירֵב".

לְאָבִי - תְּנָא סִיפָא לְגַלּוּיֵי רִישָׁא.

לְרַבָּה - אִיִּדִי דְּתְנָא רִישָׁא תְנָא נְמִי סִיפָא.

כ"י

הא תו למה לי. פשיטא דאסרי
 אהדדי:
 הכי גרסינן כיון דבעידנא
 דבטיל להו הנך כו'. ולעיל
 פרישנא לה:
 קני על מנת להקנות. ממשנה
 יתירה נפקא לן דאי לאו הכי לא
 איצטריך למיתנייה ולעיל
 פרישנא לה:

"ואין שנים שעירבו נותנין רשותן לשנים שלא עירבו".

הא תו למה לי?

לא צריכא דבטיל ליה חד מיניהו לתבריה.
 מהו דתימא: לשתרי ליה,
 קא משמע לן: כיון דבעידנא דבטיל,
 לא הוה ליה שריותא בהא חצר - לא.

"ואין שנים שלא עירבו נותנין רשותן לשנים שלא עירבו".

הא תו למה לי?

לא צריכא דאמרי: קני, על מנת להקנות.

33. ע, א - עא, א

רפ"י

יורש. ששכח אביו ולא עירב ומת בשבת ולא ביטל רשותו מהו שיבטל היורש:

היכא דאי בעי לעירובי כו'. כלומר אביו שהיה אתמול ראוי לערב היה יכול לבטל:

אבל האי דלא מצי לערובי אתמול. דלא היה לו חלק בה לא:

כל שהותר למקצת שבת כו'. מפרש לה ואזיל: הי"ג כגון עירב דרך הפתח כו' זה הכלל לאתויי מבוי שניטלה קורתו או לחיינו עירב דרך הפתח. שתי חצירות ופתח אחד ביניהם ועירבו ע"י אותו פתח ובשבת נפלה כנגדו מפולת ונסתם מותרים להשתמש מזו לזו ע"י זריקה ודרך חורין קטנים דאע"ג דאין עירוב בין ב' חצירות בלא פתח כדתנן (לקמן עו א) בחלון שבין ב' חצירות הכא שבת הואיל והותרה הותרה:

זה הכלל לאתויי מבוי שניטלה קורתו או לחיינו. בשבת אע"ג דאשתקול מחיצות ידיה שרי הואיל ואישתרי בין השמשות ומרישא לא שמעינן לה דהתם איתנהו למחיצות אבל הכא לא והכי אמרינן לה בשילהי פירקא קמא (דף יז):

והקיפום נכרים מחיצה. דאסורין לבטל זה לזה כדי שישתמש בה אחד מהן דהואיל ואי הוו בעו ערובי מאתמול לא מצו מערבי אבל אי לא הוה התם אלא חד בית שרי דמחיצה הנעשית בשבת מחיצה היא:

זה הכלל. דרישא נמי קאי אסיפא לאתויי מת נכרי בשבת דכיון דאי בעו לערובי מאתמול לא מצו מערבי השתא נמי לא מבטלי ומרישא דסיפא לא שמעינן לה אי לא אתי בזה הכלל דהתם לא מצו לערובי מאתמול כלל אבל הכא מצו לערובי ע"י שכירות:

חוץ מן המבטל רשות. ששכח ולא עירב אע"פ שנאסר למקצת שבת יש לו תקנה בשבת ומדלא קתני חוץ משביטל רשות ויורש שמע מינה יורש לא:

אימא חוץ מתורת ביטול רשות. ויורש בכלל דכרעיה דאבוה הוא ותורת ביטול נוהגת בו:

מבעוד יום. שעדיין לא קנה עירובו של ראשון הרי זה מן השוק אוסר ואע"פ שאינו דר כאן כדתניא לקמן בהאי פירקא מי שיש לו בית התבן ובית הבקר בחצר חבירו אוסר עליו:

משחשיכה אינו אוסר עליו. שהרי הותר למקצת שבת:

ואחד מן השוק. שהיה לו בית דירה בחצר זו:

מבעוד יום אינו אוסר. שהרי יערב זה עם שכניו:

משחשיכה. דאינו יכול לערב אוסר ואי יורש מבטל רשות אמאי אוסר:

ישראל וגר גרסינן. גר שמת ואין לו יורשין המחזיק בנכסיו זכה בהן:

מגורה. גורן הוא וחלוק בחדרים והיה לכל אחד פתחו בחצר ואוסרין זה על זה:

בְּעָא מִיְיָה רִבָּא מֵרַב נְחֻמָּן:
יִרְשׁ מֵהוּ שִׁיבְטַל רְשׁוּתָא?
הִיכָא דְאִי בְּעִי לְעִרְוֵי מֵאֲתָמוּל מְצִי מְעָרְב, בְּטוּלֵי נְמִי מְבַטְל,
אָבֵל הָאִי, כִּיּוֹן דְאִי בְּעִי לְעִרְוֵי מֵאֲתָמוּל, לֹא מְצִי מְעָרְב, לֹא מְצִי מְבַטְל?
אוּ דְלָמָּא:
יִרְשׁ כְּרַעֲיָה דְאָבוּהּ הוּא?
אָמַר לֵיהּ:
אֲנִי אוֹמֵר: מְבַטְל,
וְהֵינִי דְבִי שְׂמוּאֵל תְּנִי:
"אִין מְבַטְל".
אִיתִיבֵיהּ:
"זֶה הַבְּלָל":
כָּל שְׂמוּתָא לְמִקְצַת שַׁבַּת - הוּתֵר לְכָל הַשַּׁבַּת,
וְכָל שְׂנְאָסֵר לְמִקְצַת שַׁבַּת - נְאָסֵר לְכָל הַשַּׁבַּת,
חוּץ מִמְבַטְל רְשׁוּתָא".
"כָּל שְׂהוּתָא לְמִקְצַת שַׁבַּת - מוּתֵר לְכָל הַשַּׁבַּת".
כְּגוֹן עִירֵב דְרָךְ הַפֶּתַח, וְנִסְתָּם הַפֶּתַח.
עִירֵב דְרָךְ חֲלוֹן, וְנִסְתָּם חֲלוֹן.
"זֶה הַבְּלָל" - לְאֲתוּיֵי מְבוֵי שְׁנִיטְלוּ קוּרוֹתֵי אוּ לְחִיּוֹ.
"כָּל שְׂנְאָסֵר לְמִקְצַת שַׁבַּת - נְאָסֵר לְכָל הַשַּׁבַּת כּוּנָה".
כְּגוֹן: שְׁנֵי בֵתִים בְּשְׁנֵי צִדֵי רְשׁוּת הַרְבִּיבִים, וְהַקִּיפּוּם גּוֹיִם מְחִיצָה בְּשַׁבַּת.
"זֶה הַבְּלָל" - לְאֲתוּיֵי מַאי?
לְאֲתוּיֵי מַת גּוֹי בְּשַׁבַּת.
וְקִתְנִי: "חוּץ מִמְבַטְל רְשׁוּתָא".
אִיהוּ - אִין,
יִרְשׁ - לֹא!
אִימָא: חוּץ מִתּוֹרַת בִּיטוּל רְשׁוּתָא.
אִיתִיבֵיהּ:
"אֶחָד מִבְּנֵי חֶצֶר שְׂמֵת, וְהֵנִיחַ רְשׁוּתוֹ לְאֶחָד מִן הַשּׁוּק,
מִבְּעוּד יוֹם - אוֹסֵר.
מִשְׁחֻשִּׁיכָה - אִינוּ אוֹסֵר.
וְאֶחָד מִן הַשּׁוּק שְׂמֵת וְהֵנִיחַ רְשׁוּתוֹ לְאֶחָד מִבְּנֵי הַחֶצֶר,
מִבְּעוּד יוֹם - אִינוּ אוֹסֵר,
מִשְׁחֻשִּׁיכָה - אוֹסֵר".
אָמַאי "אוֹסֵר"? נִבְטִיל!
מַאי "אוֹסֵר" נְמִי דְקִתְנִי?
עַד שִׁיבְטַל.
תָּא שְׂמַע:
"יִשְׂרָאֵל וְגַר שְׂרוּיִין בְּמַגוּרָה אַחַת, וְמַת גַּר,

עב

עאא

מבעוד יום - אף על פי שהחזיק ישראל אחר בנכסיו - אוסר. משחשיבה - אף על פי שלא החזיק ישראל אחר - אינו אוסר.

הא גופא קשיא:

אמרת: "מבעוד יום אף על פי שהחזיק" - ולא מיבעיא כי לא החזיק. אדרבה! כי לא החזיק - לא אוסר!

אמר רב פפא:

אימא: אף על פי שלא החזיק.

והא: "אף על פי שהחזיק" קתני!

הכי קאמר:

אף על פי שלא החזיק מבעוד יום, אלא משחשיבה, כיון דהוה ליה להחזיק מבעוד יום - אוסר.

"משחשיבה, אף על פי שלא החזיק ישראל אחר - אינו אוסר."

"אף על פי שלא החזיק ישראל אחר" - לא מיבעיא כי החזיק?!
אדרבה! כי החזיק אוסר!

אמר רב פפא:

אימא: "אף על פי שהחזיק".

והא: "אף על פי שלא החזיק" קתני!

הכי קאמר:

אף על פי שהחזיק משחשיבה, כיון דלא הוה ליה להחזיק מבעוד יום, אינו אוסר. קתני מיהת רישא "אוסר", אמאי אוסר? ניבטל!

מאי "אוסר" דקתני? עד שיבטל.

רבי יוחנן אמר:

מתנייתא מני?

בית שמאי היא,

דאמרי: אין ביטול רשות בשבת.

דתנן:

"מאימתי נותנין רשות?

בית שמאי אומרים:

מבעוד יום,

ובית הלל אומרים:

משחשיבה" (עירובין סט:).

אמר עולא:

מאי טעמא דבית הלל?

נעשה כאומר: "כלך אצל יפות" (תרומות א, ה ועוד).

אמר אבוי:

מת גוי בשבת מאי "כלך אצל יפות" איכא?

אלא הכא בהא קמיפלגי:

רס"י

אע"פ שהחזיק כו'. לקמן פריך מאי אע"פ שהחזיק כו':

אוסר. המחזיק על הדר: משחשיבה. שכבר קנה עירוב:

אע"פ. פריך לקמן כי לא החזיק הוה ליה זה דר יחיד וליכא דאסר עליה והאי דאסר משום דהחזיק הוא והכי איבעי ליה למיתני אם החזיק ישראל אחר בנכסיו אוסר:

אע"פ שלא החזיק. מבעוד יום מיד והמתין עד שחשיבה ואיכא היתר למקצת שבת אוסר כדמפרש לקמן הואיל והיה לו כח להחזיק בה מבעוד יום אם ירצה נמצאת רשות זו תלויה ועומדת ולא הוה הותר למקצת שבת:

ה"ק כו'. וחסורי מיחסרה והאי אע"פ אשלא החזיק קאי והאי החזיק דקתני היה לו להחזיק קאמר:

אימא אף ע"פ שהחזיק. אינו אוסר הואיל והותר למקצת שבת:

ה"ק. חסורי מיחסרה והאי אע"פ אשהחזיק קאי ושלא החזיק דקתני ה"ק ולא היה לו להחזיק מבעוד יום שלא היתה רשות זו תלויה בין השמשות אלא מוחזקת לגר אם היה זה בא להחזיק לא היה יכול היתר היה בה למקצת שבת ואינו אוסר:

ר' יוחנן אמר. הני תרתי מתניתא בתרייתא דאמרי יורש אוסר ב"ש היא:

כלך אצל יפות. גבי תורם את של חבירו שלא מדעת תניא (בי"מ דף כב.) בא בעל הבית ומצאו שהוא תורם ואמר לו כלך אצל יפות אם יש לו יפות מהן תרומתו תרומה דגלי אדעתיה דניחא ליה ואמרינן כמאן דשוויה שליח מעיקרא דמי ה"נ כיון דבטיל השתא גלי דעתיה דמעיקרא בשריותא ניחא ליה אלא ששכח ולא עירב ולא הוה ליה אקנויי רשותא בשבת:

רפ"י

ומיקנא רשותא בשבת אסור.
דדמי למקח וממכר:

דבית שמואי סברי: ביטול רשות מיקנא רשות הוא.
ומיקנא רשותא בשבת אסור.
ובית הלל סברי: אסתלוקי רשותא בעלמא הוא,
ואסתלוקי רשותא בשבת - שפיר דמי.

34. עא, א

רש"י

מתני'

שהיה שותף עם שכניו. שבמבוי לשם שותפות בעלמא ולא לשם שיתוף:
 לזה בין ולזה בין כו'. בגמרא מוקי לה בכלי א':
 לזה בין ולזה בשמן. אין זה שיתוף א' ואין יכול לסמוך עליו שהרי חלוק בשני כלים:

גמ'

אמר רב ובכלי אחד. שכולן היה שותפותן בכלי אחד אבל בשני כלים לא ואע"ג דאמרי ב"ה בפרק מי שהוציאוהו (לעיל דף מט.) עירוב הנתון בשני כלים כשר התם הוא דמעיקרא לשם עירוב גבו ומליוה למנא ואייתר אבל הכא דלאו לשם שיתוף הוה בכלי א' אין בבי כלים לא:
 יין ויין ראוי לערב. הלכך אע"פ דלא ערביה סמכינן עליה:

משנה

בעל הבית שהיה שותף לשכניו,
 לזה - בין,
 ולזה - בין: אין צריכים לערב.
 לזה - בין,
 ולזה - בשמן: צריכין לערב.
 רבי שמעון אומר:
 אחד - זה,
 ואחד - זה: אין צריכין לערב.

גמרא

אמר רב:
 ובכלי אחד.

אמר רבא:

דיקא נמי דקתני:

"לזה - בין, ולזה - בשמן: צריכין לערב".

אי אמרת בשלמא: רישא בכלי אחד, וסיפא בשני כלים - שפיר.

אלא אי אמרת רישא: בשני כלים, וסיפא: בשני כלים, מה לי יין ויין ומה לי שמן ושמן?!

אמר ליה אביי:

יין ויין - ראוי לערב.

יין ושמן - אין ראוי לערב.

35. עא, א - עב, א

"דבי שמעון אומר: אחד - זה, ואחד - זה: אין צריכין לערב."

ואפילו לזה - ביין, ולזה - בשמן?!

אמר רבה:

הכא במאי עסקינן: בחצר שבין שני מבואות.
ורבי שמעון לטעמיה,

דתנן:

"אמר רבי שמעון:

למה הדרב דומה?

לשלוש חצירות הפתוחות זו לזו ופתוחות לרשות הרבים,

עירבו שתיים החיצונות עם האמצעית: היא - מותרת עמה,

והן - מותרות עמה.

ושתיים החיצונות - אסורות זו עם זו" (עירובין מה:).

אמר ליה אביי:

מי דמי?!

התם קתני: **"שתיים החיצונות - אסורות"**,

הכא קתני: **"אין צריכין לערב" כלל!**

מאי **"אין צריכין לערב"** - שכנים בהדי בעל הבית,

אבל שכנים בהדי הדדי - צריכין לערב.

עא,ב

ורב יוסף אומר:

רבי שמעון ורבנן בפלוגתא דרבי יוחנן בן נורי ורבנן קא מיפלגי,

דתנן:

"שמן צף על גבי יין,

ונגע טבול יום בשמן - לא פסל אלא שמן בלבד.

ורבי יוחנן בן נורי אומר:

שניהן חיבורין זה לזה" (טבול יום ב,ה).

רבנן כרבנן.

ורבי שמעון כרבי יוחנן בן נורי.

תנא:

"דבי אליעזר בן תדאי אומר:

אחד - זה,

ואחד - זה: צריכין לערב."

ואפילו לזה - ביין, ולזה - בשמן?!

אמר רבה:

זה - בא בלגינו וישפך,

וזה - בא בלגינו וישפך,

כולי עלמא לא פליגי: דהוי עירוב.

כי פליגי: כגון שלקחו חבית של יין בשותפות,

רבי אליעזר בן תדאי סבר: אין ברירה.

ורבנן סברי: יש ברירה.

רב יוסף אומר:

רבי אליעזר בן תדאי ורבנן: בסומכין על שיתוף במקום עירוב קמיפלגי.

דמר סבר: אין סומכין.

ומר סבר: סומכין.

רפ"י

ואפי' לזה ביין ולזה בשמן.

בתמיהה הא לא חזי לעירוב:

שבין ב' מבואות. ולא בשיתוף

דמבוי אחד קאמר אלא עם זה

נשתתפה ביין ועם זה בשמן ושני

עירובין הן:

ור"ש לטעמיה. דאמר חצר

אחת יכולה לערב ב' עירובין עם

ב' מבואות ואע"פ שלא שיתפו

ב' המבואות יחד הי"נ אע"פ

שאין השיתוף מחובר יחד ולא

הותרו מבואות זה עם זה היא

מותרת עם שניהם ולא גזרינן

דילמא אתי לאפוקי כלים

ששבתו במבוי זה למבוי זה דרך

חצר זו:

למה הדבר דומה. בפי מי

שהוציא והוה ולרבנן דמתני' אם

נשתתפה ביין ובכלי א' הוה להו

ב' המבואות כמי שנשתתפו יחד

ושפיר דמי אבל לזה ביין ולזה

בשמן דתרי עירובי ניהו כיון

דבי המבואות אסורין זה עם זה

היא נמי אסורה עמה ושניהן

אסורין עמה כדקתני בפרק מי

שהוציא והוה:

שכנים בהדי הדדי. אם רוצין

בני מבוי זה להשתמש בזה

צריכין לערב ולתת כולן פת

בחצר זו ואית דמפרשי מתני'

מילי מילי קתני ורי"ש לאו

אמילתייהו קאי דאילו רבנן

בחצר שבין ב' מבואות אפי' לזה

ביין ולזה ביין לא זו פירשתי

וראשון נראה בעיני:

ורב יוסף אומר. לעולם במבוי

אחד כדמיעיקרא ודקאמרת

לרי"ש היכי הוה חד עירוב ר"ש

כר' יוחנן ס"ל:

שמן שצף כו'. ושל תרומה הן:

ואפי' לזה ביין ולזה ביין.

בתמיהה:

זה בא בלגינו וישפך. וכן זה עד

שמלאו חבית ואפי' שלא לשם

שיתוף עשו מתחילה סומכין

עליו שהרי הביא כל אחד יין

אבל לקחו חבית יין בשותפות

ס"ל לבן תדאי אין ברירה והוי

להו כמי שנשתתפו במעות שלא

הוברר יין לכל אחד וא':

בסומכין אשיתוף במקום עירוב

קמיפלגי. ובן תדאי מודה דמבוי

מותר ובחצירות פליגי רבנן

סברי כיון דנשתתפו במבוי אין

צריכין לערב חצירות זו עם זו

ומותרין להוציא מזו לזו דרך

פתחים שביניהם שהרי שיתוף

המבוי שהן פתוחות בו מחברן

וסומכין על שיתוף המבוי תחת

עירוב של חצר ובן תדאי סבר

אין סומכין:

רש"י

מנא אמינא לה. דבהכי פליגי: **הלכה כר"מ.** דאין סומכין על שיתוף במקום עירוב:

מ"ט. ס"ל לרב בתרוייהו לאו משום דתרוייהו חדא מלתא וחד טעמא אמרי:

ואי חד טעמא הוא תרתי הילכתא למה ליה. לרב למימר בתרוייהו בשלמא הלכה כר"מ איצטרך דאי מדר"א הוה אמינא טעמא דר"א לאו משום דאין סומכין על שיתוף אלא משום דקסבר אין מערבין בחצירות בין כדקאמר ר"מ לקמן והאי שיתוף דבן תדאי דאין הוא כדקתני מתניתין לזה בין וזה בין הלכך לא סומכין עליה בחצירות אבל היכא דנשתתפו בפת סומכין קמ"ל הלכה כר"מ דאוקמא רב גידל אמר רב לקמן בנשתתפו בפת ואפ"ה אסר ר"מ אלא כיון דאמר הלכה כר"מ דאפי' בפת לא סומכין עליה.

הלכה כר"מ ל"ל:

הא קמ"ל דלא עבדינן כתרי חומרי בעירובין. מדאיצטרך ליה לרב למימר הלכה כבן תדאי אשמעינן דלא עבדינן כתרי חומרי דחד תנא בעירובין ור"מ תרי חומרי אמר אין סומכין בחצירות על שיתוף מבוי בין שנשתתפו בפת ובין שנשתתפו בין ופליגי רבנן עליה בפת ומודו ליה שנשתתפו בין ורבנן דמתני' דהכא אוקימנא דאפילו בנשתתפו בין אמרי דסומכין אשתכח דמחמיר תרי חומרי ורב ס"ל כוותיה בתרוייהו ולא מצי לאקבועי הלכתא כוותיה בתרי חומרי הלכך אשמעינן הלכה כבן תדאי בחדא מינייהו דאין סומכין בחצירות על שיתוף המבוי בין וכי הדור איפלוג ר"מ ורבנן בפת. אשמעינן הלכה כר"מ:

ואם רצו לערב ביין אין מערבין. דעירוב משום דירה הוא לערב דירתן לעשותן אחת כדאמר בפי מי שהוציאנהו (לעיל דף מט.) ודירתו של אדם אינו נמשך אחר היין אלא אחר פיתו:

ומשתתפין במבוי ביין. דשיתוף דמבוי אינו אלא לשותף רשות החצירות שבמבוי ולא רשות הבתים וחצר לאו בית דירה הוא וכ"ש פת דחשיב טפי:

מערבין בחצירות. הפתוחות מזו לזו אע"פ שעירבו דרך פתחיהן צריכין להשתתף במבוי להתיר המבוי ואם לאו חצירות מותרות מזו לזו ומבוי אסור דאין סומכין על עירוב במקום שיתוף ולא על שיתוף במקום עירוב היכא דלא עירבו בני חצר לעצמן שאם יסמכו על זה תורת עירוב ישתכח אבל עירבה כל חצר לעצמה ונשתתפו כולם במבוי אע"פ שלא עירבו חצירות זו עם זו שיתוף המבוי מחברן ומטלטלין מזו לזו בין דרך המבוי בין דרך פתחים דתנן שהמבוי לחצירות כחצירות לבתים מה עירוב החצר משוי לבתים חדא אף שיתוף המבוי משוי חצירות חדא:

דבחדא סגיא. דהא פת חזי הכא והכא ובין למר ובין למר סומכין על שיתוף במקום עירוב:

כי פליגי ביין. כשנשתתפו ביין במבוי דלר"מ לא סומכין עליה בעירובי חצירות דאין מערבין לחצירות ביין ולרבנן שרי ואע"ג דאין בחצר לא חזי מגו דחזי למלתיה בשיתוף סומכין עליה בחצר דמודית לן דסומכין על שיתוף במקום עירוב ותרוייהו אית להו דסומכין במבוי על עירובי חצירות שהוא לעולם של פת:

וחד אמר ביין. אפי' רבנן מודו דלא סומכין עליה בחצר דלא אמרי מגו:

כי פליגי בפת. ופליגי בין בשיתוף בין בעירוב דלר"מ אין סומכין על זה במקום זה:

מאי לאו כו'. וקשיא למאן דאמר בין לא פליגי: **או משתתפין במבוי בפת.** דמשתתפין דומיא דמערבין קתני: הלכתא ומנהג ונהגו בפרק בתרא דתענית (דף כו.) מפורש הלכה דרשין בפירקא הלכה כרבי מאיר מנהג מדרש לא דרשין אורווי מוריטן ליחיד הבא לימלך נהגו אורווי נמי לא מוריטן ואי עבוד לא מחיטן בהו:

אמר רב יוסף:

מנא אמינא לה?

דאמר רב יהודה אמר רב:

הלכה כרבי מאיר.

ואמר רב פרוצא אמר רב:

הלכה כרבי אליעזר בן תדאי.

מאי טעמא?

לאו, משום דחד טעמא הוא.

אמר ליה אביי:

ואי חד טעמא - תרתיה הלכתא למה לי!

הא קא משמע לן:

דלא עבדינן כתרי חומרי בעירובין.

מאי רבי מאיר?

ומאי רבנן?

דתניא:

"מערבין בחצרות בפת, ואם רצו לערב ביין - אין מערבין.

משתתפין במבוי ביין, ואם רצו להשתתף בפת - משתתפין.

מערבין בחצרות ומשתתפין במבוי שלא לשכח תורת עירוב מן התינוקות.

שיאמרו: אבותינו לא עידבו.

דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים:

או מערבין,

או משתתפין."

פליגי בה רבי נחומי ורבה,

חד אמר: בפת, דכולי עלמא לא פליגי דבחדא סגי.

כי פליגי - ביין.

עבא, וחד אמר: ביין, דכולי עלמא לא פליגי דבעינן תרתיה.

כי פליגי - בפת.

מיתיבי:

"וחכמים אומרים:

או מערבין,

או משתתפין."

מאי לאו, או מערבין בחצר בפת,

או משתתפין במבוי ביין.

אמר רב גידל אמר רב:

הכי קאמר: או מערבין בחצר בפת - ומוותרין כאן וקאן.

או משתתפין במבוי בפת - ומוותרין כאן וקאן.

אמר רב יהודה אמר רב:

הלכה כרבי מאיר.

ורב הונא אמר:

מנהג כרבי מאיר.

ורבי יוחנן אמר:

נהגו העם כרבי מאיר.

36. עב, א-ב

רפ"י

מתני' בטרקלין אחד. וחלקוהו לחמשה וכולן יש להן פתח מן הטרקלין לחצר וצריך לערב עם שאר בני חצר:

ב"ש אומרים. רשויותיהן חלוקין וצריך לכל חבורה ליתן פת בעירוב החצר דהוה להו כה' בתים וה"ה דאם באו להוציא מרשות זו לזו צריכין עירוב ביניהן:

וב"ה אומרים. אין מחיצה זו חילוק רשות דמחיצה שפלה היא כדמפרש בגמ' הלכך עירוב אחד לכולן ובתוך הטרקלין נמי מוציאין מזו לזו בלא עירוב שהטרקלין מחברן וכיון דביניהן אי' עירוב נעשה אחד מהן שליח לכולן דאמרי' לקמן חמשה שגבו את עירובן כלומר ששוויין בחמשה בתים בחצר ועירבו ביניהן והוה להו חדא ואם באין לערב עם אחרים עירוב אחד לכולן:

ומודין כשמקצתן שרויין כו'. דהוה להו כה'. בתים ולא דמו לה' שגבו את עירובן שהרי לא עירבו ביניהן:

גמ'

מחלוקת. בשרשויותיהן חלוקות במסיפס מחיצה נמוכה של חתיכות עצים דהתם לבית הלל בית אחד הוא ודמו לה' שגבו את עירובן דהני נמי כמי שעירבו דמי:

אף במסיפס מחלוקת. דלא תימא בית שמאי במחיצה עשרה הוא דאסרי ובמסיפס מודו אלא אפילו במסיפס נמי אסרי:

פליגי בה. אמתניתין קאי:

מחלוקת. בית שמאי ובית הלל כו':

אבל מחיצות שאין מגיעות לתקרה. אפילו הן עשרה דברי הכל עירוב אחד לכולן ופליגי אתרוייהו לישני דרב נחמן דהא לישנא קמא קאמר דבמחיצה עשרה מודו דחלוק הוי והכא אמרינן אפילו במגיעות לתקרה פליגי וללישנא בתרא קאמר דבמסיפס נמי פליגי ואסרי בית שמאי והכא אמרי דאפילו במחיצות עשרה לא אסרו אלא במחיצות המגיעות לתקרה:

הסבר. על שם חורפיה קרי ליה הכי:

להך לישנא דאמר רב נחמן מחלוקת במסיפס. אבל במחיצות מודו ב"ה תיובתא דהא בהדיא קתני דבמחיצות שרו: אלא ללישנא בתרא דקאמר דבמסיפס נמי אסרי ב"ש מי לימא דתהווי הא תיובתיה דקתני במחיצות הוא דפליגי הא במסיפס מודו:

משנה

חמשה חבורות ששבתו בטרקלין אחד,

בית שמאי אומרים:

עירוב לכל חבורה וחבורה.

ובית הלל אומרים:

עירוב אחד לכולן.

ומודים:

בזמן שמקצתן שרויין בחדרים

או בעליות - שהן צריכין עירוב לכל חבורה וחבורה.

גמרא

אמר רב נחמן:

מחלוקת - במסיפס,

אבל במחיצה עשרה - דברי הכל עירוב לכל חבורה וחבורה.

איכא דאמרי:

אמר רב נחמן:

אף במסיפס מחלוקת.

פליגי בה רבי חי'א ורבי שמעון ברבי:

חד אמר: מחלוקת במחיצות המגיעות לתקרה,

אבל מחיצות שאין מגיעות לתקרה - דברי הכל: עירוב אחד לכולן.

וחד אמר: מחלוקת במחיצות שאין מגיעות לתקרה,

אבל מחיצות המגיעות לתקרה - דברי הכל: צריכין עירוב לכל חבורה וחבורה.

עב, מיתיבי:

"אמר רבי יהודה הסבר:

לא נחלקו בית שמאי ובית הלל: על מחיצות המגיעות לתקרה,

שצריכין עירוב לכל חבורה וחבורה.

על מה נחלקו?

על מחיצות שאין מגיעות לתקרה:

שבית שמאי אומרים: עירוב לכל חבורה וחבורה,

ובית הלל אומרים: עירוב אחד לכולן."

למאן דאמר: במחיצות המגיעות לתקרה מחלוקת - תיובתא!

ולמאן דאמר: במחיצות שאין מגיעות לתקרה מחלוקת - סיעתא.

להך לישנא דאמר רב נחמן: מחלוקת במסיפס - תיובתא!

להך לישנא דאמר רב נחמן: אף במסיפס מחלוקת - לימא תהווי תיובתא?

אמר לך רב נחמן:

פליגי - במחיצה,

והוא הדין במסיפס.

והאי דקא מיפליגי במחיצה - להודיעך כחן דבית הלל.

ולפליגי במסיפס להודיעך כחן דבית שמאי!

כח דהתירא עדיף.

אמר רב נחמן אמר רב:

רש"י

הלכה כרבי יהודה. דבמחיצות המגיעות לתקרה מודו: **חדרים ממש**. שלא היו מחוברין מעולם:

הלכה כרבי יהודה הסבר.

אמר רב נחמן בר יצחק:

מתניתין נמי דיקא, דקתני: **"ומודים בזמן שמקצתן שרויין בחדרים ובעליות, שצריכין עירוב לכל חבורה וחבורה"**.

מאי "חדרים"?

ומאי "עליות"?

אילימא: חדרים חדרים ממש, ועליות עליות ממש - פשיטא!

אלא לאו כעין חדרים,

כעין עליות.

ומאי ניהו?

"מחיצות המגיעות לתקרה".

שמע מינה.

37. עב, ב

רש"י

במה דברים אמורים. דאסרי ב"ש כשהם מוליכין העירוב באחד משאר בתי החצר: **אבל אם היו.** שאר בני החצר מביאין פיתן לטרקלין. דברי הכל כו' והאי תנא מדקא מפליג בין מקום אחר לבא אצלן סבירא ליה טעמייהו דב"ש ובית הלל לאו במחיצות פליגי אלא אפי' לבית שמאי נמי טרקלין מחברין ואין צריך עירוב בניניהו והווי להו כחמשה שגבו את עירובן וסבירא להו דחמשה שעירבו את חצירן ובאין לערב עם חצר אחרת אם מוליכין שם את עירובן אין א' מהן שליח לכולן אלא כולן צריכין ליתן פת ואם עירוב בא בבית א' מהן כולן שוין שם והנך דטרקלין נמי כיון דרשות אחת היא להני דמו דאי לבית שמאי רשויות חלוקות הן והן לא עירבו כי עירוב בא אצלן מאי הוי: **שגבו את עירובן.** שדרין בחצר ועירבו את חצירן: **ואיכא דאמרי כו'.** ובהא פליגי דב"ש סברי אפי' שרשות אחת היא ודמי לחמשה שעירבו ועירוב בא אצלן אפילו הכי כולוהו בעי לערובי ובי"ה סברי כיון דעירוב בא אצלן לא:

["חמשה חבורות ששבתו בטרקלין אחד, בית שמאי אומרים: עירוב לכל חבורה וחבורה. ובית הלל אומרים: עירוב אחד לכולן"].

תנא:

"במה דברים אמורים: כשמוליכין את עירובן למקום אחר. אבל אם היה עירובן בא אצלן - דברי הכל: עירוב אחד לכולן".

כמאן אזלא הא דתניא:

"חמשה שגבו את עירובן, כשמוליכין את עירובן למקום אחר - עירוב אחד לכולן",

כמאן?

כבית הלל.

ואיכא דאמרי:

"במה דברים אמורים: כשהיה עירוב בא אצלן,

אבל אם היו מוליכין את עירובן למקום אחר - דברי הכל: צריכין עירוב לכל חבורה וחבורה".

כמאן אזלא הא דתניא:

"חמשה שגבו את עירובן, כשמוליכין את עירובן למקום אחר - עירוב אחד לכולן",

כמאן?

דלא כחד.

38. עב, ב - עג, א

רפ"י

מתני' השותפין לא גרסינן :
וישנים בבתיהם. והם ואביהם
 ואחרים דרין בחצר אחת :
שצריכין עירוב לכל אחד ואחד.
 אם רוצין לערב עם שאר בני
 החצר וטעמא מפרש בגמרא :
מבטל את רשותו. צריך לבטל
 את רשותו :

**אימתי בזמן שמוליכין את
 עירובן**. לתתו באחד מבתי שאר
 בני החצר דהואיל והזקקו
 לעירוב אמרינן בגמרא מנו
 דשאר דירין אסרי אינהו נמי
 אסרי וצריכין כולן ליתן פת
 הואיל וחלוקין דיוריהן בלינה
 ומקבלי פרס הן כדמוקי בגמי
 שאין אוכלין בבית אביהן ממש :
אבל אם היה. עירוב כל החצר
 בא לבית אביהן שלא הזקקו
 לעירוב דאמרינן במי
 שהוציאוהו (לעיל דף מט.) בית
 שמניחין בו עירוב אין צריך
 ליתן את הפת והם כולם
 נמשכין בו :

או שאין עמהן דירין אחרים.
 שאין דירין מזקיקין אותו
 לעירוב :

אין צריכין לערב. דכחידים הן :

גמ'

שמעת מינה מקום לינה גורם.
 דאי הוו ישנים בבית אביהן
 אפילו מוליכין עירובן למקום
 אחר לא הוו צריכין לערובי אלא
 אביהם ונימא תיהוי תיובתיה
 דרב דאמר לקמן בשמעתין
 מקום פיתא גורם והרי אלו
 אוכלין בבית אביהם וחשבינן
 להו חלוקין :

במקבלי פרס. הוצאה מבית
 אביהם ואין אוכלין על שולחנו
 ממש :

מקום פיתא. שהוא אוכל שם :
קייצין. שומרי תאנים
 השטוחים בשדה ליבשן
 לקציעות :

בזמן שדרכן ללין בעיר. במקום
 שאוכלין אע"פ שקדש עליהן
 היום בשדה יש להן מן העיר
 אלפים לכל רוח וכל העיר להן
 כד' אמות :

בזמן שדרכן ללין בשדה. אע"פ
 שאוכלין בעיר אין מודדין להן
 אלא מן השדה :

משנה

האחין שהיו אוכלין על שלחן אביהם, וישנים בבתיהם - צריכין עירוב לכל אחד ואחד.
 לפיכך, אם שכח אחד מהם ולא עירב - מבטל את רשותו.
 אימתי?

בזמן שמוליכין עירובן במקום אחר.
 אבל אם היה עירוב באצלן,
 או שאין עמהם דירין בחצר - אינן צריכין לערב.

גמרא

שמע מינה: מקום לינה גורם.

אמר רב יהודה אמר רב.
 במקבלי פרס שנו.

תנו רבנן:

"מי שיש לו: בית שער,
 אכסדרה,

מרפסת בחצר חבירו - הרי זה אין אוסר עליו.

בית התבן,

בית הבקר¹⁶²,

ובית העצים,

ובית האצרות - הרי זה אוסר עליו.

רבי יהודה אומר:

אינו אוסר אלא מקום דירה בלבד.

אמר רבי יהודה:

מעשה בבן נפחא שהיו לו חמש חצירות באושא,

ובא מעשה לפני חכמים, ואמרו: אינו אוסר, אלא בית דירה בלבד."

"בית דירה" סלקא דעתך?!

אלא אימא: מקום דירה.

מאי "מקום דירה"?

רב אמר:

מקום פיתא. עגא

ושמואל אמר:

מקום לינה.

מיתבי:

"הרועים,

והקייצין,

והבורגנין,

ושומרי פירות,

בזמן שדרכן ללין בעיר - הרי הן כאנשי העיר,

בזמן שדרכן ללין בשדה - יש להם אלפים לכל רוח!"

¹⁶² גירסת וילנא: (את) בית התבן, (ואת) בית הבקר

כ"י

ה"ג דאי ממטו להו ריפתא
 להתם טפי ניחא להו. הואיל
 וצריכין לשמור שהרי ישנים שם
 כל הלילה:
 לא שמייע לי הא שמעתא.
 דאמר רב מקום פיתא גורם. רב
 יוסף חלה ושכח תלמודו והיה
 אבוי תלמידו מזכירו:

התם - אנו סהדי דאי ממטו להו ריפתא התם, טפי ניחא להו.

אמר רב יוסף:
 לא שמייע לי הא שמעתא.

אמר ליה אביי:
 את אמרת ניהלן.
 ואהא אמרת ניהלן:

"האחין שהיו אוכלין על שלחן אביהו, וישנים בבתיהו - צריכין עירוב לכל אחד ואחד".
 ואמרינן לך - שמייע מינה: מקום לינה גורם,
 ואמרת לן עלה: אמר רב יהודה אמר רב: במקבלי פרס שנו.

39. עג, א

רש"י

מקבלות פרס. וכל אחת יש לה דירה לבדה עמו בחצר: אוסר בעבדים. שאינן נמשכין אחריו: בתרע מלכא. בכ"מ שהוא חשיב ליה בתרע מלכא: תלמיד אצל רבו. דר עמו בחצר ומקבל פרס הימנו מאי: דרב בי ר' חייא. כשהיה מקבל פרס מבי ר' חייא:

תנו רבנן:

"מי שיש לו: חמש נשים מקבלות פרס מבעליהן. וְחַמֶּשֶׁה עֲבָדִים מְקַבְּלִין פְּרָס מֵרַבֵּיהוּ. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָא: מֵתִיר בְּנָשִׁים, וְאוֹסֵר בְּעֲבָדִים. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא: מֵתִיר בְּעֲבָדִים, וְאוֹסֵר בְּנָשִׁים".

אמר רב:

מאי טעמא דרב רבי יהודה בן בבא? דכתיב: "וְדַנְיָאֵל בְּתַרְעֵי מַלְכָּא"¹⁶³ (דניאל ב, מט).

פשיטא: בן אצל אביו - קדאמרן.

אשה אצל בעלה,

ועבד אצל רבו - פלוגתא דרב רבי יהודה בן בבא ורב רבי יהודה בן בבא.

תלמיד אצל רבו - מאי?

תא שמע:

דרב רבי חייא אמר: אין אנו צריכין לערב, שיהרי אנו סומכין על שלחנו של רבי חייא. ורב רבי חייא בן רבי אמר: אין אנו צריכין לערב, שיהרי אנו סומכין על שלחנו של רבי.

¹⁶³ וְדַנְיָאֵל בְּעֵא מִן מַלְכָּא וּמִנֵּי עַל עֲבִידָתָא דִּי מְדִינַת בְּבֵל לְשִׁדְרָךְ מִיִּשְׁרָאֵל וְעַבְדֵּי נְגוֹ וְדַנְיָאֵל בְּתַרְעֵי מַלְכָּא

40. עג, א

רש"י

למקום אחר. לחצר אחרת אביי לא שמיע ליה ההיא מתניתא דתניא לעיל [דף עב:]: חמשה שגבו את עירובן אי נמי שמיע ליה ומיבעיא ליה הלכתא מאי משום דאוקימנא לה בפלוגתא: **והא אחין.** דמתניתין כגבו את עירובן דמי דהא קתני אם אין עמהן דיוורין אין צריכין לערב: **הכא במאי עסקינן דאיכא דיוורין בהדייהו.** ומוליכין דמתניתין אפי' בחצר שלהן קאמר שמערבין עם דיוורין שעמהן: **דמגו דהני אסרי.** והזקיקהו לעירוב הני נמי אסרי איש על אחיו אבל שתי חצירות ופתח ביניהם וגבו אלו עירובן לעצמן והותרה חצירן ואלו לעצמן והותרה חצירן או שדרין באחת מהן אב ובניו בלא דיוורין אחרים ובאו לערב זו עם זו הואיל ואין אוסר עליהן וליכא מגו אחד נעשה שליח לכולן דיקא נמי דטעמא משום מגו דקתני או שאין עמהן כו' הא יש עמהן דאיכא מגו צריכין וטעמא דרישא משום דיוורין הוא:

בְּעֵא מִיְיָ אֲבִי מְרָבָה:
חֲמִשָּׁה שָׁגְבוּ אֶת עִירֻבָן,

כְּשִׁמּוֹלִיכִין אֶת עִירֻבָן לְמָקוֹם אֲחֵר - עִירֻב אֶחָד לְכוּלָן,
או:

צָרִיכִין עִירֻב לְכָל אֶחָד וְאֶחָד?

אָמַר לִיה: **עירוב אֶחָד לְכוּלָן.**

וְהָא אַחִין, דְּכִי גָבו דְמוֹ, וְקָתְנִי: **"צָרִיכִין עִירֻב לְכָל אֶחָד וְאֶחָד"!**

הָכָא בְּמֵאֵי עֲסָקִינוּ:
כְּגוֹן דְּאִיכָא דִּיּוֹרִין בְּהַדִּייהו.
דְּמָגוּ דְּהַנִּי אֲסָרִי, הַנִּי נְמִי אֲסָרִי.

הָכִי נְמִי מְסַתְבָּרָא,
דְּקָתְנִי: **"אֵימַתִּי? בְּזִמְן שְׁמוֹלִיכִין אֶת עִירֻבָן בְּמָקוֹם אֲחֵר,**
אָבֵל אִם הִיא עִירֻבָן בָּא אֶצְלָם,
אוּ שְׂאִין דִּיּוֹרִין עִמָּהוּ בְּחָצֵר - אִין צָרִיכִין לְעֵרֵב".

שְׁמַע מִיְיָ.

41. עג, א

רש"י

בבאגא. בית אושפיזא בבקעה :
בייתי. לנים :
בבי רב. בית המדרש ובתוך
 אלפים אמה הוא :
מבאגא משחינן להו. אלפים
 לכל רוח ולא מבי רב דבטר
 פיתא אזלינן או דילמא מקום
 לינה גורם :
בההיא אנן סהדי. הואיל והוא
 צריך ללכת מחר לאותה הרוח
 אי הוה ליה הלילה הזה בית
 דירה ללון במקום עירוב טפי
 הוה ניחא ליה : היג דאי מייתי
 ליה ריפתא לבי רב טפי ניחא
 ליה :

בְּעָא מִינֵיהּ רַב חֵיִיא בַר אֲבִין מֶרַב שֵׁשֶׁת:

בְּנֵי בֵי רַב, דְּאֶכְלֵי נְהָמָא בְּבֹאגָא, וְאָתוּ וּבִיַּיְתֵי בְּבֵי רַב,
 כִּי מְשַׁחֲיָנָא לְהוּ תְּחוּמָא, מִבֵּי רַב מְשַׁחֲיָנָא לְהוּ
 אוּ מִבֹּאגָא מְשַׁחֲיָנָא לְהוּ?

אָמַר לֵיהּ:

מְשַׁחֲיָנָא מִבֵּי רַב.

וְהָרִי נוֹתֵן אֶת עִירוּבּוֹ בְּתוֹךְ אֲלָפִים אָמָה, וְאֵתִי וּבֵיַת בְּבֵיתֵיהּ,
 דְּמְשַׁחֲיָנָא לֵיהּ תְּחוּמָא מְעִירוּבֵיהּ!

בְּהֵוּא, אֲנָן סְהָדִי.

וּבְהָדָא, אֲנָן סְהָדִי.

בְּהֵוּא אֲנָן סְהָדִי - דְּאֵי מִיתְּדַר לֵיהּ הֵתָם נִיחָא לֵיהּ.

וּבְהָדָא אֲנָן סְהָדִי - דְּאֵי מִיִּיתוּ לְהוּ רִיפְתָא לְבֵי רַב, נִיחָא לְהוּ טְפִי.

רס"י

42. עג, א

האב ובנו הרב ותלמידו כרבים
דמו. לענין שתי חצירות זו
 לפנים מזו ודריסת רגל הפנימית
 על החיצונה ותנן במתניתין
 [לקמן עה.] אם היו של יחידים
 שיחיד דר בפנימית והוא רגל
 המותרת במקומה אינה אוסרת
 שלא במקומה ואם של רבים
 ולא עירבה פנימית לעצמה
 והוא רגל האסורה במקומה
 אוסרת על החיצונה אפי' עירבה
 חיצונה לעצמה:

צריכין עירוב. בשאין דירין
 אחרים עמהן:

ניתו בלחי וקורה. דקמ"ל אין
 מבוי ניתר בלחי וקורה עד שיהו
 בתים וחצירות פתוחים לתוכו
 ואת"ל הני כיחידים דמו הכא
 מי חשבינן שתי חצירות אחת
 של אב ואחת של בן כחדא חצר
 ולא מישתרי מבוי דידהו:

ומבוי שלהן ניתר בלחי וקורה.
 לערב חצירות ואע"ג דאין
 צריכין מ"מ פתוחות לו:

בְּעֵי רַמִּי בַּר חֲמָא מַרְבַּח חֲסָדָא:
 אָב וּבְנוֹ,

הֲרַב וְתִלְמִידוֹ - פְּרָבִים דָּמוּ אוֹ כִּיחִידִים דָּמוּ?

צְרִיכִין עִירוּב,

אוֹ:

אִין צְרִיכִין עִירוּב?

מְבוֹי שְׁלֵהוּ נִיתֵר בְּלַחֵי וְקוֹרָה,

אוֹ:

אִין נִיתֵר בְּלַחֵי וְקוֹרָה?

אָמַר לֵיהּ:

תְּנִיתוּהָ: **"אָב וּבְנוֹ,**

הֲרַב וְתִלְמִידוֹ,

בְּזִמְנוֹ שְׂאִין עֲמָהוּ דִּירִין - הֲרֵי הוּא כִּיחִידִים,

וְאִין צְרִיכִין לְעֵרֵב,

וּמְבוֹי שְׁלֵהוּ - נִיתֵר בְּלַחֵי וְקוֹרָה."

43. עג, א-ב

רש"י

משנה

היו חמש חצירות פתוחות זו לזו ופתוחות למבוי:
עירבו בחצירות ולא נשתתפו במבוי - מותרין בחצירות
אסורין במבוי,
ואם נשתתפו במבוי - מותרין כאן וכאן.

עגב

עירבו בחצירות נשתתפו במבוי, ושכח אחד מבני חצר ולא עירב - מותרין כאן וכאן.
מבני מבוי ולא נשתתף - מותרין בחצירות,
ואסורין במבוי.
שהמבוי לחצירות כחצר לפתים.

גמרא

מני?

רבי מאיר היא,
דאמר: בעינן עירוב,
ובעינן שיתוף.

אימא מציעתא: "ואם נשתתפו במבוי - מותרין כאן וכאן",
אתאן לרבנן דאמרי בחדא סגיא!

הא לא קשיא:
"ואם נשתתפו" - נמי קאמר.

אימא סיפא: "עירבו בחצירות ונשתתפו במבוי,
ושכח אחד מבני חצר ולא עירב - מותרים כאן וכאן".

היכי דמי?
אי דלא בטיל - אמאי "מותרים"!

אלא פשיטא דבטיל.

אימא סיפא: "שכח אחד מבני מבוי ולא נשתתפו - מותרין בחצירות,
ואסורין במבוי" -

ואי "דבטיל" - אמאי "אסורין במבוי"?

וכי תימא קסבר רבי מאיר: אין ביטול רשות במבוי.
והא תניא:

"שהרי ביטול לכם רשותו,
דברי רבי מאיר!"

אלא פשיטא דלא בטיל.
ומדסיפא: לא בטיל, רישא נמי דלא בטיל.
רישא וסיפא - רבי מאיר,
מציעתא - רבנן?!

כולה רבי מאיר היא,
וטעמא מאי?

אמר רבי מאיר: בעינן עירוב, ובעינן שיתוף, שלא לשכח תורת עירוב מן התניוקות,
הכא - כיון דרובה עירבו - לא משתכחא.

מתני'
(חמש חצירות פתוחות זו לזו)
עירבו בחצירות. אף מזו לזו:
ואסורין במבוי. דאין סומכין על
עירוב במקום שיתוף:
ואם נשתתפו כו'. בגמרא מתרץ
לה:
דשכח אחד מבני חצר ולא
עירב. בחצירו להתיר חצירו
אבל בשיתוף היה לו חלק:
מותרין כאן וכאן. השתא משמע
דסומכין ובגמרא מתרץ לה:
שהמבוי לחצירות כחצר
לבתיים. כשם שאסור להוציא
מן הבתים לחצר בלא עירוב כך
אסור להוציא מן החצר למבוי
בלא שיתוף ולא תימא דלא דמו
דבית וחצר זו רשות היחיד וזו
רשות הרבים אבל חצר ומבוי
שניהן רשויות של רבים הן:

גמ'
ואם נשתתפו נמי. ואקמייתא
קאי ואם נשתתפו אף במבוי
קאמר:
אמאי מותרין. באותה חצר הא
רבי מאיר לית ליה סומכין על
שיתוף:
מבני מבוי ולא נשתתף. אחת מן
החצירות לא נשתתפה עם
חברתה במבוי:
והא תניא. לעיל בפירקין גבי
צדוקי:
רישא נמי דלא בטיל. הא
דקתני שכח אחד מבני חצר
בדלא בטיל וקתני מותרים
אלמא סומכין על השיתוף:
רישא וסיפא רבי מאיר. רישא
קתני עירבו בחצירות ולא
נשתתפו במבוי אסורין במבוי
אלא אם כן נשתתפו נמי במבוי
כרבי מאיר וסיפא קתני מבני
מבוי ולא נשתתף אסורין במבוי
כרבי מאיר:
ומציעתא. דקתני מבני חצר ולא
עירב כו' כרבנן:
כולה רבי מאיר היא. ומציעתא
אמאי סומכין בני אותה חצר על
השיתוף משום דרובן עירבו
דטעמא מאי כו':

44. עג, ב

רס"י

רב לא תני פתוחות זו לזו. וכל עירבו בחצירות דמתניתין עירבו כל חצר לעצמה קאמר ומותרין בחצירות דקתני מותרין בני חצר לעצמן קאמר:

כל שיתוף שאין. כל אחד ואחד מכניס חלקו דרך פתח חצירו למבוי ודרך מבוי יוליכוהו לחצר שיהא מונח בו:

לאו שמיה שיתוף. שאם יכניסוהו דרך פתחים שמחצר לחצר אין נראה כשיתוף מבוי והכא נמי חייש רב דילמא מעיילי ליה דרך פתחים שביניהן:

אין צריך לערב. והא הכא דלקחו חבית בשותפות ולא נכנסה אלא לאותה חצר לבדה:

דאפקיה ועייליה. לחבית בכל החצירות ומהן למבוי ומשם לחצר שהונח שם ולא לשם שיתוף ושינויא דחיקא הוא ולא הוי מסקנא הכי:

כיצד משתתפין כו'. תיובתא קא מוטיב ממתניתין דפרק חלון דלקמן [דף עט:]: דקתני התם כיצד משתתפין במבוי מניח את החבית ואומר הרי זה לכל בני מבוי ומזכה להן כו' והא הכא דחד מזכה מדידיה לכולהו ולא נכנסה לחצרותיהן:

מסובין בבית. סומכין משום עירוב החצר כדאמר לקמן [פה:]: עירובי חצירות בבית שבחצר:

מסובין בחצר. סומכין משום שיתוף דשיתופי מבואות מותר להניחן בחצר שבמבוי אבל משום עירוב לא דבית בעינן דעירוב משום דירה וחצר לאו בר דירה הוא:

אמר רב יהודה:
רב לא תני: "פתוחות זו לזו".

וכן אמר רב כהנא:
רב לא תני: "פתוחות זו לזו".

איכא דאמרי:

רב כהנא גופיה לא תני: "פתוחות זו לזו".

אמר ליה אבבי לרב יוסף:
מאי טעמא דלא תני: "פתוחות זו לזו"?

סבר כל שיתוף שאין מכניסו ומוציאו דרך פתחים במבוי - לאו שמיה שיתוף.

איתיביה:

"בעל הבית שהיה שותף לשכניו, לזה ביו ולזה ביו - אין צריכין לערב" (עירובין עא.)!

התם, דאפקיה ועייליה.

איתיביה:

"כיצד משתתפין במבוי" (עירובין עט:):!

התם נמי דאפקיה ועייליה.

מתקיף לה רבה בר הונן:
אלא מעתה הקנה לו פת בסלוי הכי נמי דלא הוי שיתוף?!

וכי תימא: הכי נמי,

והא אמר רב יהודה אמר רב:

בני חבורה שהיו מסובין וקדש עליהן היום,
הפת שעל שלחן - סומכים עליה משום עירוב,
ואמרי לה: משום שיתוף.

ואמר רבה:

לא פליגי:

כאן - מסובין בבית,

כאן - במסובין בחצר.

אלא טעמא דרב,

דקא סבר: אין מבוי ניתר בלחי וקורה, עד שיהו בתים וחצירות פתוחים לתוכו.

45. עג, ב - עד, א

רש"י

בתים וחצירות פתוחות לתוכו.
בתים לחצירות שני בתים לכל חצר ושתי חצירות למבוי והנך כיון דכולן פתוחין זו לזו ומערבות יחד דרך פתחיהם חדא תשיב להו ולית ליה לרב הא דתניא לעיל אב ובנו מבוי שלהן ניתר בלחי וקורה דכל היכא דלא בעי לערובי אי נמי בעי לערובי ומצי לערובי בלא שיתוף מבוי לא משתרי ההוא מבוי בלחי וקורה עד שתהא שם חצר אחת שאינה פתוחה לחברותיה או שתי שורות של חצירות אחד לצידו זה ואחת לצידו אחר והמבוי ביניהן שאינן יכולות להתערב אלא על ידי מבוי:

בית אחד וחצר אחת. בית בלא חצר וחצר שבית אחר פתוח לה: **אפילו חורבה.** מכאן וחצר מכאן דאין חצר בלא בית:

אפי' שביל של כרמים. פתוח למבוי מכאן וחצר מכאן:

אחד גגות כו'. כולן רשות אחת לטלטל כלים ששבתו בגג זה לגג חבירו ולא אמרי' כשם שדיוורין חלוקין למטה כך חלוקין למעלה וכלים ששבתו בחצר זו מוציאין לחברתה וכן לקרפף וכן לחצר ולקרפף מן הגגין הואיל וכולן רשות שאינה דירה היא ואין צריך לערב מחצר לחצר אלא בשביל כלים ששבתו בבית שבחצר זו להוציאם לחצר אחרת:

הלכה כר"ש. שהחצירות מוציאין מזו לזו בלא עירוב:

והוא שלא עירבו. בני החצירות כל אחת לעצמה ואסור להוציא מן הבתים לחצר דכיון דאין מצויין כלי הבית בחצר ליכא למיגזר אי מפקת כלים ששבתו בחצר לחברתה אתו לאפוקי נמי כלים ששבתו בבית שהוציאן מחצר זו לחצר אחרת:

דילמא אתי לאפוקי מאני דבתים. שבחצר זו לחצר אחרת:

הכא נמי לא גזר דילמא אתי לאפוקי מאני דחצר לחורבה. דרך מבוי והרי רשות אחרת היא שיש לה בעלים ובמבוי לא נשתתפו שהרי אינה אוסרת כדתניא לעיל בפירקין אינו אוסר אלא מקום דירה בלבד דהיינו מקום פיתא או מקום לינה:

גופא:

"אמר רב:

עד, א אין מבוי ניתר בלחי וקורה, אעד שיהיו בתים וחצירות פתוחין לתוכו.

ושמואל אמר:

אפילו בית אחד וחצר אחת.

ורבי יוחנן אמר:

אפילו חורבה.

אמר ליה אביי לרב יוסף:

אמר רבי יוחנן - אפילו בשביל של כרמים?

אמר ליה:

לא אמר רבי יוחנן אלא בחורבה, דחזי לדירה, אבל שביל של כרמים, דלא חזי לדירה - לא.

אמר רב הונא בר חיננא:

ואזדא רבי יוחנן לטעמיה,

דתנן:

"אמר רבי שמעון:

אחד גגות,

ואחד קרפפות,

ואחד חצירות - רשות אחת הן לכלים ששבתו לתוכן.

לא לכלים ששבתו בתוך הבית" (עירובין פט).

ואמר רב:

הלכה כרבי שמעון, והוא שלא עירבו עצמן,

אבל עירבו - גזרינן,

דילמא אתי לאפוקי מאני בתים לחצר.

ושמואל אמר:

בין עירבו, ובין לא עירבו.

וכן אמר רבי יוחנן:

הלכה כרבי שמעון,

בין עירבו, ובין לא עירבו.

אלמא: לא גזרינן דילמא אתי לאפוקי מאני בתים לחצר, הכא נמי לא גזרינן: דילמא אתי לאפוקי מאני חצר לחורבה.

רפ"י

להא שמעתא. דאמר שמואל לעיל אפילו בית וחצר: אחוי לי אושפיזיה. דאיזיל ואישייליה לשמואל: שהמבוי לחצירות. דייקין לישנא דחצירות ולא חצר. קבלה מיניה שמואל והדר ביה לגבי רב אי לא: אתא רב ענן. לאחר מות שמואל: שדיה. הפיל הלחי: נשדייה מן. ישליכנו ממנו ומשום דלא הוה ביה אלא בית וחצר אסר עליה כרב: וההוא חזנא הוה כו'. וההוא מבואה להכי שרא ליה שמואל דחזנא הוה אכיל נהמא בביתיה שהיה לו במקום אחר: ואתי ביתי בני כנישתא. דהוה פתוח לההוא מבואה והשתא כי שדייה רב ענן לא הוה חזנא ביית בההוא בי כנישתא: ואיבות בר איהי סבר. דשמואל לאו משום חזנא שרייה דמקום פיתא גורם והא לא הוה אכיל בבי כנישתא: ושמואל לטעמיה דאמר מקום לינה גורם. והווי להו שתי חצירות:

46. עד, א-ב

[אמר רב: אין מבוי ניתר בלחי וקורה, עד שיהו בתים וחצירות פתוחין לתוכו. ושמואל אמר: אפילו בית אחד וחצר אחת].

יתיב רב ברונא וקאמר להא שמעתא.

אמר ליה רבי אלעזר בר בי רב: אמר שמואל הכי?!

אמר ליה: אין.

אמר ליה: אחוי לי אושפיזיה, אחוי ליה.

אתא לקמיה דשמואל, אמר ליה: אמר מר הכי?

אמר ליה: אין.

והא מר הוא דאמר: "אין לנו בעירובין אלא כלשון משנתינו" - "שהמבוי לחצירות נחצר לבתים"!

אישתיק.

קבלה מיניה, או: לא קבלה מיניה?

תא שמע: דההוא מבואה דהוה דייר ביה איבות בר איהי, עבד ליה לחייא, ושקרא ליה שמואל.

עד, ב. אתא רב ענן שדיה.

אמר: מבואה דדיירנא ביה ואתינא משמיה דמר שמואל, ניתי רב ענן בר רב נישדייה מן?!

שמע מינה: דלא קיבלה מיניה.

לעולם אימא לך: קיבלה מינה, והכא חזנא הוא דהוה אכיל נהמא בביתיה, ואתי בבית בני כנישתא.

ואיבות בר איהי סבר: מקום פיתא גרים.

ושמואל לטעמיה דאמר: מקום לינה גרים.

47. עד, ב - עה, א

רש"י

צידו אחד נכרי וצידו א' ישראל.

ומבוי ביניהם:

אין מערבין דרך חלונות להתייר
דרך פתחים למבוי. אם יש בתי
ישראל אצל ביתו של ישראל זה
פתוחות לרשות הרבים ולא
למבוי וחלונות ביניהם אין
מערבין זה עם זה דרך
חלונותיהם להוציא כליהם
למבוי דרך פתחו של זה שפתחו
למבוי וטעמא מפרש לקמיה:

א"ר אפילו חצר. ישראל ונכרי
דרין בה ובתי ישראל אצל ביתו
של ישראל זה פתוחות לרה"י
ולא בחצר שאסור לערב דרך
חלונות להוציא כליהם דרך
ביתו של זה לחצר להכי נקט
חלונות שאין דרך בני אדם
לעשות פתחים גדולים מבית
לבית:

דאי לא אמר. אף בחצר מאי
תיסק אדעתך דלישתני חצר
ממבוי:

בתים וחצירות פתוחים לתוכו.
והכא חדא חצר הוא דפתיחא
ליה דדירת נכרי לאו שמה דירה
וכ"ת תרתי ל"ל הא אמרה רב
לעיל אין המבוי נותר כו':

הוה אמינא שמה דירה. להא
מילתא קמ"ל:

ה"ג ואי מהכא ה"א בתים לא
ידענא כמה. כלומר אי מהא
ה"א נהי דבחצירות שמעינן
מינה דבתרתי סגי מדנקט צידו
אחד עובד כוכבים הא תרוייהו
ישראלים שרי אבל בתים לא
ידענא כמה לכל חצר:

קמ"ל. בתים וחצירות סתם
בתים שנים סתם חצירות
שתים:

אסור לעשות. לדור יחיד
במקום נכרי שלא ילמד ממעשיו
לפיכך לא יערבו אלו עמו ולא
ישתמשו עמו במבוי כדי שיהא
יחיד ויירא מן הנכרי שלא
יהרגנו ויצא:

דשמענא ליה לר' טבלא דאמר.
בהא מילתא דרב:

עובד כוכבים עובד כוכבים
תרתי זמני ולא ידענא מאי
קאמר. השתא ודאי מפרש
למלתיה דרב הוה מבוי שצידו
אחד עובד כוכבים אין מערבין
אותו כולו משום דאסור לעשות
יחיד במקום עובד כוכבים לשון
אחר חד למבוי וחד לחצר:

אמר רב יהודה אמר רב:

מבוי שצידו אחד גוי וצידו אחד ישראל - אין מערבין אותו דרך חלונות להתייר דרך פתחים למבוי.

אמר ליה אב"י לרב יוסף:

אמר רב אפילו בחצר?

אמר ליה:

אין.

דאי לא אמר - מאי!

הוה אמינא:

טעמא דרב משום דקסבר: אין מבוי ניתר בלחי וקורה עד שיהו בתים וחצירות פתוחין לתוכו,

ונתתי למה לי?

עה, א צריכא דאי מההיא הוה אמינא: דירת גוי שמה דירה.

קא משמע לן:

דירת גוי - לא שמה דירה.

ואי מהכא, הוה אמינא: לא ידענא בתים כמה,

קא משמע לן: בתים תרין.

השתא דאמר רב: אפילו חצר,

טעמא דרב, דקא סבר: אסור לעשות יחיד במקום גוי.

אמר רב יוסף:

אי הכי, היינו דשמענא ליה לרבי טבלא דאמר: "גוי גוי" תרי זמני, ולא ידענא מאי אמר.

48. עה, א

ר"י

משנה

שתי חצירות זו לפניו מזו:

עירבה הפנימית ולא עירבה החיצונה: הפנימית - מותרת, והחיצונה - אסורה.

החיצונה ולא הפנימית - שתיהן אסורות.

עירבה זו לעצמה וזו לעצמה: זו - מותרת בפני עצמה, וזו - מותרת בפני עצמה.

רבי עקיבא:

אוסר החיצונה שדריסת הרגל אוסרתה.

וחכמים אומרים:

אין דריסת הרגל אוסרתה.

שכח אחד מן החיצונה ולא עירב - הפנימית מותרת, והחיצונה אסורה.

מהפנימית ולא עירב שתיהן אסורות.

נתנו עירובן במקום אחד,

ושכח אחד, בין מהפנימית, בין מן החיצונה, ולא עירב - שתיהן אסורות. ואם היו של יחידים - אינן צריכין לערב.

גמרא

כי אתא רב דימי אמר רבי ינאי:

זו דברי רבי עקיבא, שאמר:

אפילו רגל המותרת במקומה - אוסרת שלא במקומה.

אבל חכמים אומרים: כשם שרגל המותרת אינה אוסרת - כך רגל האסורה אינה אוסרת.

(סימן: חיצונה, עצמה, בבית יחידאה, רבינא דלא משכח בפנים)¹⁶⁴.

תנן:

"עירבה חיצונה ולא פנימית - שתיהן אסורות."

מני?

אילימא: רבי עקיבא - מאי איריא רגל אסורה? אפילו רגל מותרת נמי!

אלא לאו רבנן.

לעולם רבי עקיבא,

"לא זו אף זו" קתני.

תנן:

"עירבה זו לעצמה וזו לעצמה - זו מותרת בפני עצמה, וזו מותרת בפני עצמה."

טעמא ש"עירבה",

הא לא עירבה - שתיהן אסורות,

והא האי תנא דאמר רגל המותרת - אינה אוסרת,

רגל האסורה - אוסרת,

מני הא?

אילימא: רבי עקיבא היא - אפילו רגל המותרת נמי!

מתני'

זו לפניו מזו. פנימית פתוחה לחיצונה וחיצונה לרה"י ודריסת רגלה של פנימית על החיצונה לצאת לרשות הרבים:

עירבה פנימית. לעצמה לטלטל בחצירה:

שתיהן אסורות. דהויא פנימית רגל האסורה במקומה ואוסרת בדריסת רגלה על החיצונה:

מותרת לעצמה כו'. קסברי דרגל המותרת במקומה אינה אוסרת:

ר"ע סבר אף רגל המותרת אוסרת. במקום שלא עירבה שם:

וחכ"א. בגמרא מפרש לה:

מן הפנימית ולא עירבה שתיהן אסורות. דהויא פנימית רגל האסורה:

נתנו עירובן במקום אחד. שעירבו שתיהן זו עם זו והאי במקום אחד מפרש בגמ' שנתנוהו בחיצונה:

ושכח א'. אפי' מן החיצונה ולא עירב שתיהן אסורות דפנימית נמי אסורה לטלטל בחצירה משום דלא מציא למיחד דשא ואסתלוקי מחיצונה לאשתמושי באנפי נפשה דהא ליתא לעירובה גבה דאותו עירוב המתירן בחצירן הוליכוהו בחיצונה:

אם היו של יחידים. שאין בפנימית אלא אחד ובחיצונה אחד אין צריכין לערב זה עם זה משום דריסת הרגל דכיון דיחיד הוא והפנימית הויא רגל המותרת ואינה אוסרת וסתמא כרבנן ואם היו שנים אפילו בחיצונה גזרינן דילמא אתי למישרי שנים בפנימית ואחד בחיצונה:

גמ'

אף רגל האסורה אינה אוסרת. וממתני' מותבין ליה לקמיה:

תנן חיצונה ולא פנימית שתיהן אסורות. הא עירבה נמי פנימית תרוייהו שריין אלמא רגל המותרת לא אסרה:

אפילו רגל המותרת נמי. דקתני סיפא גבי עירבו שתיהן כל אחת לעצמה ר"ע אוסר את החיצונה ומשום לאשמועינן היא גופה לא איצטרך דמסיפא נפקא לן דהשתא מותרת אסרה אסורה מיבעיא:

לעולם ר"ע. ולא תידיק מינה עירבה לא אסרה אלא היא גופה קמ"ל דרגל האסורה אוסרת ודקא קשיא לך מסיפא נפקא אין ה"נ אלא הא אשמועינן ברישא והדר אמר לא זו בלבד אסר ר"ע דהויא רגל האסורה אלא אף זו עירבה זו לעצמה וזו לעצמה דפנימית רגל המותרת היא אפי"ה רבי עקיבא אוסר החיצונה:

טעמא דעירבה. פנימית דהויא רגל המותרת:

הא לא עירבה שתיהן אסורות. דרגל האסורה אוסרת דהא ליכא למידק הא לא עירבה חיצונה המעורבת מותרת ושאינה מעורבת אסורה דהא פשיטא דשאינה מעורבת אסורה דהא כבר תני לה לעיל מתני' ואי משום היא גופה לאשמועינן רגל המותרת אינה אוסרת לאשמועינן רגל האסורה וליתני כגון עירבה חיצונה ולא פנימית חיצונה מותרת וכל שכן האי אלא ודאי דוקא קתני:

¹⁶⁴ מופיע בהמשך בסוגרים עגולות אך מקומו כאן

רש"י

מדסיפא רבי עקיבא. דהא רבי עקיבא אהא מילתא פליג: **שעשתה דקה.** פנימית עשתה דלת קטנה לפני פתחה וסילקה דריסת רגלה מחיצונה: **אין דריסת הרגל אוסרת.** ואתרוייהו מילי דרבי עקיבא פליגי ואפי' ארישא דקתני חיצונה ולא פנימית שתיהן אסורות ונטרוה לרבי עקיבא עד דאסקיה למלתיה והדר איפליגו עליה: **טעמא דשכח.** אחד מן הפנימית הא לא שכח. שתיהן מותרות והא דלא כרבי עקיבא דאי כר"ע אי עירבו שתיהן נמי אסר על החיצונה אלא לאו רבנן ובשכח אסרי אלמא: רגל האסורה אוסרת:

אלא לאו רבנן היא.

ועוד מדסיפא רבי עקיבא, רישא לאו רבי עקיבא.

כולה רבי עקיבא היא, וחסורי מיחסרא והכי קתני: **"עירבה זו לעצמה וזו לעצמה, זו - מותרת בפני עצמה, זו - מותרת בפני עצמה."**

במה דברים אמורים: **שעשתה דקה,** אבל לא עשתה דקה - חיצונה אסורה, כדברי רבי עקיבא, **שרבי עקיבא אוסר את החיצונה, מפני שדריסת הרגל אוסרת. ויחנמים אומרים: אין דריסת הרגל אוסרת."**

מתיב רב ביבי בר אביי: **"ואם היו של יחידים - אין צריכין לערב."** הא של רבים - צריכין לערב. אלמא: שרגל המותרת במקומה - אינה אוסרת, רגל האסורה - אוסרת!

ועוד מתיב רבינא: **"שכח אחד מן החיצונה ולא עירב - הפנימית מותרת, וחיצונה אסורה. שכח אחד מהפנימית ולא עירב - שתיהן אסורות."**

טעמא דשכח, הא לא שכח - שתיהן מותרות. אלמא: שרגל המותרת - אינה אוסרת, רגל האסורה - אוסרת. אלא כי אתא רבין אמר רבי ינאי: שלש מחלוקות בדבר: תנא קמא סבר: רגל המותרת - אינה אוסרת, רגל האסורה - אוסרת. רבי עקיבא סבר: אפילו רגל המותרת - אוסרת. ורבנן בתראי סברי: כשם שרגל מותרת אינה אוסרת - כך רגל האסורה אינה אוסרת.

49. עה, א-ב

רס"י

אמר רבי יהודה אמר רב **חיצונה**. זהתם פנימית אסורה משום שכחה דחיצונה דליכא למימר תסתלק מינה ותשמש דליתיה לעירובה גבה וחיצונה מיתסרא בשכחה דפנימית משום רגל האסורה אבל נתונה בפנימית חיצונה הוא דמיתסרא בשכחה דפנימית משום רגל האסורה אבל פנימית לא מיתסרא משום שכחה דחיצונה דאחדא דשא ומשתמשא:

תניא נמי הכי. כרב יהודה דהא מקום אחד דמתניי בחיצונה קאמר:

ובין מן הפנימית כו' שתיהן אסורות. כדפרישין:

נתנו את עירובן בפנימית ושכח אחד מן הפנימית שתיהן אסורות. דחיצונה מיתסרא בשכחה דפנימית דלא מצי אסתלקי מינה ועוד דליתיה לעירובה גבה:

שתיהן אסורות דברי ר"ע. ולא אמרי תסתלק פנימית מינה כדמפרש לקמיה דעירוב החיצונה המונח לתוכה מרגילה שם:

בזו פנימית מותרת. דמשום שכחה דחיצונה לא מיתסרא אלא אחדא דשא ומסתלקא מינה:

מבטלינן לך. וכי אמר ר"ע פנימית אסורה עד שתבטל לה חיצונה רשות הרגל עירובה קאמר:

אין ביטול רשות מחצר לחצר. ואי אמרת תיסר עלה מעוותא לה הלכך אמרה לה לתקוני שיתפתך ולא לעויתי:

שמואל ורבי יוחנן. דאיפלגו לעיל בפרקין (דף סח.) בבטול מחצר לחצר:

דאסרון אהדדי. עיי הרגל העירוב ומתוך שאוסרין מבטלין וכי אמרי אנא בשתי חצירות ופתח ביניהן ולא עירבו והוצרכה זו לטלטל לרשות של זו אין מבטלין:

אפילו לרבנן. דרבנן נמי מודו דיש ביטול ואפילו הכי עיוות קרי ליה:

דאמרה לה. פנימית: **אדמבטלית לי**. בעוד שלא בטלתי את אוסרת עלי הלכך דל אנת ודל ביטולך דלא בעינא ליה:

מי קאסרת. חצר על חברתה בפתח שביניהן בלא עירוב דאי אמרת תבטיל ניהוי עיוות:

"נתנו עירובן במקום אחד, ושכח אחד בין מהפנימית בין מן החיצונה ולא עירב - שתיהן אסורות".

מאי "מקום אחד"?

אמר רב יהודה אמר רב: חיצונה.

ומאי קרו לה "מקום אחד"?

המקום המיוחד לשתייהן.

עה,ב

תניא נמי הכי:

"נתנו עירובן בחיצונה, ושכח אחד, בין מן החיצונה, ובין מן הפנימית, ולא עירב - שתיהן אסורות, נתנו עירובן בפנימית, ושכח אחד מן הפנימית, ולא עירב - שתיהן אסורות, מן החיצונה ולא עירב - שתיהן אסורות, דברי רבי עקיבא, וחכמים אומרים: בזו, פנימית - מותרת, וחיצונה - אסורה".

אמר ליה רבה בר חנן לאבבי:

מאי שניא לרבנן דאמרי: פנימית - מותרת? משום דאחדא דשא ומשתמשא, לרבי עקיבא נמי: תיחד דשא ותשמש!

אמר ליה:

עירוב מרגילה.

לרבנן נמי - עירוב מרגילה!

דאמרה: לתקוני שיתפתך, ולא לעויתי.

לרבי עקיבא נמי תימא: לתקוני שיתפתך ולא לעויתי!

דאמרה לה: מבטלינן לך רשותי.

ורבנן?

אין ביטול רשות מחצר לחצר.

לימא שמואל ורבי יוחנן בפלוגתא דרבנן ורבי עקיבא קא מיפלגי?

דשמואל - אמר כרבנן,

ורבי יוחנן - אמר כרבי עקיבא?

אמר לך שמואל:

אנא דאמרי, אפילו לרבי עקיבא.

עד כאן לא קאמר רבי עקיבא הכא אלא בשתי חצירות זו לפנים מזו, דאסרון אהדדי,

אבל התם, מי קא אסרון אהדדי?!

ורבי יוחנן אמר:

אנא דאמרי אפילו לרבנן,

עד כאן לא קאמרי רבנן הכא אלא דאמרה: אדמבטלתי לך, קא אסרת עלי.

אבל התם, מי קאסרת עלי?!

50. עה, ב

רש"י

אמר רב יוסף תני רבי אם היו ג'. בין ב' החצירות אוסרין ולא מיבעיא שנים בפנימית דהויה רגל האסורה אלא אפי' שנים בחיצונה אסור עד שערבו שתיהן יחד גזירה משום רבים בפנימית:

לא תציתו ליה. למאי דתני לה משמיה דרבי דלאו מתניי היא אלא שמעתא (דרב יוסף) היא:

ואנא אמריתיה ניהלה משמיה דרב אדא. ומן הטעם הזה אמרתי לו הואיל ואני קורא רבים בחיצונה גזרי' משום רבים בפנימית. רב יוסף חלה ושכח תלמודו:

רבים ברבי אחלף לי. הטעם שאמר לי רבים בחיצונה נתחלף לי ברבי כששכחתי הדבר בחליי וחזרתי לגירסתני הראשונה נזכרתי שהזכר לי רבים בדבר וסבור הייתי שנאמר לי בשם רבי:

הרי הוא כרבים. אם דר נכרי בפנימית ושני ישראלים בחיצונה אוסרת דריסת רגלו עליהן עד שישכיר ואלבא דשמואל אמרה ר"א למילתיה דאי לרב אדא מאי איריא נכרי אפילו ישראל נמי אסר כי הוו שנים בחיצונה והא ליכא למימר דביחיד בחיצונה אסר דהשתא אפילו דר עמו בחצר עצמה הא קי"ל כר"א בן יעקב דאמר עד שיהו שני ישראלים אוסרין זה על זה דריסת רגלו לא כל שכן דלא אסרה:

דידע. שהוא שם יחידי וידע שאין רגל המותרת אוסרת ולא נפקא מינה חורבה:

מפעא פעי. קלא אית ליה והני לא איגור ומאן דלא ידע שהוא דר שם יחידי סבר דאין דריסת הרגל אוסרת א"י עירוב של פנימים וחיצונים מועיל במקום נכרי בלא שכירות:

וְאִם הָיוּ שָׁל יְחִידִים - אֵינָן צְרִיכִין לְעַרְבֵי.

אָמַר רַב יוֹסֵף:

תְּנִי רַבִּי: "הָיוּ שְׁלֶשָׁה - אֲסוּרִין".

אָמַר לְהוּ רַב בִּיבִי:

לֹא תַצִּיתוּ לִי,

אֲנָא אֲמַרִיתְהָ נִיְהֵלְהָ, וּמִשְׁמִיָּה דְרַב אָדָא פֶּר אֶהְבֵּה אֲמַרִיתְהָ נִיְהֵלְהָ, הוּאִיל וְאִנִּי קוֹרָא בְּהֵן רַבִּים בְּחִיצוֹנָה.

אָמַר רַב יוֹסֵף:

מְרִיָּה אֲבָרְהֵם!

'רַבִּים' בְּרַבִּי אִיֲחַלְף לִי.

וּשְׁמוּאֵל אָמַר:

לְעוֹלָם מוֹתְרוֹת, עַד שֶׁיְהוּ שָׁנִים בְּפִנְיַמִּית וְאֶחָד בְּחִיצוֹנָה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר:

וְגוֹי - הֵרִי הוּא כְרַבִּים.

מַאי שְׁנָא יִשְׂרָאֵל דְּלֹא אָסַר, דְּמָאן דִּידַע יָדַע, וּמָאן דְּלֹא יָדַע סָבַר: עִירוּבֵי עִירָב. גוֹי נְמִי, אֲמַרִינָן: דִּידַע יָדַע, דְּלֹא יָדַע סָבַר: אֲגִירֵי אוּגְרָ!

סָתַם גוֹי, אִי אִיתָא דְאוּגְרָ - מִיפְעָא פְעִי.

51. עה, ב

רס"י

י' בתים זה לפנים מזה. חיצון פתוח לחצר וכולן דריסת רגלו עליו ופנימי דורס על כולן שאין לו יציאה אלא דרך זו כולן נעשין בית שער לו ואינן אוסרין על בני חצר אלא פנימי לבדו כדאמרן בפירקין (דף עב:.) והדר שם אינו אוסר הלכך כשבאין שאר דיורין הפתוחין לחצר ולערב את חצירן פנימי זה נותן פת והשאר אין צריכין:

אפילו חיצון. צריך ליתן את הפת:

חיצון של פנימית. בית התשיעי לחצר:

ג' בתים ביניהן. בית זה פתוח לחצר זו וזה לזו ובית אמצעי פתוח לב' הבתים:

זה בא בדרך זה. בן חצר זו בא דרך בית הפתוח לו ונתן עירובו באמצעי ועשה בית הפתוח לו כבית שער לעבור דרך עליו לאמצעי וכן בן חצר האחרת עשה בית הפתוח לו כבית שער ועירב באמצעי חצר האחרת אין אחד מדיורי הבתים האלה צריך ליתן פת אלו משום בית שער ואמצעי משום בית שמניחין בו עירוב:

זה נעשה בית שער לזה. כל בית נעשה בית שער לחצר שהוא פתוח לו:

בדיק. מנסה אם חכמו להשיב:

שתי חצירות ושני בתים ביניהן. ואין בני שתי החצירות רוצין לערב זו עם זו אלא כל אחת לעצמה וכל חצר לא הניחה עירובה בבית הפתוח לה אלא עשאתו בית שער והניח עירובה בבית הפתוח לחברתה:

מהו. ודאי אי תרוייהו בית שער משוינן. אין אחד מהן עירוב דהנותן את עירובו בבית שער תנן לקמן (פה:) דאינו עירוב ואי תרוייהו בית גמור. אין אחד מהן עירוב שהרי בית זה מפסיק בין חצר לעירובה והוא לא עירב עמה ואינה יכולה להביא עירובה לתוכה דרך בית זה:

מי משוינן. לכל בית לגבי חצר הסמוכה לו כבית שער שלא לאסור עליו וגבי חצר האחרת שעשאתו בית גמור והניח בו עירובה משוינן לה כי בית למיקני עירובה:

מה נפשך. טעמא מפרשי ואזלי: **קא מטלטל.** כל חצר בבית דלא מערב ליה:

שניהן קנו עירוב. אלמא משום דבין השמשות ספק הוא וספק דדבריהם להקל ועירוב מדבריהם הוא לגבי האי שנאכל עירובו בין השמשות משוינן ליה ליליא ואמרין כבר קנה עירוב ולגבי האי שעירב עליו בין השמשות משוינן ליה יום ועדיין הוה לו שהות לקנות שביתה:

לא מינכרא מילתא. ולא הוה מילי דרבנן כי חוכא ואיטלולא אבל הנך בתים הא קיימי קמן ואי משוינן הכא הכי והכא הכי הויין מילי דרבנן כי חוכא ואיטלולא ולא ניתן פה לצדוקים לרדות:

אמר רב יהודה אמר שמואל: **עשרה בתים זה לפנים מזה** - פנימי נותן את עירובו, ודין.

ורבי יוחנן אמר: **אפילו החיצון.**

"חיצון"? **בית שער הוא!**

חיצון של פנימי.

במאי קא מיפלגי?

מר סבר: **בית שער דיהיד שמייה בית שער.**
ומר סבר: **לא שמייה בית שער.**

אמר רבי נחמן אמר רבה בר אבונה אמר רב: **שתי חצירות ושלשה בתים ביניהן:**
זה - בא דרך זה, ונותן עירובו בזה.
וזה - בא דרך זה, ונותן עירובו בזה.

עו,א

זה - נעשה בית שער לזה,
וזה - נעשה בית שער לזה.

האמצעי - הוה ליה בית שמניחין בו עירוב, אין צריך ליתן את הפת.

בדיק להו רחבה לרבנן:

שתי חצירות ושני בתים ביניהם - זה בא דרך זה, ונותן עירובו בזה.
וזה בא דרך זה ונותן עירובו בזה - קנו עירוב או לא?

מי משוינן להו לגבי דהאי בית, ולגבי דהאי בית שער.
ולגבי דהאי בית שער, ולגבי דהאי בית?

אמרו ליה:

שניהן - לא קנו עירוב,

מה נפשך, אי בית שער משוינן ליה, הנותן את עירובו בבית שער אכסדרה ומרפסת - אינו עירוב.
אי בית משוינן ליה - קא מטלטל לבית דלא מערב ליה.

ומאי שנא מדרבא?

דאמר רבא:

אמרו לו שנים: צא וערב עלינו.

לאחד - עירב עליו מבעוד יום,

ולאחד - עירב עליו בין השמשות.

זה שעירב עליו מבעוד יום - נאכל עירובו בין השמשות,

וזה שעירב עליו בין השמשות - נאכל עירובו משתחשך.

שניהם קנו עירוב.

הכי השתא!?

התם - ספק יממא ספק ליליא לא מינכרא מילתא,

אבל הכא - אי דלגבי דהאי בית, לגבי דהאי בית.

אי לגבי דהאי בית שער, לגבי דהאי נמי בית שער.